

interkom

ČS FANDOM

informační
servis
fandomu
10-11/2009

Istrocon 2009 a Comics Salón 2009

A máme to tu zase! Zahraniční con, na který se jede v pátek bílým autem a na kterém fungují coby doprovod celebrity. Celebrita zůstala nezměněna, stále doprovází Jiřího Pavlovského. Bílé auto jsme však vyměnili a namísto JWP cestovali s Petrou Neomillnerovou a Karlem Kadlecem, přibrali jsme i Štěpána Kopřivu a v kufru se vezlo Dítě Skály a Zaklánačka Lota. Já se modlila, ať nás nikdo na D1 nenaboří, Petra doufala, že nebude obviněna z pašování. A to ještě netušila, že to do Bratislavy vezmeme přes Rakousko.

Předkrm

Conové naladění u mě svým způsobem začalo již ve čtvrtek odpoledne, kdy jsem se zúčastnila besedy se Stanem Sakaiem, autorem Usagiho Yojimba. Nakladatelství Crew se ho podařilo odklonit z jeho cesty do Helsinek a přivést do Prahy. Sympatický americký Japonec mě ve všech směrech okouzil: byl usměvavý, ochotný, milý, vtipný a musela jsem jen obdivovat jeho profesionalitu, když jsem si uvědomila, že na některé dotazy nepochybně odpovídá již postě v životě, a přesto se ani na vteřinu netváří znuděně nebo unaveně (po mnohahodinovém letu hodinu besedoval, dvě hodiny podepisoval a každému kromě podpisu do knížek kreslil obrázky, pak hovořil s novináři, zase podepisoval... a teprve potom dostal večeři!). Jako velká fanynka ušatého samuraje jsem byla maximálně uspokojena, dotazy byly inteligentní a ukazovaly hluboký zájem publika, potěšilo mě také to, že se akce zúčastnily celé rodiny (obzvlášť se mi líbil malý blondatý chlapeček s oběma samuraj-

skými meči). Dozvěděli jsme se, kde bere Sakai inspiraci, jak pracuje, jak vznikly ještěrky tokagé, jak vlastně vznikl samotný Usagi... Žádný z těch více než 200 účastníků nemohl být zklamán.

Pátek

Na Istrocon jsme vyjžděli z Prahy před 14. hodinou. Když se Petra ptala slovenských kamarádů, jak nejlépe do Istropolisu, poradili jí, že ideálně přes most Lafranconi do Petržalky, po obchvatu projet a po mostě Apollo se vrátit zase na původní břeh Dunaje a pak už pořád rovně. I mně, která se v Bratislavě trochu vyznám, to dávalo smysl. Návod však příliš nerozvážel, jak na tom obchvatu, a tak jsme jeli a jeli, až jsme se ocitli v polích. Zastavili jsme u benzinky, kde jsme se s Petrou přeptaly sympatické uklízečky a dostaly návod, jak k mostu Apollo. Jo, jenže návod nějak nepočítal s tím, že Jirka se chce podívat do Vídně do komiksových obchodů a svým silným mentálním působením odchýlil auto z nastoleného zacílení směrem k hranicím s Rakouskem. Tak jsme poznali Rakousko, otočili se a zase zamířili do Bratislavy. Navrhovala jsem sice ještě návštěvu Győru, ale byla jsem přehlasována. Do Istropolisu jsme tedy dorazili až kolem půl sedmé.

Dom odborov Istropolis mě už letos neohromil. Všechno se jednou okouká. Člověk měl skoro pocit děja vu – zase u Jiřího neměli evidovanou položku +1 (a já už přestala bádát, čím je to chyba), zase jsme dostali sprchovatelný náramek, zase jsme byli ubytováni ve Zvárači.

pokračování na straně 6

OBSAH

Istrocon 2009 a Comics Salón 2009	1	A. a B. Strugačti: Obydlený ostrov	20
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Slovenský Karel Čapek	21
Hvězdný bulvár	3	Hvězdu na krku máš	23
Pěna dějin v Chotěboři	7	Daryl Gregory: Pandemonium	24
Alan Campbell: Zjizvená noc	8	Klaun Šalimar	25
Nicolas D. Satan: Ďáblový deník	8	Hmyz v bytě	26
China Miéville: Město a město	9	Dinocon 2-4/10/2009	28
Eva Hauserová: Cvokyně	10	Časem s vědou	29
Den opričníka	11	Minicon	30
Chceme zlé české preklady	12	DOGMA	31
Potřebujeme sami seba?	13	Jiřina Vorlová informuje:	32
Bod zlomu	16	Prvý slovenský podcast o SF	32

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Je to tady zase, věřte nám, že takovéto zprávy přinášíme velice neradi, mám na mysli další nekrolog, tentokrát našeho byvšího spolupracovníka (než zcela propadl komiksově vášni) Tomáše Hibiho Matějčeka. Naposledy jsem jej viděl na křtu knihy Vlasty Tomana Třetí výprava, tehdy samozřejmě ani jeden z nás netušil, že je to naposledy. K domluvené spolupráci už nedojde, ale i tak si na Hibiho občas vzpomeňme.

Vánoční dárek

Pokud s tímto Interkomem dostanete něco navíc, pak vězte, že se nám podařilo předat vám vánoční dárek věnovaný firmou Netopejř. Správně by patřil až do prosincového čísla, ale chceme mít jistotu, že interkomové Vánoce budou ještě letos :-)

Předplatné IK 2010 a jak jej poslat na to jediné a správné místo

Vánoční dárek musí být něčím vyvážen, takže je tu předplatné. Jako útěchu berete, že se oproti loňskému roku nezvýšilo, snad jen jeho vymáhání bude přísnější :-). Stejně jako loni tiskneme Interkom jen pro platící předplatitele, ceny všeho vzrostly natolik, že již nemůžeme čekat, zda se někdo okolo květnové Akademie SF rozhoupe a zaplatí. Využijte tedy možnosti zaplatit třeba na Fenixconu.

Takže předplatné letos činí opět dvě stě padesát korun (číslu 250 Kč, respektive 330 Sk). Můžete je poslat složenkou na mé jméno a adresu redakce (je v tiráži :-), nebo na konto 1938356379/0800 u Čs. spořitelny, IBAN CZ37 0800 0000 0019 3835 6379.

Podívejte se pozorně na svou adresu na obálce tohoto IK; najdete-li tam za svým jménem ? či !, pak vězte, že další IK nedostanete, pokud nezaplatíte 250 nebo 500 Kč. Jen tak ještě můžete očekávat první Interkom roku 2010.

Zdeněk Rampas

Tomáš Hibi Matějček (5. 8. 1978 – 10. 10. 2009)

Před několika dny dostal přímý zásah náš kolega a kamarád Tomáš Hibi Matějček. Neúnavný propagátor komiksu v Čechách, kurátor mnoha výstav, scenárista, editor, publicista, fotograf, milej kluk a skaut z Karlína. V neposlední řadě také zakladatel a programový ředitel festivalu Komiksfest a šéf občanského sdružení Seqence. Sám o sobě s lehkou ironií říkával, že je hlavně estét a kavárenský povaleč mixovaný orthodoxním dekadentem. Ale na to byl až příliš pracovitý. Většinu své energie věnoval rozličným dobrovolnickým aktivitám, neziskovým organizacím a workshopům s dětmi. Samozřejmě měl „své mouchy“, jako mají ostatní lidé, ale to je normální. Bylo mu jednatřicet let a jeho vysokou postavu během pár týdnů doslova sešrotovala těžká nemoc.

Když ale zemře mladý člověk, je to vždy překvapivé a jaksi neobhajitelné. Kolik slov nám zbývá, abychom se rozloučili? Čas berou slzy, které tlačí smutek ven z našich těl. Lze jen tiše vzpomínat, převíjet si na zadní stěně očí společné snímky z minulosti, pak se opít a vztekat se, že Smrt není spravedlivá. A osud je nemilosrdný.

Tak se stane, že ten, kdo nás nedobrovolně opouští, se nestačí ani rozloučit. Po celý čas pak v meziprostoru, který tu zůstal, visí neopětovaný pozdrav. Nedokončená věta. Roztržený lidský příběh. Kéž by existovalo nějaké komiksově nebe, kde by ses, Hibi, mohl povalovat u kávy, číst si své oblíbené autory a bez bolesti se usmívat.

Joachim Dvořák/Komiksárium

interkom

**INFORMAČNÍ SERVIS
ČESKOSLOVENSKÉHO
FANDOMU**

číslo 10-11/2009 (256)

Adresa redakce:

INTERKOM

Letecká 6, 161 00 Praha 6, ČR

tel. + fax:

v prac. době +420 224 239 645

tel., fax: +420 233 313 093

e-mail: ram@apro.cz

http://interkom.vecnost.cz

http://interkom.scifi.cz

Šéfredaktor:

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka:

Kristýna Benediktová

Redakční kruh:

Richard Klíčnick a Michaela

Autoři tohoto čísla:

Ivan Adamovič, Joachim Dvořák, Miloš Ferko, Filip Gotfrid, Ondřej Herec, František Houdek, Pavel Houser, Jana Jůzlová, Petr Kaufner, Vilma Klímová, Zuzana „Lament“ Kocurková, Jarek Kopeček, Martin Králík, JWP, Julie Nováková, Pagi, Zdeněk Rampas, Michaela Rampasová, Zuzana Ričovská, Petr Vařák, Jiřina Vorlová

Sponzoři tohoto čísla

Ing. Jiří Doležal, CSC.

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla

byla dne 21. 11. 2009

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

interkom 10-11/2009

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Tak se šli zeptat na poštu a poštmirová jim říká: „Tam žádný Růžička nebydlí, ale poštu na tohle jméno si vybírá ten policajt Zifčák, co bydlí hned vedle.“

Vysvětlivky: ● Praha (nepodepsané ZR), ■ jinde

● **10. října** zemřel náš občasný spolupracovník Tomáš Hibi Matějíček.

● **12. října** mi před cestou do RUR zavolal Jarda Veis, brzy mu vyjde nová kniha povídek, a potřeboval adresy lidí, kterým ji chtěl poslat.

● **13. října** sháním pro Pevnost obálky knih Pavla Housera, Z dob říše jsem našel v očekávaném segmentu knihovny, ale nalézt Lunarys se ukázalo nad mé síly.

● **14. října** zařizují distribuci nové knihy BB a pak si jdu koupit lístek do Brna na SF konferenci. Cestou jsem se sešel s Tomem Němcem, který mi dal balík Pevností jako součást materiálů k mému konferenčnímu příspěvku, alespoň se uměnovědcí seznámí se skutečnou duchovní potravou lidu :-)

● **15. října** mi cestou na konferenci zavolal do busu Jarda Veis, potřeboval spojení na Martina Klímu, chystá se velký program k dvacátému výročí Listopadu, podobný, jako byl loni k Srpnu, ale snad s trochu optimističtější náplní :-)

V Brně jsem se ubytoval u Regise a Terezy, vyřídil jsem diunočský pozdrav od Falky a vůbec se měl skvěle.

● **16. října** konference v Ústavu české literatury a knihovnictví v Brně, viz doufám podrobnější článek, zatím jen program konference **Fantastická literatura – příběhy našich světů:**

RNDr. Zdeněk Rampas: *Bod zlomu – česká SF před rokem devadesát a po něm*

Mgr. Otokar Slanař: *Konstituování zábavné funkce v žánru science – fiction*

Mgr. Tereza Dědinová: *Odrasy nejistého světa: fantastická a fantaskní literatura*

Mgr. Aleš Merenus: *Svatý démon a problematika fantastického žánru*

Mgr. Markéta Straková: *Viktoriánský svět v současné fantastické literatuře: steampunk, urban fantasy a manga*

Jan Křeček: *Propojení fantastických fikčních světů a přirozených světů ve vybraných dílech žánru fantasy*

doc. Mgr. Jan Havliš, Dr.: *Konstruované fiktivní jazyky, fenomén fantastické literatury*

Mgr. Žaneta Procházková: *Mapy fikčních světů*

Mgr. Jiří Kratochvíl: *Druhá města jako reflexe české společnosti v české imaginativní próze 90. let 20. století*

Mgr. Jitka Rejehonová: *Cestopis tzv. Mandevilla: Fantazie v hávu reality*

Zuzana Klementová: *Vztah beletrie a publicistiky ve vědecko-fantastickém románu Cesta slepých ptáků*

Konečně jsem se odsobně setkal s naším přispěvatelem Honzou Křečkem a s dalšími zajímavými badateli na poli SF ja-

ko literatury. Dopoledne mě přišel podpořit Mirek Dvořák s Drahou, odpoledne Pavel Mikuláščík.

● **17. října** zatímco já se (marně) pokouším rozchodit své PC (IK vyjde ještě později než obvykle a než jsem si myslel), u Sanči probíhala velká dámská jízda původně zamýšlená jako schůzka literárního projektu Šerosvit.

● **17. října** se mnoho fandů komiksu sešlo na Hibiho pohřbu v kostele sv. Antonína na Strossmayerově náměstí.

● **19. října** se u mě v Rachtově zastavil Martin Šust, Akademie se blíží, pak kvačím do RUR, Jana Labíková líčí, jak se po cca 10 měsících podařilo předat cenu Trifid, kterou u sebe na ložském Fenixconu laskavě deponoval Martin Koutný :-). Martin cenu nechal v recepci hotelu Atom, odtud ji Janina matka donesla domů a Jana následně na polikliniku doktoru Řehákoví.

Po čase se objevila Aiwai, hned jsem ji zaměstnal nějakým posuzováním, na Filipa vyšlo topení, takže zítra nedorazí do KJV, Honza Vaněk ostatně také ne, tak nevím, jestli si udělám čas alespoň já. U Filipa jsem objevil knihu od Sorokina Den opričníka, přeložil ji Libor Dvořák a zdá se, že půjde o opravdovou lahůdku.

● **20. října** se dovídám, že se na KJV&JWP neobjeví ani Franta Novotný, počítač stále nefunguje, ani dám průchod svému spílnu. Jediným světlym okamžikem dne je návštěva naší ilustrátorky Kris (a její nové obrázky).

● **23. října** rozesílám scifistům pozvánky do PEN klubu na autorské čtení Jardy Veise. Jestli přijdou všichni, tak se tam nevejde.

● **24. října** svolala Vilma narychlo večírek do Ruské. Šli jsme s Michaelou stejnou cestou jako před více než deseti roky, já vzpomínal, jak jsme tehdy museli chodit pomalu a opatrně, protože se jí tehdy špatně chodilo, a připomněl jsem i tehdejší tradici rozinek a sucharů. Ta tedy rozhodně dodržena nebyla, Vilma opět nachystala jídla pro mnohem víc lidí, než nakonec dorazilo. (Viktor to charakterizoval spojením neobyčejně obžerný večírek.) Vedle něho ještě dorazila Sanča, Milena Ecová a Honza Vaněk jr. Okolo desáté i obyvatelka bytu Hanička Klímová.

Martin připomněl Wajdův film Katyň a porovnával na něm český a polský úděl. Asi jako bychom v roce šedesát osm nemuseli schvalovat příchod bratrských armád, ale podepisovat, že odsud vytlačili jednotky NATO nebo přímo Bundeswehru.

Já přečetl kousek ze Dne opričníka a Viktor ze svého posledního překladu Zápisky z tureckého bordelu. Úspěch měla i kniha Kouzlo čísel, kterou Martin prohlásil za velice zábavnou.

● **26. října** zemřel ve věku 77 let prozaik a humorista Miloslav Švandrlík, který je veřejnosti známý jako autor Černých baronů, v SF komunitě spíše jako člen SAF a autor hororových povídek sebraných v knize Drákulův švagr.

Jeden scifista odešel a druhý se téhož dne narodil Janě Šturmové = Libichové, jmenuje Pavlík a má se k světu.

A o tom všem si nemůžeme říci ani slovo, protože odpadá RUR, Filip si bere dovolenou.

● **29. října** s Michaelou vyrážíme do prostor PEN klubu na autorské čtení Jardy Veise. Cestou se k nám v Národní knihovně přidává ještě Honza Kovanic, nahoře ve věži nacházíme Honzu

Hlavičku, Evu Hauserovou, pak dorazila ještě Sanča Fülle a Jan Vaněk jr. a Pavel Weigel, docela slušná scifistická sešlost, nicméně jsme na rozdíl od podobných akcí tvořili menšinu. Večer zahájil šéf PENU Jiří Dědeček krátkou vzpomínkou na svá setkávání s SF, povídku v Železného antologii ale nepřipomněl. Delší a zajímavější slovo o knize Evropou obchází strašidlo držel Petr Koubský, mluvil o svém vztahu k SF, Jardovi Veisovi a zmínil se i o těch obcházejících strašidlech a o tom, že když jen obcházejí, tak je to ještě dobré. Pak Jiří Šlupka Svěrák zahrál na klavír a Jarda Veis přečetl první povídku knihy. To mě trochu mrzelo, protože tu jedinou jsem měl rozečtenou, pak jsem zjistil, že titulní znám ze Slavonic a další z Ikarie roku devadesát (jedna :-)

Následoval nákup knih a podpisování, mně Jarda do knihy napsal, že si třeba znovu začne s SF. Pak jsme se dali do řeči s Petrem Koubským; zavzpomínal na čas před dvaceti roky, kdy pro něj Jarda Veis a Ondřej Neff byli idoly a jak se na ně chodil dívat na Minicony pořádané na kolejích na Jižním Městě. Mohl to být zábavný večer, ale Michaelu posedla touha po domově, a tak jsme před sedmou zmizeli, zatímco podstatná část společnosti pokračovala v Krásných ztrátách.

● **31. října** jsem začal pracovat na dvou Interkomech najednou, tedy na zářijovém a říjno-listopadovém (omluvte proto případné časové nesouslednosti). Od smrti upracováním mě uchránil až odchod na večírek k Věře a Vladanovi.

Ten byl jako všechny tamní večírky skvělý, ale tento podivný podzim způsobil, že jsme se od prázdnin viděli takto společně poprvé. Leč nějak jsem to přehnal s medovinou, takže vám o tom víc nenapišu.

● **2. listopadu** trávím den na Digifóru, náš stánek je hned vedle výstavy afrických fotografií Ondřeje Neffa a Ljuby Krbové, to mi však nezabrání se co nejčastěji ulít a povídat si u Haničky Janišové. I stánek jejího časopisu Digitální fotografie je pozoruhodný, pózuji před ním dvě Latinoameričanky oděné pouze v perfi, a za chvíli tam bolí oči od blasků všech těch snímků žadostivých fotografů.

Večer se zastavím v RUR, Jana Labíková má krásných dvacet osm, a pak jdu sázet Interkom.

● **5. listopadu** je u Kruhu docela živo, Milan Fibiger přivedl přítelkyni Evu, rád jsem ji viděl, i za cenu, že Mildu brzy odvedla na tancování. Alespoň jsem je stačil upozornit na výstavu Tapiserie z Bayeux v Klášteře sv. Anežky České. Tkanou repliku Tapisérie (což je vlastně prababička všech komiksů) v letech 2004-2007 vytvořila uznávaná tvůrkyně gobelinů Věra Mičková. Připomněl jsem, že nám před lety o Tapisérii přednášel Leonid Křížek na KJV.

Ještě jsem pochválil Vladovi R. poslední Ikarii, překladové povídky jsou vesměs nadprůměrné, jen ta česká od Zábrodského mi trochu připomněla dort Pejska a Kočičky. (A na povídku Pavla Housera o městě šatů musím upozornit známou módní návrhářku :-). Vlado Srpoň mi přinesl flešku se spoustou zajímavých fotografií z dějin fandomu, bohužel mnohé bez roku a místa pořízení, což značně snižuje jejich cenu :-)

● **6. listopadu** se vydáváme na večírek u Jolany dnes už Tiché, stále však revizorky fandomu. Cesta ke Krčské nemocnici pro

nás byla skutečným dobrodružstvím, nakonec jsme našli i ten správný dům, což se v sídlištní architektuře ukázalo být docela nesnadné. Všechny strážně s hledáním nám ale Joalana, její kuchařské umění a Honza bohatě vynahradili. Tedy nejen oni, ale i Dáreček, a Pěťo Pavelko, a poslední dorazivší Hanina a Jarda Veselý-Houdci. Povíдали jsme si hlavně o novém bytě Tichých, ale došlo i na potápění, želvy, SF a FFS.

● **7. listopadu** se předávají komiksové Ceny Muriel. Za překlad byl dekorován Richard Podaný (Scott McCloud: Jak rozumět komiksu) a do Síně slávy neplánovaně vstoupil Tomáš Hibi Matějčiek, ale asi mu to nikdo z opominutých nezavíděl.

S*S*S*R

● **11. listopadu** se u mě v rachotě zastavila Michaela, abychom se společně vydali na S*S*S*R. Vzali jsme to přes NeoLuxor, kde právě Pavel Kosatík ve společnosti svých dvou synů, Jiříny Šiklové a hradního arbitra elegance Ladislava Špačka chystal uvést na trh svou knihu Deset žen z hradu; je prima, jak mu přibývají, mělo by se zkrátit funkční období prezidenta a povolit jen jedno v řadě, o kolika zajímavých ženách mohl už Pavel napsat.

Než nás d'ábelský Kočí z Mladé fronty rozehnal, stačil jsem Pavlovi připomenout článek o tom, proč jej již nebaví SF, viz strana 18, pravil na to, že už to není tak docela pravda, a slíbil na to téma něco napsat. Pak už jsme se vydali do Skanzenu, ale i jiní tam šli klikatou cestičkou, třeba Vilma o tom napsala:

Přebíhání mezi švédskými stoly

11. 11. na Martinův svátek se sice (naštěstí) příjezd žádného bílého koně nekonal, ale literárních akcí se sešlo hned několik a tak nějak lavinovitě se nakupily a povstaly jedna od druhé. S blížícím se sedmnáctým listopadem byl Martin několikrát dělat v televizi muzeální exponát studentského vůdce, a při té příležitosti ho pozval Václav Bartuška (který tam taky dělal muzeální exponát studentského vůdce) na křest reedice knížky Polojasno (předchozích vydání se prodalo neuvěřitelných 230 tisíc výtisků a nakladatelství XYZ to teď vydává znovu). Čili jsme vnikli (tedy svobodně vstoupili!) do budovy bývalého Federálního shromáždění, kde se akce konala. Knížku křtil Otakar Motejl (takže jsem se slzou v oku zavzpomínala na sedm let, které jsme strávili v Brně, a na tamní šedo-bílé ombudsmaniště obklopené borovicemi, kolem kterého jsem vozila dětičky do Skautu). Proslovy byly humorně hořké, odvíjející se od názvu Polojasno, jen ten Vaškův byl pochmurně temný (spíš teda Zataženo). Co mi namátkou utkvělo – „Česko by si mělo ujasnit, do jaké mocenské sféry chce patřit a jestli se všichni budeme učit rusky...“

Martin se tam zdravil s vícero lidmi, já znala jen Michala Sedláčka a Marka Bendu. Marek vyhlížel trochu uštvaně, ale už se jenom cynicky pochechtával, když konferenciérka – SAMOZŘEJMĚ – udělala ftipnou narážku na Plzeň. Člověk si zase pěkně ujasní, že na světě není žádná spravedlnost, když vláčeji tiskem zrovna jeho, který do té školy opravdu celou dobu chodil, diplomku aspoň všem ukázal a index nezatajil. Kdyby všechny dokumenty obratem ztratil, jako to udělali opravdoví podvodníci, měl by klid.

Marek hodlal po půl hodině odejít, aby stihl ještě další křest, a to knížky „Láskyplné“ povídky Idy Sebastiani. A jelikož jsme usoudili, že se s Danielou koneckončů známe, nechali jsme se od něj popadnout za křídlo a odvléct taky. Martin byl odtážen od švédského stolu právě ve chvíli, kdy si brousil vidličku na uzeneho lososa – nestačil pozřít ani jedno jediné soustečko, což mi dodnes vyčítá (tj. ve chvíli pořízení tohoto zápisu už celých 26 hodin). A já zas nestihla Vaškovi říct, jak mě uchvátila jeho prvotina *Pochybnost* (zatímco on stihl říct mně, že si ještě po letech pamatuje – moje knihy :-o).

Pak jsme v závěsu za Markem, v rozevlátém flaušáku se řítícím vpřed, dolétli z náměstí Václavského na Karlovo ke kinu MAT. Tento prazvláštní prostor slouží přes den jako garáž, a v noci se tam hodí koberec a židle a je z toho klub. První, co jsme uviděli (ještě na chodníku před vchodem), byl Richard Klíčník v kravatě – oznámil nám, že jdeme pozdě, ale že to nevadí, protože se stejně ještě čeká na Arnošta Lustiga, který má knížku křtít. Díval se tak podezřívavě, jako kdybychom všichni tři schovávali Arnošta Lustiga pod našimi rozevlátými kabáty – roztržetěného. Ale nedali jsme se odradit a vnikli jsme dovnitř. Na pódiu už seděla paní ministryně s kýmsi, kdo to uváděl. První, co k nám dolehlo, byla – hm, SAMOZŘEMĚ, ftipná narážka na Plzeň. Marek se akorát ušklíbl; jestli si ze začátku dělal čárky, teď už se rozhodně neobtěžuje. Mezitím pan Lustig dorazil, zase se řečnilo, předčítala se povídka, znovu se řečnilo. Danielinu knížku jsem si na místě zakoupila a povídky jsou moc pěkné. Martin se vytratil dozadu v naději, že najde uzeneho lososa, ale vyčenichal jen mozarellu s rajčetem (a tu snědl!). Pak jsme si nechali od paní ministryně knížku podepsat a zase jsme šli. Marek utekl už dávno předtím (pravděpodobně bez rajčete i mozarely) – měl ještě večer nějaké další akce...

To my ovšem měli taky: proběhli jsme Prahu ještě jednou, tentokrát na Florenc, a tam se připojili ve Skanzenu ke starým scifistickým raritám, již slezlym na S.S.S.R. Načež se ukázalo, že jsme stejně nestihli ten večer vymést všechny křty všech knih všech našich známých. Jak nám Zdeněk Rampas oznámil hned ve dveřích, sám taky právě přišel ze křtu knihy – pro změnu Kosatikovy... **Vilma K.**

Konečně synchronizovaní, mohu pokračovat: K mému velkému překvapení skutečně dorazil Jarda Veis, pravda, hned jsem ho v jeho úžasném (vel)rybářském klobouku nepoznal, ale když ho sundal (a sednul si na něj), bylo to, jako bych ho viděl včera a ne před týdnem :-). Diskrétně jsem mu ukázal, který dinos je který, většinou jen potřeboval ujistit, a chystal se, že je obejde a popovídá si. Než nám ale donesli, a my následně zkonzumovali, místní variantu salátu Cesare, stačil k velké Jardově lítosti odejít Slávek Švachouček. Tak snad alespoň s Ivanem Kmínkem a Honzou Hlavíčkou stihl dát řeč.

Ukázalo se, že se v posleních dnech Martin Klíma a Jarda Veis parkrát setkali kvůli různým pořadům okolo blížícího se listopadového výročí. To pak na dlouhou dobu určilo téma hovoru, až budu mít víc místa, musím dát k lepšímu kompletní historiku o odhalení provokatéra Zifčáka.

Až z daleké Břeclavi dorazil Jeppe, poklábosil s Jirkou Dožalzem, zahudral na organizátory, že středa je nejméně vhod-

ný den pro přespolní, jen obtížně se spojuje s vikendem, a vydal se na dalekou cestu domů.

Kupodivu se neukázal Leonid Křížek, kvůli kterému jsme se sešli ve středu a ne v tradiční úterý, ale třeba měl něco opravdu neodkladného, stejně jako organizátorka večera Jolana.

Wikinku zase mrzelo, že se nedočkala nikoho z party Islingtonu ani Filipa nebo někoho z jeho harému, snad ji na chvíli zabavil alespoň Interkom, pak si dala pívko a odkvačila tančit.

● **12. listopadu** se u Kruhu dějí divné věci, Pavel Březina si dal jen jedno pivo, že prý na něj něco leze, a odkvačil, že prý domů. Pak zmizel i Honza Kovanic s Vladem Srponěm, náhle jsme si nemohli dost užít toho krásného ticha, v němž bylo slyšet i obvykle velmi tichou manželku Egona Čierneho.

Vlado Říša se domáhal recenzních výtisků od Tritonu, pravda, byl jsem tam, ale nějak jsem na něj nevzpomněl.

Kdyby byl na SSSR a připomenul se, dostal by se ke své JFK droze dříve.

● **v pátek 13. listopadu** byl v Plzni Pivocon; proto se Dáreček na S*S*S*R ptal, kdo pojedou autem, no stejně bych si nenašel čas. Snad příště.

● **16. listopadu** RUR není, Filip má dovolenou, stejně ale zaskočím do rachoty, Vašek Bláha by se měl stavit pro samochodného vysávacího robota, aby ochutnal SF, ve které již žijeme.

17. listopadu sleduji, zda v TV konečně uvidím Martinův projev na Albertově (viz můj článek na str. 16), ale ČT opět zklamala, zato Nova se pochlapila a ve zprávách jsem mohl vidět Martina a Vilmu v cukrárně, jak holčičkám vytvářejí asociaci mezi sladkostí zákusků a svobody. Viz <http://archiv.nova.cz/multimedia/televizni-noviny-17-11-2009.html>

● **19. listopadu** dopoledne schůzka s BB, pardon paní ministryni, v caffè Louvre, asi bude třeba udělat dotisk její knihy „Láskyplné“ povídky. Večer u Kruhu popoháním Pavla Březinu k napsání dalšího dílu seriálu Před padesáti roky. Otrokářství, to byl panečkův systém. Jinak jsme málem ohluchli z konverzace Vaška Bláhy s Honzou Kovanícem o prvních číslech časopisu *RobotRevue*.

Čekal jsem na Pagiho, abych mu předal nějaké smlouvy, které dorazily ze z Plzně ještě k letošnímu Parconu. Egon a Vlado Říša absentovali, asi se již chystají na Minicon.

● **20. listopadu** kvačím do Jalny pro nové Interkomy a při té příležitosti tam odvlékám Vánoční dárek pro naše čtenáře.

Večer odešel do psiho nebe ve věku 16 let Čermákovic jezevčík Hubert, aktivní účastník mnoha večírků. **R.I.P.**

● **21. listopadu** odpoledne vyrážíme s Michaelou do Českého centra na výstavu *Kája Saudek and 60's*. Není příliš velká, ale obsahuje skutečné unikáty, o kterých laik jako já nikdy neslyšel. Jako bonus jsme viděli Bereniku Saudkovou v jedné z jejích nezámemnitelných módních kreací. Pak jsem zaslí (to již za lidové vstupné) do Galerie Louvre na pozoruhodnou výstavu fotografií normalizovaného života od Lubomíra Kotka, se zasvěcenými komentáři takřka pod každou fotografií.

Odtud to bylo již jen kousek do Městské knihovny na Minicon, kde ti, co dorazili dřív, mohli vyslechnout: L. Medka, E. Čierneho, J. Kantůrka, Františku Vrbenskou či Milu Lince. My jen potlachali v předsáli s přáteli :-)

Zdeněk Rampas

pokračování ze strany 1 Jedinou změnou oproti loňsku byl fakt, že tentokrát nám pobyt zaplatili.

Drobné změny postihly však samotný Istropolis. V přednášecích sálech byla funkční klimatizace, vzduch v chodbách byl sice stále velmi hutný, ale přeci jen malinko lepší než vloni. Slečny mangistky v sukýnkách s kolínky, očásky a oušky (jakž i v úplně šílených kostýmech bez těchto součástí) se mi zdály v ještě hojnějším počtu než vloni.

Ale především ty záchodky! Oni mi vybourali ty parádní dřevěné skříně a místo nich vystavěli úplně normální moderní kabinky! Ale i tak byly záchodky zábavné. Jednak rekonstrukce zatím proběhla pouze na pánských toaletách, zatímco na dámských došlo jen k vybourání skříní, takže tam stály řady záchodových mís bez jakéhokoliv oddělení. Organizátoři rozumně usoudili, že dívky jsou přeci jen stydlivé, takže záchodky prohodili. V důsledku toho pánové čurali do těch mís v řadách, zatímco dívky si se zájmem prohlížely mušle, které neměly jak využít, a chodily spořádaně do nových kabelek. Jen lituju, že se mi na ty pánské záchodky nepodařilo se vetřít. Pánům naopak bylo líto, že se nemohou vetřít na dámské, zvlášť, když jsem jim barvitě vyprávěla, že právě tam se upravují úžasné kostýmy – dochází tam k lícení, šněrování, úpravám punčošek a podobně.

Nu, a podobně jako vloni, během pátečního večera se mi při nejlepší vůli vůbec nepodařilo se dobrat přímo na con. Ona taková večere a cesta do Zvářace a zpět nějaký čas zaberou a pak už jsem se usalašila v baru a spolu s Lívií se družila se speciální fanskupinou zvanou „chalani z Ďurovho webu“. Byli fajn a obzvlášť dobré s nimi bylo vítat na světě Ďurovu dcerku Světlanku.

Sobota

Ne, nejsme obzvlášť aktivní návštěvníci conu. Dopoledne nás s Jirkou v programu nic extra nezaujalo, tak jsme zůstali na hotelu: on psal tiskovou zprávu o Sakaiově návštěvě v Praze, já dělala korektury textu, který jsem měla v pondělí odevzdat.

Na poledne jsme se vydali k Istropolisu, kde jsme odchytili Lívií a Štěpána Kopřivu a šli s nimi na oběd. A pak teprve pro mě začal con.

Přednáška č. 1 – Tajné ediční plány nakladatelství Crew. Já některé z nich znám a některým nerozumím, ale posluchači – asi 30 lidí – se mohli dozvědět jak o plánovaných komiksech, tak o novém Kulhánkovi a připravované Kopřivově povídkové sbírce. Obě knihy by měly vyjít do Vánoc, otázkou zůstává, do kterých.

Chystala jsem se navštívit přednášku Petry Neomillnerové o magii, ale Lívií si odchytila Františka Vrbenská, aby jí pokřtila

Vítr v piniích. Tak jsem šla s nimi a připila na zdar knihy švestkovým vínem.

Křest byl krátký, takže jsem přeci jen chtěla navštívit tu přednášku o magii, ale nebylo mi dáno. Zapovídala jsem se s Randalfem, pak přišel Vašek Pravda a pak Zdeněk Rampas a Ondrej Herec a Darth Zira... a když si mě tam našla Lívia, zvěřila žízeň a touha po vzduchu. Ale mohla jsem si připsat alespoň jeden úspěch: Vašek si zapisoval zlepšovací návrhy pro své pořádání conů a poznamenal si i mou dlouho propagovanou tezi o nutnosti triček v dámském stříhu.

Vrátily jsme se zpět až na besedu Petry Neomillnerové o jejich „girls“, na kterou jsme dorazily asi s desetiminutovým zpožděním, takže jsme si mohly užít úžasný pohled – beseda se konala v koutku, který Jirka dost trefně přejmenoval na mateřskou školku, kde pro posluchače byly takové kužely, na kterých se nedalo pohodlně sedět jinak než v předklonu. Takže když jsme přišly, vypadalo to, jako že si tam Petra s hloučkem asi 15 lidí velmi důvěrně špitá. Ale ukázalo se, že jim na notebooku ukazuje ilustrace.

Beseda byla příjemná. Dozvěděli jsme se, co Petra se svými děvčaty plánuje, proč píše příběhy s ženskými hrdinkami, proč si nemyslí, že by její mužští hrdinové byli slabší (a má pravdu), že její představa fantasy happyendu není „zachránili jsme svět“, nýbrž „zachránili jsme holý zadek a teď se půjdeme najíst a vyspat“, že muži,

kterí vaří, jsou sexy... Pro mě s Lívií byla obzvlášť důležitá informace, že když se autorka chystá podepisovat své knihy, je dobré mít upravené nehty, protože jí na ně lidé koukají (ovšem při mém vztahu k péči o nehty to vidím spíš na rukavice)...

Beseda se pak přesunula o 50 metrů vedle do další mateřské školky (k sezení míče a stoličky, k polehávání pak polštáře), kde jsme pokřtili Petřiny dvě nové knihy Dítě Skály a Zaklínačka Lota. Tentokrát se křtilo hruškovici, na kterou jsem okamžitě dostala obrovskou chuť. Kmotrou byla – jako u Petřiných knih tradičně – Františka, takže jsme se jí s Lívií držely jako klíšťata, neboť jsme věděly, že dokud se Františka nepřesune, nezačne ani její přednáška ve Fantasy Salonu.

Těsně před křtem se nám s Lívií podařil ještě husarský kousek: přihlásily jsme si přednášku na Fénixcon 2010! Byly jsme samozřejmě první a díky tomu jsme dostaly naprosto fantastický VIP čas, který nám za rok budou všichni závidět.

Přednáška č. 2 – Františka Vrbenská o Ďáblu a jiných pekelných věcech. Jako vždy skvělé a uhrančivé, jako vždy měl člověk dojem, že Františka by na toto téma mohla mluvit libovolně dlouho. Vždy je to takové zajímavé nařukávání spousty témat a detailů.

A byl hlad.

V restauraci přímo v Istropolisu byli „Ďurovi chalani“ a paní číšnice překvapivě souhlasila s tím, že mně s Livií normální porci rozdělí na dvě malé. Takže jsme se příjemně lehce najedli a pokecaly.

V 9 večer jsem vyrazila na přednášku č. 3 – Jirku a Štěpána Kopřivu o jejich výpravě na Comic Con do San Diega, včetně promítání fotografií. Přednáška byla vtipná (kdo by to byl řekl) a snad si i posluchači udělali patřičnou představu o monstróznosti celé akce. Lidí sedělo zase tak 30, ale poměrně hodně dalších postávalo u paravanu a koukali přes něj, jako by se těch sedacích kuželů báli (možná věděli, že stát je patrně pohodlnější).

Po přednášce jsme se všichni přesunuli zase do baru a pokračovali v nekončícím dialogu s „Ďurovými chalany“. A došlo i na tu skvělou voňavou hruškovici.

Neděle a úhrnem

V 10 dopoledne jsme Bratislavu opustili, tentokrát jeli přímo a bez nečekaných návštěv sousedních zemí až do Prahy. Auto vydrželo, ale když nás Petra s Karlem u Pavláku vyhodili, vydávalo už nepěkné zvuky rozbitého výfuku.

Protože jsme byli v Istropolisu již podruhé, monstróznost akce a celého objektu nás už nepřekvapila. Jen jsme si ještě zostřeněji uvědomovali, že sci-fi a fantasy (a dokonce i komiksy, ač slovo Comics je v názvu akce!) jsou na akci spíše nostalgickým přívazkem, možná až trpěnou popelkou pro pár desítek zájemců. Ale ačkoli v kontextu Istroconu vypadá 30 posluchačů jako legráčka, na jakýkoli jiný con by to byl slušný počet, takže pořád ještě má výprava do Bratislavy pro autory i fanoušky smysl. Jen by bylo pro příště dobré, kdyby se tradiční příznivci s a f domluvili na nějakém viditelném označení, aby se v tom objektu našli a nikdo nemusel být smutný, že si nemá s kým povídat. Na druhou stranu může být pro člověka poučné se pokusit o smísení s jinými kulturními skupinami a využít bohaté programové nabídky Istroconu v oblastech anime, přednášek o Japonsku, filmů a her.

Jana Jůzlová
15. 9. 2009

O Stříbřitělesklý halmochron

Vážení přátelé,

po kratším váhání a vědom si zodpovědnosti, kterou tímto krokem na sebe přebírám, rozhodl jsem se převzít po Dárečkovi štafetu a nenarušit kontinuitu bezmála kultovní literární soutěže **O stříbřitělesklý halmochron**. Abych rozptýlil Vaše případné obavy, sděluji Vám, že Dáreček nadále zůstává jako šedá eminence v pozadí a jako Velký bratr bude bdít nad mým konáním.

Petr Kaufner

Více na straně 31.

Pěna dějin v Chotěboři aneb chronoklasmus v praxi

Podzimní Festival fantazie Speciál měl sice nabitý program (jako obvykle), ale já opět stihal jen pár akcí, ostatně – to by člověk musel zvládat cestování v čase, aby všechno zvládl. Já to ještě moc neumím, nicméně právě tohle ovládají autoři, které Darth Zira a Hanina Veselá seskupily do své již třetí antologie „Pěna dějin aneb příběhy, které se nestaly(?)“.

Já měl tu čest tuto knihu pokřtít. Byla sobota večer a Zrcadlový sál kulturáku v Chotěboři byl takřka plný. Křest samotný byl zorganizovaný jako multimediální a multiautorské show. Tuto větu plnou „multi“ vysvětlím v následujících odstavcích.

Sotva se Darth Zira ujala úvodního slova, vřítíl jsem se do sálu a zabil Ondreje Herce. Zasekl jsem mu tomahavk do hrudníku (sekeru udatně zachytil a držel v podpaží). Proč zrovna Ondreje? Protože právě on napsal obsáhlý úvod k této knize a v něm několikrát zmínil chronoklasmus (zde snad nemusím říkat, co to je). My jsme v praxi ukázali, jak to funguje. Tím, že Ondrej Herec měl v hrudi tomahavk, nemohl tedy napsat úvod ke knize a zpětně vzato (tam jsem to vysvětloval detailněji) nemohla by tato kniha vzniknout a tím pádem by nebylo „dnes“ co křtít – a vskutku: Zírou ukázaná kniha zmizela (za jejími zády, ale to se nesmí říkat). A tu najednou Hanina Veselá přistoupila k Ondrejovi, vytrhla mu tomahavk z těla, já ho dostal zpět a odcouval v čase zpátky...

Nu, a křest mohl oficiálně začít. Po úvodním extempore se ujaly slova obě editorky sborníku. Za námi seděli autorky a autoři, před námi plný sál a poté bouchly první lahve šampaňského. Pili všichni, autorky, autoři i publikum (kromě mě, já ještě ten večer řídil).

A do toho se ozvala hudba. Nikoli reprodukováná, ale živá. A po první skladbě kytaristy Noxe se v sále zhaslo a během dalších skladeb se na zeď za námi promítaly (fakticky nádherné, nekecám) ilustrace Karla Zemana. Kontrast renesanční kytary a akčních (napsal bych válečných, ale nechci prozrazovat) ilustrací byl fascinující.

Takže už byl tomahavk, šampaňské, hudba, obrazy – a zbývalo jen autorské čtení. Honza Kovanec (jeden z autorů) a v publiku sedící Vlád a Šlechta se dohodli, že ideální bude přečíst vždy první větu z každé povídky – protože, jak pravil Šlechta a jemu podobní klasиковé, první věta povídky je rozhodující.

Zajímavý experiment – název povídky a pouze první věta. Povídka je dvacet čtyři, takže bylo co číst. Bylo zajímavé sledovat reakce publika i autorů. Podle prvních vět se povídky evidentně líbily. Podle celých textů, které jsem si týden před křtem mohl přečíst já, to mohu potvrdit. Po této literárně-naučné části křest Pěny dějin pokračoval již obvyklým způsobem... Pili a hodovali a radovali se. A měli z čeho, jak autoři, tak budoucí čtenáři.

JWP

Alan Campbell: Zjizvená noc

Soumrak zastihl město Hlubokou bránu jakoby shrbené, ztěžka zavěšené v řetězech. Městské rezidence i činžáky se ochable opíraly o propletenou železnou pavučinu, střechy a komíny se pokývávaly nad tíše skřípajícími uličkami. Kolem vitutých zahrad a ulic, dlážděných kočičími hlavami, se napínaly a povolovaly řetězy. Popraskané věže se nakláněly nad potměnými nádvořími, přiznávajíc zchátralost svou i celého okolí. Bludiště průchodů a cestiček se nořilo do prohlubujících se stínů; vše bylo sestehováno bezpočtem mostů a chodníků, vše se pohupovalo, úpělo, vzralo.

Truchlilo.

Hluboká brána je rozlehlé a prastaré město. Jeho architektonická stránka je v našem světě neobvyklá – je totiž zavěšené na řetězech nad bezdnou propastí, ve které, jak obyvatelé věří, dlí bůh Ulcis, pán podsvětí. Jemu se v chrámech odevzdávají mrtví. Je však žádoucí, aby byli kompletní, jejich duše musí stále přetrvávat v těle, a je to krev, ve které se skrývá.

Hluboká brána má však i mnohem temnější stránku. Vždy jednou za 28 dní nastává Zjizvená noc. Během ní se městem jako stín prohání zabiják – šílený, zjizvený anděl, který loví lidi a odnímá jim duše, aby se udržel při životě. Město má ještě jednoho anděla, posledního potomka válečníků, kteří kdysi Hlubokou bránu chránili, Dilla. Ten je však vězněm umírající tradice. Nesmí létat, neumí bojovat, a žije zcela izolován v pobožené věži.

Ve světě na řetězech existuje i legenda o Andělském víně, nápoji z neznámých přísad, který zajišťuje nesmrtelnost. A právě na tento legendární mok se postupně zaostřuje pozornost příběhu a s ním i jeho protagonistů.

Britský spisovatel Alan Martin Campbell má v oblibě mimo jiné autory jako je Mervyn Peake či G. R. R. Martin, a na Zjizvené noci je to znát. Je to jeho debutový román a zároveň úvodní díl fantasy trilogie Kodex Hluboké brány. Na něj navazuje Že-

lezny anděl a trilogii uzavírá Bůh času. Obě pokračování má nakladatelství Laser-books ve svém edičním plánu.

Alan Campbell nám předkládá příběh, který se jeví dosti slibný a v rámci možností subžánru fantasy i originální. A z části opravdu příslib naplňuje, ale bohužel, pouze z části.

Zjizvená noc se pyšní temnou a pochmurnou atmosférou, jakou by jí mohl závidět leckterý horor. Tmavá zákoutí a těžké, skřípající rezavé řetězy vidíme málem před sebou. Nařikají ve větru stejně jako srdce šíleného anděla. A když se dostaneme až dolů, do propasti, bezděky si připomeneme makabrnost příběhů Cliva Barkera.

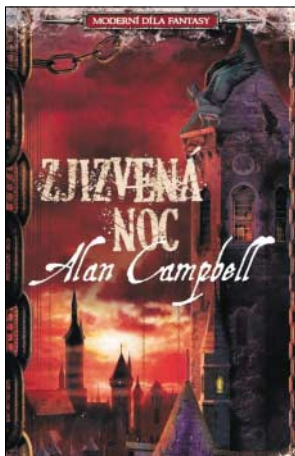
Jazykové prostředky jsou temnotě příběhu adekvátní, text místy připomíná tesknou píseň, zejména v popisných pasážích. Tento pocit ještě umocňuje obálka s motivem krvavého úsvitu nad městem.

Tohle všechno způsobuje, že i od příběhu očekáváme víc, než je obvyklý průměr. V tomto bodě je však Zjizvená noc lehkým zklamáním. Postavy i zápletky sice jsou relativně neotřelé a zpočátku vzbuzují i naději na něco více. Čím dále se však při čtení dostáváme, tím je zřejmější, že pod povrchem se nic nenachází, přestože k tomu příběh a jeho zpracování přímo vybízí.

Díky námětu a neobvyklému jazyku knihy můžeme první část Kodexu srovnávat s Nádrazím Perdido Chiny Miévilla a Pergamentem Hala Duncana. Kvalit těchto příběhů však Zjizvená noc nedosahuje, byť se halí do hávu snad atmosféričtějšího, než jakým disponují výše zmíněné tituly.

Zjizvená noc není v žádném případě špatná. Jen klame tělem a slibuje více, než může dát. Nebýt překrásně pochmurné formy, neměla bych námitky. Ale takto musím litovat, že se pod nádhernou postavou a přepychovými šaty skrývá nitro příliš jednoduché. Avšak nemusíme si zoufat. Je možné, že se Alan Campbell rychle vypíše a v pokračování melancholického příběhu bude klokotat trochu více „duše“.

Zuzana „Lament“ Kocurková

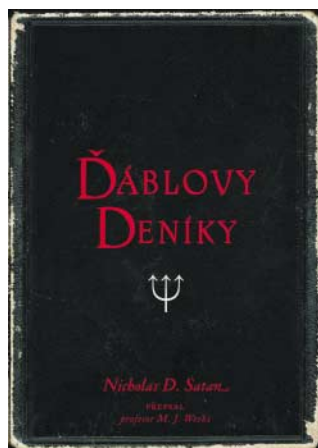

Nicolas D. Satana: Dáblův deník

Profesor srovnávací teologické antropologie M. J. Weeks nám představil dlouho ztracené deníky Vévody Temnot. Jde zjevně jen o zlomky původně rozsáhlejšího korpusu, což se vydavatel snaží kompenzovat opravdu velkorysým zpracováním knihy, kde je takřka každá stránka doplněna nějakým výtvarným dílem či jej sama představuje. Nezapomíná ani na zdánlivé detaily, jako je zlatá ořízka či smlouva k volnému užívání všech smrtelných hříchů vkusně vložená hned za předśádku. A tak to má být, cesta do pekla musí být příjemná po všech stránkách, včetně té vizuální.

Dozvíme se hodně o začátcích slovného Nicholase D. Satana, o nesčetných ústřících a podzdech jeho konkurenta (v českém překladu podivně nazvaného Lord Suchar), které on vždy díky svým špatným vlastnostem překonává, až se nakonec stane šéfem Satan-korpu. Bohužel čím blíže k (naší) současnosti, tím se jeho úloha vytrácí a přesto, že má na své výplatní listině většinu významných lidí novověku, jako bychom si za většinu zla mohli sami. Nicholas je ovšem mistr klamu, takže bychom mu neměli všechno věřit, zvláště ne litost nad 4. listopadem 2008.

Mladá fronta, 128 stran, 249 Kč (cena zjevně dotovaná)

China Miéville: Město a město

„Neviděl jsem ulici ani velkou část sídliště. Svíraly nás zašedlé paneláky, z jejichž oken se vykláněli muži v nátělnících a ženy s rozčuchanými vlasy a hrnky v rukou, snídali a sledovali nás. Tohle prostranství mezi domy mělo kdysi parkovou úpravu. Vlnilo se jako golfové hřiště – dětská napodobenina přírodní krajiny. Možná se to tu chystali zalesnit a vybudovat rybníček. Zasadili tady stromky, ale už uschly.“

China Miéville je obdivuhodný autor. Toto říkám dopředu a na rovinu, protože o tom nemůže být řeč. Mé velké uznání si vysloužil už jenom tím, že se nesnaží psát ze světa Bas-Lagu jeden tlustý román za druhým a řádně tak „vydojit“ svůj velký úspěch. Místo toho jde stále vpřed a nabízí čtenáři originální prožitky. Nedávno si vyzkoušel v románu UnLunDun psaní pro mladší čtenáře, což je taková pomyslná hora, na kterou se dříve či později musí vyškrábat každý spisovatel (Clive Barker by mohl vyprávět...). A teď se vrací s dalším dospělým příběhem.

Vše začíná nalezením mrtvé dívky. Dějištěm je město Beszel kdesi na okraji Evropy. Detektiv Tyador Borlú z Oddělení mimořádných zločinů rozjíždí vyšetřování, které bude mnohem komplikovanější, než si na začátku vůbec dokáže představit. Tolik asi k ději...

Možná se právě začínáte bouřit, že jsem příběh knihy odbyl třemi větami, ale mám pro to dobrý důvod. Jednak je detektivní linka hodnotná asi jako rapové umění roudnických teenagerů a jednak i pro samotného Miéville má asi takový význam jako třeba objevení nového druhu měkkýše. Jednoduše a prostě: o tom to není. A o čem to je?

Město & město... Beszel & Ul Qoma.

„K založení města došlo samozřejmě ve stejné době, kdy tomu bylo u toho druhého. Rozvaliny jsou nyní obklopeny masou města nebo na některých místech do ní včleněny, jako starobylé základy. Jsou zde i starší pozůstatky, jako třeba zbytky mozaik v Jožefově parku. Máme za to, že tyto románské památky jsou starší než Beszel. Beszel jsme možná postavili na jejich kostech. To, co jsme tehdy postavili, možná byl či nebyl Beszel, zatímco jiní na stejných kostech, které leží jako rámy k zabudování jedinečných palimpsestových pozůstatků materiální kultury, možná stavěli Ul Qomu.“

Představte si město, přes které leží další město. Na mnoha místech se prolínají, některé domy a ulice jsou společné, jiné zase definitivním vyjádřením toho či onoho. Lidé se v takovém prostoru naučili žít jen díky důslednému ignorování (nevidění) věcí z druhého břehu. Vše navíc kontroluje nadřazená moc Trans-g, která přísně trestá porušení nastolených pravidel. Každé město má své zákony a páky k jejich prosazení. Vlády,

kteří mezi sebou spolupracují a přitom hrají zákulisní hry ve prospěch jen a jen svého dobra.

V takovém prostředí se pohybuje hlavní hrdina a postupně nám v rámci vyšetřování vraždy zprostředkovává prohlídku města a města.

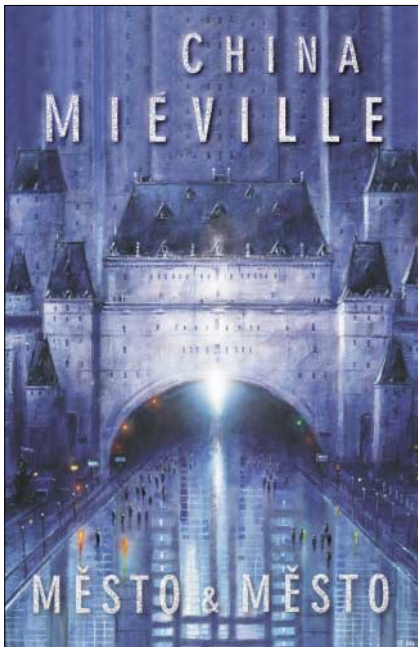
Miévilovi nelze upřít jedinečnou fantazii, se kterou stvořil vizi prolínajících se měst, a jako autor se rozhodl tomu podříditi všechny věci okolo. Jednající postavy jsou jen šedivé stíny skutečných lidí. Autor se ne-namáhá nám je jakkoliv přiblížit, nejsou pro něj důležité. Tyador Borlú by mohl být jistě charismatický detektiv, ale nestrhával by na sebe přílišnou pozornost? Možná ano a možná ne. Každopádně China Miéville nám nedává možnost to zjistit.

To samé lze říci i o hlavním příběhu – tedy zmiňované detektivní zápletce. Miéville ji používá jako bavlněný provázek, na který postupně navléká lesklé korálky, v nichž se odráží Beszel & Ul Qoma. Bez provázku by se mu všechny ty ozdoby rozsypaly po stole, ale takhle zůstanou, kde mají, a člověk se může kochat výsledkem. A nakonec... komu záleží, jak moc ušmudlaný byl ten provázek, že? Nebo jsem na omylu? To už si musíte

rozhodnout sami. Příběh tady prostě není důležitý, a pokud hledáte dobrou detektivku, tak si raději vezměte třeba nedávno vydanou Krutou hru od Dana Simmonse. V anotaci Města a města je sice zmiňován známý autor šestákových detektivek Raymond Chandler, ale jediný společný prvek vidím v tom, že v dílech obou autorů se stane vražda. To už by noir detektivka mohla být i Ordinace v růžové zahradě (pokud by například MUDr. Hruška zavraždil MUDr. Mázla).

Díky absenci výraznější dějové linky a plochosti charakterů schází knižce tempo vyprávění. China Miéville také používá nadměrně komplikovaný jazyk, který vyžaduje značné soustředění. Město a město rozhodně není knížka do vlaku ani na pláž, kde byste jedním okem sledovali text a druhým pozorovali, jestli si dívka na sousední dece nesundá horní díl plavek. I když má kniha „pouhých“ 322 stran, slušely by jí dlouhé zimní večery, pohodlné křeslo a sálavé teplo krbu. Jedině tam si jí náležitě vychutnáte.

„Dočkal jsem se neonů. Svítily všude, ve smyčkách a kudrlinkách, přehlušovaly slabá světla mé vzdálené domoviny. Pohyblivé ilitánské brebentění. V noci vládl v Ul Qomě větší ruch než v Beszelu: nyní jsem se mohl ve tmě dívat na zanepřázdňené lidi, kteří až doposud bývali pouhými neviditelnými stíny. Viděl jsem bezdomovce ukládající se ke spánku v bočních uličkách, otrlé ulqomské spáče, na něž jsme si my v Beszelu mu-

seli zvyknout jako na výhřezy, které jsme museli nevidouce obcházet a překračovat.“

Co autor jednoznačně umí, je atmosféra hustá jako povídka. Beszel i Ul Qoma jsou bezútěšná místa, kde popraskaný beton určuje prostor a kde prázdnota definuje rozměr. Lidé jsou odevzdání a k otevřenému odporu se vzdávají jen malá hrstka občanů, kteří se ale více než odvážným a chrabrym hrdinům podobají vyplašeným myším, které rychle kličkují, aby je okolní svět nezašlápl. Autor odkrývá města postupně, a přestože jeho fantazie nerotuje na zběsilém kolotoči (jako v Nádraží Perido), je na co se koukat a jednotlivé popisy nenudí.

A tak se dostávám na konec... Zhodnotit podobnou knížku není vůbec jednoduché, protože až příliš záleží na tom, zda budete s autorem hrát jeho hru. Také bych si dovilil říct, že Město a město je doposud nejvíce „art“ textem Chiny Miévilla, který charakterizuje snaha o vytvoření umělecké vize. Dlouho jsem váhal, zda dám knížce hodnocení 6/10 nebo 7/10 a nakonec musím ocenit zejména originalitu nápadu s prolínajícími se městy a autorovu schopnost dotáhnout takový nápad do konzistentního celku. Takže za mne 7/10, nicméně...

...pokud jste fanoušek Wima Wenderse a kultovního filmu Nebe nad Berlínem: +2

...pokud jste milovník Dirty Harryho: -1

...pokud jste na výšce žrali beatníky a nosili lenonky: +1

...pokud jste na výšce žrali Pána prstenů a nosili tričko Marnowar: -1

...pokud se vám již nedělá akné a k žánru jste se dostali přes bratry Strugacké: +2

...pokud se vám stále dělá akné a k žánru jste se dostali přes Jiřího Kulhánka: -5

a tak dále... a tak dále... a tak dále... Chápeme?

China Miéville: Město & město, /The City & the City/, Laser-books 2009, přeložil Milan Žáček, obálka: Edward Miller, redakce: Tomáš Jirkovský, Helena Šebestová, 336 str., 289 Kč

Petr Čáslava

Eva Hauserová: Cvokyně

O nejchytřejší myši

Hned, jak jsem si přečetla text na zadní straně obálky, jsem věděla, že mě kniha rozčílí. Ale k mé radosti tomu tak nebylo. Jen mě donutila vzpomínat na dobu nedávno minulou, dobu našeho slavného socialismu, která byla sama o sobě plná nesvobody.

Hlavní hrdinka příběhu (slovo hrdinka je na místě, protože ona zápasí s nehmotnými obludami různého původu a druhu), Nora, je vzdělaná žena, manželka a matka. A už v tom je její problém. Předpokládalo se, což stále u někoho přetrvává, že vědecká pracovnice s cílem něco v profesi dokázat nemůže být nikdy dobrá matka a manželka a naopak matka a manželka nebude precizní vědkyně, protože se věnuje rodině. Je velmi těžké nepodlehnout sugestivním názorům okolí a nezařadit se jen do „povinné ženské role“ a rezignovat na ostatní sny. Myslet si, že Nora tomuto tlaku podlehla, není správné. Jen ve svém životě udělala spoustu kompromisů, které omezily její svobodný životní prostor. Starala se o děti, manžela, poslouchala paní tchýni. A k práci – profesi utíkala, aby si ulevila od tlaku okolí, že se nestará dost a dost dobře, jenže každý takový únik v ní probouzel pocit viny, že dělá něco nepatřičného. Schizofrenní? Ano.

Mikroskop UOW, dovozový devizový přístrojový zázrak, který ústavu, kde Nora pracovala, pomohl zrychlit a usnadnit pracovní proces, se vybarvil i jako výtečný stroj času a přenesl Noru o pár let zpět do doby, kdy byla poprvé těhotná a její manželské soužití teprve začínalo. Chvilí jí trvalo, než si uvědomila, že dostala šanci začít znovu, jinak a neopakovat svoje chyby. Jenže co je chyba? Mít děti? Obětovat se rodině? Věnovat se profesi? Opravdu to jde udělat jinak? Ani druhý pokus nebyl dokonalý. Snad po třetí? Mikroskop UOW ji přenesl ještě dál, do doby, kdy byla svobodná a studovala. Rozhodla se, že bude žít v úplně jiném, větším, kosmopolitnějším světě a že se bude věnovat jen a jen sobě. Mikroskop UOW ji přenesl i po třetí...

Není to tak depresivní příběh, jak to vypadá. Lze najít určitou dávku humoru, kterou autorka umně vpravila do textu. Stejně tak jazyk, který používá, je velmi civilní (hovorový), takový, jakým mluvíme i u nás doma.

Je zajímavé nahlédnout zpět a zjistit, jak moc jsme se vzdali svých snů a osobní svobody. A to se netýká jen ženské části lidstva.

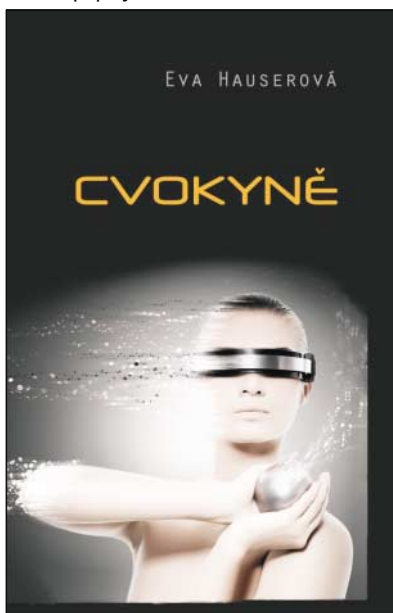
Dobré čtivo pro ženy a poučné pro tolerantní muže.

Cvokyně vyšla v roce 1992 v nakladatelství Ivo Železný a toto je její druhé upravené vydání.

A vidíte, přece jen mne to rozčílilo, protože zápasit s obludami je náročné.

Eva Hauserová: Cvokyně, Věra Nosková, 2009, obálka: JN Production, redakce: Marek Hejný, 160 str., 135 x 205 mm, hardback, 198 Kč

Zuzana Ričovská

Den opričníka

Jak pěkné je, že již dvanácte let je Kreml bělokamenný. A místo d'ábelských těch pentagramů na věžích kremelských znovu zlatem září samoděržavní orli dvouhlaví. Bať, bať, již tomu šestnácte let, co Rusko se ohradilo západní (a jižní) zdí a začal Gosudar vlast budovat a léčit. Samoděržavně vybájl sobě Vladimír Sorokin Rusko, pěkně postaru na zádech mužických až k zemi ohnutých postavené, s bojary dědičnými a církví přesvatou, úřady zemskými, střelci i opričníky, jak bývávali za Ivana III. cara, baťušky přemocného, který za Rusko udatně se bil a Kazaň samotnou mu porobil. Ale, znáte to sami, holoubkové rozmilí, jak snadno se „budovat a chránit“ změni v „prát a žehlit“. Zvláště, když nejeden mužik poznal osobně, že *pěst je sama sobě panovnicí*.

Ale netoliko k Ivanu Hroznému Sorokin cílí, i stín Kateřiny II., gosudarky chtěčem zmiřané zahlédneme anebo snad, že by Alexandry Fjodorovny d'áblem Rasputinem oblouzněné? Prostě, znalci ruské historie a ruštiny naleznou sobě mračna náznaků, připomínek a narážek, které si ostatní pracně budou hledat na Wikipedii. Překladatel Libor Dvořák také knihu jazykem bylin starobylych přeložil, by jazyk opričníků sláve staré poplatný lidem budoucím uchoval. Nezoufejte však, v knize je dobrých dvacet stran v řeči vázané, takže počítám, že i originál Sorokinův rezonovat bude duněním kroků Iliji Muromce a ani Rusům pohodlně se čísti nebude.

A ještě jeden odkaz být zmíněn musí, Jeden den Ivana Děnisoviče, neboť i Andrej Danilovič, Pařez řečený, odžije před zraky našimi jeden den své záslužné práce opričnické. S druhy svými dům bojara zpupného poplení a ženu jeho znásilní, o významu kultury ruské pohovoří, problém s nepojištěným zbožím čínským do Tirany směřujícím vyřeší, k vědmě pro radu zaskočí, pojí, popije, drog pobere a kázeň skupinovou orgiemi utuží. No, den jak vyšítí! Až jsem se sám místy opotil!

Sorokin svou knihou vzbudil velkou pozornost i v našich novinách, obyčejně jiným fantasmagoriím nakloněným. *Skoro dva měsíce ten oheň hořel, když lidé dobrovolně přicházeli a své cestovní pasy do ohně vhažovali...* Nedivím se tomu, řekne-li se Rus, každý si rád představí burana v láptích před zemljankou. Vzpomene-li však na Lukjaněnkova Stíny snů (povídka v knize Vládce iluzí) jako oslavu nečinění, pak nezbyvá, než se hrůzou otřepat, když Sorokin o své knize jako o vizi budoucnosti hovoří.

Nezoufejme však přespříliš, Rusové mají hlubokou tendenci k bažení po starých časech i nimirání ve svém nitru, ale ani oni nejsou padlí na hlavu a pod nářky, jak „bejvávalo dobře“, se skrývá jen stesk po pradávných, mystických časech zlatého věku. Staré časy tak nejsou opravdovou touhou po osmdesátých a sedmdesátých, ale touhou po bezstarostnosti dětství.

Před mentorstvím bych proto rád vyzvedl jeden detail: podobně jako Lukjaněnko v románu Nanečisto ukazuje konzervování staré kultury i důvod tohoto počínání. Nová – zde alternativní a opoziční – kultura emigrantských kruhů je sračka srovnatelná snad jen s prorežimními slinty posvěcenými akademii, jejíž předseda publikoval opus: „Tradiční ruská pec ve 21. století.“ Jen Sorokin, věren nimbu postmoderního konceptualisty, činí tak úšklebky a náznaky.

Těmi vlastně nejlépe ukazuje, že opričníci jsou jen sadistická hovada, která si hledí svých korupčních aférek bez jakékoli ochoty chápat, jak společnost funguje. Carevna, děvka rozměrů takřka babylónských, je zde snad jediným citícím a chápajícím člověkem. Ostatní, jsou jen hráči na politické mapě zrad, přízní a korupce, pevně přesvědčení o své vyvolenosti. *Mám-li ale být upřímný, já osobně v rybkách těch ničehož protistátního neshledávám. Pro prostý lid jsou nedosažitelné, nu a bohatí a vysoce postavení by přece měli mít nárok na nějaké ty slabůstky.* A slabůstky jsou pochopitelně různé, ten podpaluje domy, ten vyvolává bitky a všichni neplatí daně.

V Sorokinově vizi jsou opričníci sice nereformovatelná škodná, patolizalská sebranka, leč velice silná a (h)různými rituály pevně skutá. To v politice bývá zvykem, vstupovat do tajných řádů a spolků, aby se už od počátku vědělo, kdo k lizu smí a komu jen práce náleží. Nicméně, stejně jako si povšimneme, že historické pojmy jsou prázdné, je prázdný i pojem státu: Samoděržaví je „bolšoje i očeň silnoje“, ale šlechta čínsky hovoří a do čínských vozů usedá. Stát žije z vývozu plynu a poplatků za transport zboží – čínského. Dokonalý bantustan bez politické moci založený na rovnováze mezi výpalmým za transport po zemi a cenou za převoz zboží po moři. Ostatně, dokud nepřijde nikdo s vizí, tak to zpravidla k vládnutí stačí. Konečně tak ožívá ona loupeživá, kočovnická šlechta, kterou v Rusku hledal Knobloch*.

Před pár lety sepsal politickou fikci Richard K. Morgan** a neštelk po ní ani pes, vzdor tomu, že byla realističtější. Možná nechceme číst, že politický vývoj může mít extrémní asymptoty i v našem západním světě a nikoli jen v Rusku, kde je normální, že věci jsou nenormální.

Vydal Pistorius & Olšanská v roce 2009.

P. S.: Jenom jedno jsem nepochopil. Proč *každý, kdo děle než deset let na housle hraje, automaticky se Židem stává?*

Jarek Kopeček

* Edgar Knobloch: Nomádi a Rusové, Triton viz Interkom 3/2009

** Richard K. Morgan: Brutální byznys, Triton viz Interkom 9-10/2007

!!!Chceme zlé české preklady!!!

Áno, toto je podvrtná výzva nie príliš zámožných slovenských fanúšikov. Zákerne smeruje k przneniu jazyka českého.

Vznikla po prečítaní skvelého Stevensovneho opusu Rtuť ... a v následnej konfrontácii s textami *O jednom hororovém prekladu a Pachuť rtuti* (Interkom 6/2009).

Hneď v úvode poznamenám, že kriticko-analytickým sna-
hám **Jana Vaňka jr.** a okruhu ľudí okolo neho
držím palce – pretože sa zreteľne
usilujú o zvýšenie či aspoň udrža-
nie kvality a smerujú prekonaní
zvyškov patiny národno-obro-
deneckého myslenia (bližšie
pozri môj článok o fandome
a národnom obrodení).

Som ale Slovák ...a...

Nepochybujem o tom, že
skritizované preklady kníh **Step-
hensona** a **Strossa** sú nekvalitné...
články o nich sú podnetné, pre-
tože kliesnia cestu skutočne
dobrým prekladateľom-profe-
siónalom.

Ehm – čo mám však robiť ...
ak sa mne, čitateľovi, text Rtuť
čítal dobre?

Hlavné dôvody budú zjavne tieto:

1/ neviem po anglicky. Ani v prípade, že by som mal možnosť porovnávať s originálom, nedokázal by som to. Je celkom možné, že v preklade manželov **Sichingerových** som neprečítal Rtuť, ale ich variant Rtuť. Možno ma ochudobnili a zaviedli kamsi inam... Lenže Rtuť je natoľko fascinujúca ... že ... jedno-ducho chcem čítať Rtuť – aj napriek nevyužívaniu inverzií do genitívnej väzby...

2/ po prečítaní spomenutých článkov zisťujem, že neviem po česky. Značnej časti syntaktických prehreškov voči českému jazyku nerozumiem.

Iste, je mi jasná defektnosť vety:

Hodil celý přístroj co nejdál do rybníka, ve kterém se potopil

Ale už napríklad v citáte:

*Na sobě má dlouhý cestovní plášť, vycházkovou hůl a zastaralý papír přichycený řemínkem po straně sedla jeho na první pohled ušlechtilého černého koně (s. 24)*1 nedokážem vrcholné úkazy naprosté ztráty orientace prekladateľa nájsť (veta je dlhá, nemal som ale problém zorientovať sa a utriediť si, že sedlo je na čiernom koni a rapír je pripevnený vedľa neho).

Som dychtivý nekultivovaný slovenský barbar, ktorý po-
stáva na okraji češtiny v snahe uchmatnúť si chutné sústo.

A je nás viac (aspoň dvaja, ja a Hromovlad, angličtiny ne-
znalí – ostatne čítať Rtuť v angličtine podľa mňa len tak hocik-
to nedokáže... no dobre, takže prekladať by ho tiež nemusel
hocikto, ale zvedavosť a túžba čítať sú veľmi mocné...).

Bytostne túžime po preklade diel typu Stephensona, aj za cenu kontrbatostí, lebo sme zvedaví a dychtiví ... navrhujeme vytvorenie zvláštnej zošitovej superlacnej edície (moja pred-
stava je – zväzok dve eurá, nie bláznivých, bláznivých, bláznivých 799 czk, ktoré som vydal za Rtuť, čo mi síce s ohľadom na čitateľský zážitok nie je ľúto, no predsa, ja som v zásade

človek skromný – a keď si aj tak nevychutnám krásu inverzných genitívnych väzieb v češtine ... načo sa moriť...) zlych prekladov pre barbarských Slovákov. Prekladať môžu hoci aj Sichingerovci a iné legendy či držiteľia ceny Koniáš.

A na tomto sebecky trvám.

... v rámci kultúrnej výmeny potom môžeme v cene 55 czk za zväzok ponúknuť nekvalitné slovenské preklady. Máme ich tiež viac než dost.

Konferencie, predaj brožúrok a stretnutia by sa mohli konať napríklad v Luhačovicích.

Veď tradícia je tradícia.

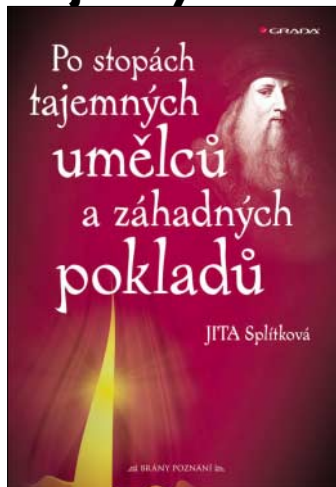
Mimochodom – mrzí ma, že rtuť/ortuť už asi nechutnám... predaj ortuťových teplomerov je od

3. apríla zakázaný...

Miloš Ferko

1 Redakční poznámka pro slovenské čitatele: mít na sobě = být oblečen do; tedy můžete na sobě mít plášť, ale nemůžete být oblečen do rapíru a už vůbec ne do vycházkové hole.

Jita Splítková: Po stopách tajemných umělců a záhadných pokladů

Naše spolupracovnice Ji-
ta na stopě slavných po-
kladů minulosti: napří-
klad na ostrově Oak Is-
land. Proč tento kanad-
ský ostrůvek přitahuje
hledáče pokladů už víc
jak 200 let? Co se tam
doopravdy skrývá? Jaký
poklad tam láká i součas-
né hledáče? Kdo a co
ukryl v hluboké šachtě?
A kdo vyhloubil šedesáti-
metrovou jámu s tunely
vedoucími k moři?

Grada, 232 stran, 259 Kč

KWARK

7/2009

Metafyzika biotechnológií a informatiky

Keď Zaratuštra prišiel do ďalšieho mesta, prehovoril k ľudu na trhovisku: „Poučím vás o Nadčloveku. Človek je čosi, čo treba prekonať“ Friedrich Nietzsche

Zábavnou stránkou posthumanizmu... je (zatiaľ) vedecko-fantastický príslub netelesného pohybu a informačnej závrte, vízia komiksu Marvel o paralelnej masívnej moci mozgu a kyborga. Mark Dery

Vieme, že sme slabí a smrteľní, ale nepáči sa nám to. Človek sa mení a bude sa meniť, ale ako? Posthumanisti veria, že v prírodnej evolúcii môže pokračovať technika. Vidia umelú inteligenciu, nanotechnológiu, robotiku a biotechnologie ako schody na ceste k dokonalejšiemu človeku. ‚Chlpatú‘ logiku vývinu človeka, tohto poruchového prototypu prírody, by mohla nahradiť mechanická logika stroja. Príroda vytvorila človeka, človek vytvoril stroj a stroje skonštruovali dokonalejšie stroje: evolúcia preniesla ľudskosť mimo ľudské telo. Ľudstvo môže prežiť v posthumánnej evolúcii – ale načo? Správna otázka možno znie: pre koho?

Pre gnostikov je vesmír väzenie, ktorého najhlbšou temnicou je Zem. V každom človeku blíka živá iskra pravého Boha, absolútne oddeleného od vesmíru, ktorý nestvoril, ani mu nevládne: stvorili a ovládajú ho Archonti. Poznanie (*gnosis*) oslobodzujú, rozducháva iskru. Gnostická koncepcia subjektu rozlišuje dušu (*psyché*) a ducha (*pneuma*).

Gnóza je možno mŕtve náboženstvo, ale v populárnej kultúre žije. *Príbehom sa nedá uniknúť... ale existuje mnoho štruktúr a obsahov rozprávania. Stojí za to zmeniť príbehy materiálne aj semioticky* (Harawayová 1997, s. 23). Komiks *X-Men* o mutantoch s nadľudskými schopnosťami načrtáva v „nemateriálnej informácii“ šéfkonštruktéra umelej inteligencie v MIT Marvinu Minskyho alternatívu k rozumným strojom riaditeľa Mobile Robot Lab v Carnegie-Mellon University Hansa Moravca, ku kyborgovi ako „technickému konštruktú a kultúrnej ikone“ kyberfeministky Donny Harawayovej, aj k vízii Katherine Haylesovej o posthumánosti, ktorá sa nedá zvieť mocenskými fantáziami o nesmrteľnosti bez tela a nevyučuje potenciál informačných technológií, čo zamenili Lacanove plávajúce znaky („floating signifiers“) za mihotavé znaky („flickering signifiers“) nečakaných metamorfóz a disperzie (Haylesová 1993a, s. 76). Vzor (program) prevláda nad materiálom (hmotou) – informatika a kybernetika akoby viedli späť k Platónovej a gnostickej metafyzike. Model stabilného tela spochybnila ví-

POTREBUJEME SAMI SEBA?

(Metamorfozy identity v /post/modernej fantastike) (Dokončení)

zia transformácií metamorfa, založená na rozlíšení tela od stelesnenia, na *kontextuálnom začlenení do materiálneho prostredia, do miesta, času a priestoru, fyziológie a kultúry* (Haylesová 1999, s. 220).

Mutanti komiksu *X-Men* sú telepatickí, telekinetickí, teleportujúci sa (Millar et al., 2000 – 2003). Ľudia nenávidia svojich evolučných nástupcov, boja sa ich a usilujú sa vykynožiť nových vládcov Zeme, proti ktorým sú nižšími živočíchmi. Profesor Xavier učí mutantov ovládať talent: *Boli ste pokrstení ako posthumánne bytosti... ,meno opisuje vaše schopnosti a osobnosť ako protiklad vašich mŕtvych predchodcov* (Singer 2000). Xavier definuje mutantov ako obyčajných ľudí s neobyčajným nadaním, odmieta ich však identifikovať s dedičstvom ľudstva. Gnostická *pneuma* je cudzia dedičným vlastnostiam väznice; je jedinečná, pôvodná, nestvorená, iba dočasne zajatá v priestore a v čase. Xavier uvádza mutantov do posthumánnej identity pokynom, aby identifikovali svoje nadľudské schopnosti (gnostickú iskru), aby akceptovali *pneuma*, čiže svoje skutočné „ja“ mimo sveta, tela i *psyché*. Postava sciencie fiction tým odkazuje vedecké a filozofické koncepcie Minskyho, Moravca, Harawaovej a Haylesovej do transcendentna náboženských vizionárov a metafyzických básnikov.

Mutanti prevládnu nad ľuďmi, ale Xavier káže integráciu, možno ako cestu k dominancii. Superhrdinovia víťazia vždy, ale nikdy definitívne. Spasiteľ superman prináša skeptické posolstvo posthumanizmu: evolúcia možno smeruje k vyšším druhom, ale násobí geneticky programované násilie a hrozí konečnou anihiláciou: *Predpokladá sa, že nadľudia sú vyšším štádiom evolúcie, no my bojujeme proti sebe* (mutant Sabertooth). Superhrdinovia nezmenili svet na lepší a ich etika ľahko mutuje na neľudskú. Sú alegóriami posthumánneho vývoja, pesimistickejšími než kybernetické antiutópie či kolektívne raje robotov (Morrison et al., 2001 – 2004).

Eschatológie sľubujú večné extatické šťastie bez gnostického rozlíšenia duše a ducha. Gnóza hovorí o reintegrácii s božstvom po odhodení tela aj *psyché*. Xavier sa identifikuje so svojim *pneuma*, s nadľudskou schopnosťou mutantu, ale vie, že posthumanizmus je neľudský. Ako majú ľudia sympatizovať s neľuďmi?

Superzlodčera Cassandra Nova je pre mutantov tým, čím sú oni pre ľudí, zlým dvojníkom: „Zmyslom evolúcie je, aby život skončil ako humus.“ Ideál posthumánnej utópie kolabuje, epika na tému „evolúcia a posthumanizmus“ odmieta pokrok, utópiu aj teleologický vývoj. Evolučný následník je horší ako človek. Xavierov sen nemožno oddeliť od nočnej mory: *Načo skrývať naše schopnosti a povahu? Ľudia na nás poľujú tak či tak. Nemáme dôvod prijať ich pravidlá.*

Potrebujeme sami seba?

Všetky bytosti doteraz vytvorili niečo, čo ich presahuje: vy chcete byť odlivom tejto veľkej vlny a radšej sa vrátiť k zvieratú, než prekonať človeka? Friedrich Nietzsche

Vízie posthumanizmu sú paradoxné. Ľudia chcú prekonať svoje telo, ale nadovšetko si cenia telesné rozkoše. Case má vo virtuálnom raji pôžitok z teplého slnka a z piesku pod bosými nohami, zo sexu s virtuálnou Lindou (Gibson 1984, s. 279 – 289). Ambivalentný postoj kyberautov k telu, žiadosť netelesných, ale zmyselných rozkoší pripomína sľuby eschatológií o duši, nezraniteľnej a nesmrteľnej, ale vnímajúcej a citiacej večnú slávu raja či muky pekla. Nehmotný subjekt je dedičstvom náboženských vízií a vstúpil aj do romantického ideálu lásky ako splynutia duší.

Teológovia vyhlasujú hranice tela za dočasné, vedci ich pokladajú za technicky prekonateľné: *Mozgy sú stroje s obrovským počtom súčiastok, čo fungujú v dokonalom súlade s fyzikálnymi zákonmi* (Minsky 1988, cit. in Klein, 2000). Hans Moravec opísal štyri procedúry na získanie nesmrteľnosti prenesením mysle do stroja tak, aby replika bola ekvivalentná osobnosti (Moravec 1988, s. 1 – 5).

Únik z fyzického sveta do kyberpriestoru je prienikom z fyzickej ríše antického chronosu do mýtickej ríše kairosu, transcendovaním z reálnej chronológie, logiky a stability do bezčasnosti, nadlogickej mnohovýznamnosti a fantastických možností. Mýto-logika umelej inteligencie poukazuje na sociálnu funkciu virtuálnej reality ako média, komunikujúceho mystické poznanie aj pesimistické posolstvo o povahe sveta. Náboženská imaginácia živí v súčasnom „technologickom nevedomí“ utópie, apokalypsy, biotechnické fantázie aj posadnutosť mimozemšťanmi. A naopak, idey a reč postindustriálnej spoločnosti prenikli do každodennosti a transformovali spiritualitu: *Fantázie o tom, ako opustiť vlastné telo, neboli azda od stredoveku tak masovo populárne ako v súčasnosti, a nikdy neboli tak pevne opreté o reálnu techniku* (Haylesová 1993, s. 173). Extáza kyberpriestoru spája hardvér informačnej spoločnosti so softvérom náboženskej metafyziky. Projekt ľudského genómu, mapa génových sekvencií, nie je skromným cieľom čistej vedy, ale krokom na ceste k biotechnickej konštrukcii dokonalého človeka – podľa nedokonalých ľudských predstáv o dokonalosti. Technognóza hier realizuje cyklus inkarnácií duše, astrálne telo, metempsychózu: zabití hráči ožívajú v ďalších cykloch a na iných úrovniach hry. Počítačové hry sú brány medzi svetmi, materializujú nehmotné ríše všetkých možných fantázií, priestupné stanice hráča do nich aj priechody medzi nimi navzájom.

Technika nie je súčasť prírody. Vízia posthumanizmu je evolučný test, ktorým nemusíme prejsť. Kybernauti sú výsadbom do krajín budúcnosti, vo virtuálnej realite necítia putá minulosti ani vďačnosť k rodičom. Chcú všetko za nič a chcú to hneď. Kybergnóza splodila kyberegoizmus. Daňou zo slobody je zodpovednosť. Nepoznáme sociálne normy posthumánnej slobody. Posthumanizmus na ceste k nadľudským schopnostiam, k slobode bez tela a k splynutiu s virtualitou reviduje manichejsko-platónsky dualizmus: neignoruje skupinovú súdržnosť, ale ľudstvo je mu ľahostajné.

Osudom človeka je azda transcendencia, oslobodenie z gnostického väzenia, ale presiahnutie hraníc ľudskosti môže smerovať do temnej budúcnosti. Skepsa je liekom proti opti-

mistickým príbehom o vojnách ľudských ideálov proti budúcnosti (v *Star Treku* Federácie proti Borgom, v *Matrixe* Morphea a Nea proti Strojom, vo *Votrelcoch* Ripleyovej proti Votrelcom). Na dne očarenia populárnej kultúry technoutópiou striehne strach z posthumánnych netvorov, čo prekročili hranice ľudskosti.

Svetké veci sú súčasťou väzenia; žiaľom nie je len materiálny svet, ale aj duchovná reflexia: poznanie popiera samo seba, keď podceňuje pozemskú tvár existencie. Neo porazil metafyzickým kung-fu stroje a ich fantómy (dozorcov – Archontov), no *Matrix* netranscenduje etiku: ríša virtuality aplikovala fyzikálne zákony, ale neprekonalala lož, násilie, vraždu (Wachowski 1999). Dobro a zlo sú pre ľudí. Teológovia uznávajú cenu fyzického sveta: človek bol stvorený ako jednota tela a duše. Gnostici zaznávali pozemské telo a svet a logickou konzekvenciou gnózy je askéza. Digitalizovaný posthumanizmus zbožňuje rozkoše virtuálnej reality a opovrhuje zodpovednosťou za fyzický život.

Nietzsche načrtnol víziu etiky mimo ľudských pojmov dobra a zla, neprimeraných Nadľodke. Spirituálneho kyborga neustráži Robocop. Cesty bytostí, ktoré budú nástupcami ľudstva, ale nie jeho dedičmi, vedú za horizont ľudského myslenia, nedajú sa hodnotiť kritériami nášho živočíšneho druhu. Príroda, výhražne mlčiaca v nás, pohrozila novými možnosťami evolúcie. Spoločným menovateľom diskurzu o kyborgoch, mutantoch, umelej inteligencii a mimozemšťanoch je posthumanizmus, chladne dôsledná hypotéza, že *homo sapiens* nie je posledné slovo prírodného vývinu, ale jeho nástroj.

Robocop, Terminátor, Superman aj Neuromancer vzbudzujú úzkosť i nádej, že nás spasia od nás samých. O budúcnosť sa možno budeme musieť podeliť s evolučne úspešnejšími bytosťami. Niektoré si vieme predstaviť, iné netušíme, ale radikálne zmenia našu predstavu o identite. Ak nenahradia ľudstvo a ich dominancia zraní len našu aroganciu – či netvrďme, že pýcha je hriech?

Sny biokybergnózy

Hranica medzi vedou a metafyzikou sa posúva: zdanlivo metafyzické témy za hranicami vedeckého výskumu sa stali súčasťou fyziky... nepíšem o zrieknutí sa vedy ani o jej transcendencii, ale o vstupe vedy do teritória, kedysi pokladaného za metafyzické. Greg Eagan

Utópia je neoddeliteľná od apokalypsy: ak sa zmeníme na niečo iné, prestaneme byť tým, čím sme. Cudzinec je odlišný, neznámy, odporový, nebezpečný – a môžeme ním byť my sami. Hranice, o ktorých sme sa domnievali, že nás oddeľujú od netvorov, sú nespoľahlivé: nechránia nás pred premenou na netvora. Budúcnosť je infikovaná vírusmi horšími ako HIV, terorizmus a vojny. Ľudstvo je možno druh vrodeno chorý vlastnou povahou, ale zatiaľ prežilo a jeho evolúcia je liečiteľná.

Termín „politika tela“ označuje postoje organizácií aj jednotlivcov k ľudskému telu. Posthumanizmus nadviazal na osvietenскую ideu perfektibility, zdokonalenia človeka. Patrí do rodu utópií aj antiutópií, nádejí aj obáv z uskutočnených snov.

Keby sme dokázali svoje telo zavesiť na vešiak ako obnosené šaty a obliecť si iné, ostane v ňom tá istá osobnosť? Existujú vízie nesmrteľného tela, v ktorom by sa len vymieňali súčiastky – moduly. Smrť by už nebola potvrdením života a uvoľnením miesta pre nový život, len prekonanou stratégiou evolúcie.

Nezáleží na tom, či by sa „zdokonalenie“ dosiahlo premiestnením osobnosti do virtuálnej reality, premiestnením mozgu do stroja alebo priebežnou výmenou zostarnutých orgánov za nové, klonované. Nejde o materiál, ale o fungovanie. Jonathan Swift poľutoval nesmrteľných Struldbruggov, trpiacich nekończným telesným a duševným úpadkom. Aj silná, no prídlho žijúca osobnosť by sa po čase rozplynula v poznatkoch celého ľudstva ako kvapka vody v oceáne. Keby našla spôsob, ako si udržať individualitu, nemohla by to byť metóda smrteľného človeka: dokonca aj snaha ostať človekom by takú bytosť priviedla za hranice ľudskosti.

Ľudskosť nie je stav, ktorý človek znáša, ale výsada. Ľudia sa sami definujú a rozhodujú, kto k nim patrí. Keby však každý musel sám, bez pomoci prekročiť rozhranie medzi zvieratím a človekom, koľkí by mali právo na titul človeka? (Vercors 1958, s. 184, 186). Možno sa rozlúčime len s aroganciou, ktorou sa povyšujeme nad ostatné bytosti. Hranice medzi nimi a nami aj hranice medzi telom a osobnosťou nie sú neprekonateľné múry ani bezpečný útulok, nie sú to nezmeriteľné protiklady, ale priepustná membrána. Nevieme, čo by znamenalo jej pretrhnutie, ale budúcnosť si môžeme domýšľať podľa minulosti. Ľudí a šimpanzov údajne oddelili od ostatných primátov pred šiestimi miliónmi rokov zvyšky starých infekčných zárodkov, endogénnych retrovírusov, dlho pokladaných za nečinný odpad DNK. Protiklady medzi telom a osobnosťou, človekom a svetom sú viac výtvorom nášho vedomia, ako skutočnosťou.

Čím teda sme? Sme jedným hlasom harmónie, ktorej melódie doteraz komponovala evolúcia. Stali sme sa príbehom, ktorý píše sám seba: môžeme uveriť, že hranice nášho tela sú krehkejšie, než sa domnievame, aj že otázku „Kto som?“ v budúcnosti zamení otázka „Čím všetkým môžem byť?“ Človek je príbeh, ktorý môžeme prerozprávať. Môžeme prepísať aj príbeh ľudstva, lebo my sme ten príbeh, ktorý sa začal, keď ktoráási opica zodvihla zo zeme odlomený konár a oprela sa oň, aby sa jej ľahšie kráčalo. Jej potomkovia došli až na Mesiac.

(Poznámka autora: Predložený text je výberom z pripravovanej rozsiahlejšej štúdie.)

Ondrej Herec

Zdroje

Odborná literatúra

- BAUDRILLARD, Jean 1998: *Simulacra and Simulations*. In: *Jean Baudrillard, Selected Writings*, ed. Mark Poster. Stanford University Press, s.166-184
- BRAIDOTTI, Rosi 1996: *Signs of Wonder and Traces of Doubt: On Teratology and Embodied Differences. Between Monsters, Goddesses and Cyborgs: Feminist Confrontations with Science, Medicine and Cyberspace*. (Eds. Nina Lykke and Rosi Braidotti). London and New Jersey: Zed Books, s. 135 – 152
- CAREY, James W. 1998: *The Internet and the End of the National Communication System: Uncertain Predictions of an Uncertain Future*. In: *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 75, č. 1, jar, s. 28 – 34
- ČERNÝ, Václav 1969: *Studie a eseje z moderní světové literatury*. Praha: Československý spisovatel.
- FLEISSNER, Bernd 1996: *Archäologie im Cyberspace. Anmerkungen zu Stanislaw Lems Phantomatik*. In: Lem, Stanislaw: *Die Entdeckung der Virtualität*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- GROSZ, Elizabeth 1993: *Lived spatiality: spaces of corporeal desire*. In *Culture Lab 1*, ed. Brian Oigou, s. 179 – 205. New York: Princeton Architectural Press.

- HABERMAS, Jürgen 2001: *Die Zukunft der menschlichen Natur. Auf dem Weg zur liberalen Eugenik?* Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- HARAWAY, Donna J. 1985, 1991: *A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist-Feminism in the Late Twentieth Century*. In: *Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge, s.149–181.
- HASSAN, Ihab H. 1977: *Prometheus as Performer: Toward a Postmodern Culture?* In: *Performance in Postmodern Culture* (eds. Benamou, Michel & Caramello, Charles). Madison, Wisconsin: Coda Press.
- HAYLES, N. Katherine 1993: *The Seduction of Cyberspace*. In: Andermatt Conley, Verena, ed.: *Rethinking Technologies*. Minneapolis: University of Minnesota Press; 1993a: *Virtual Bodies and Flickering Signifiers*. In: *October 66*, s. 69 – 91; 1999: *How we Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature and Informatics*. Chicago and London: University of Chicago Press.
- HEREC, Ondrej 2001: *Cyberpunk: vstupenka do tretieho tisícročia*. Bratislava: Vydavateľstvo spolku slovenských spisovateľov; 2003: *Prieskumník virtuálnej reality*. In: *Krutohlav 2002*, Bratislava: Slovenský syndikát autorov fantastiky a Národné osvetové centrum, s. 99 – 139.
- HORROCKS, Christopher 2000: *Marshall McLuhan and virtuality*. Cambridge: Icon Books.
- HUXLEY, Aldous 1932: *Brave New World*. New York: Balantine Books; 1970: *Prekrásny nový svet*. Bratislava: Mladé letá.
- KAC, Eduardo 1997: *Foundation and Development of Robotic Art*. In *Art Journal 56/3*, jeseň.
- KELEMEN, Jozef 1999: *Adam, golem, kyborg*. In: Živel 13.
- KROKER, Artur – KROKER, Marilouise 1987: *Thesis on the Disappearing Body in the Hyper-Modern Condition*. In: *Body Invaders*. (Eds. A. & M. Kroker). New York: St. Martin's Press.
- LACAN, Jacques 1977: *The Mirror Stage as Formative of the Function of the I. In Écrits: A Selection*. New York: Norton.
- LEM, Stanislaw 1964: *Summa Technologiae*. 1995: Praha: Magnet – Press
- MIZRACH, Steve: 2003: *What is cyberanthropology?* www.fiu.edu/mizrachs/CyberAnthropology.html Prístup 19-04-2003
- MORAVEC, Hans 1988: *Mind Children: The Future of Robot and Human Intelligence*. Cambridge MA: Harvard University Press
- NATOLI, Joseph P. 2002: David Lynch. In: *Postmodernism: The key figures* (eds. Bertens, H. & Natoli, J.). Oxford: Blackwell Publishers.
- ROMANSHYIN, Robert 1989: *Technology as Symptom and Dream*. London: Routledge.
- RUCKER, Rudy, SIRIUS, R.U. & MU, QUEEN (eds.) 1993: *Mondo 2000: A User's Guide to the New Edge*. London: Thames and Hudson.
- SCHOLES, Robert 1975: *Structural Fabulation*. South Bend: University of Notre Dame Press.
- STELARC 1997: *From psycho to cyber strategies: prosthetics, robotics and remote existence*. In *Cultural Values*, 1(2), s. 242 – 249; www.stelarc.va.com.au; prístup 04. 04. 2009; www.stelarc.va.com.au/absent/absent.html; prístup 04. 04. 2009.
- STOREY, John 1997: *Cultural theory and popular culture*. London: Longman.
- TOCQUEVILLE, Alexis de 2005: *O demokracii v Amerike*. Kalligram, Bratislava. Pôvodné vydanie: *De la démocratie en Amérique*, 1. zv. 1835, 2. zv. 1840.
- VIRILIO, Paul 1997: *Digital Futures*. Interview in Kroker, Arthur & Kroker, Marilouise, eds.: *Digital Delirium*. New York: St. Martin's Press.
- WAFENDER, Manfred 1991: Ein Interview mit Jaron Lanier: *Was heisst „virtuelle Realität“?* In: *Cyberspace. Ausflüge in virtuelle Wirklichkeiten*. Reinbeck bei Hamburg. **Beletria**
- BALLARD, James Graham 1988: *The Secret History of World War 3*. In: *Orbit SF Yearbook 2*, (ed. David Garnet), 1989. London: Orbit.
- BOWKETT, Stephen 1998: *Traumschloss*. In: *The Web* (eds. Bastei Lübbe, Bergisch Gladbach).
- BUTLER, Octavia 1987 – 1989: *Xenogenesis* (Dawn 1987, Adulthood Rites 1988, Imago 1989). New York: Warner.
- CERVANTES, Miguel y Saavedra, de 1955: *Dümyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*. Praha: SNKL.
- EFFINGER, George Alec 1997: *Když přitážíš selže*. Frenštát pod R. Polaris.
- GIBSON, William Ford 1984: *Neuromancer*. New York: Ace; Pížeň: Laser 1992.
- LEM, Stanislaw 1980: *Maska*. In: *Pániv hlas*. Praha: Svoboda; 1983: *Golem XIV*. In: *Dokonalá prázdnota/Golem XIV*. Praha: Svoboda; 1999: *Dvacátá první cesta Ijona Tíchého*. In: *Hvězdné deníky 1*. Praha: Knížní klub – Baronet.
- POHL, Frederik – KORNBLUTH, Cyril M. 1953: *The Space Merchants*. New York: Gal; 1987: *Obchodníci s vesmírem*. Praha: Odeon.
- SHELLEY, Mary W. 1818: *Frankenstein; or The Modern Prometheus*. 1991: *Frankenstein, čiže moderný Prometheus*. Bratislava: Tatran.
- STERLING, Bruce 1996: *Schizmatrix Plus*. New York: Ace Books
- VERCORS 1952: *Les animaux dénaturés*. Paris: Editions Alba Michel; 1958: *Odprirodnené zvieratá*. Bratislava: Slovenský spisovateľ.
- VERNE, Jules 1996: *Paríž v 20. storočí*. Bratislava, Tercia.
- Filmy**
- CAMERON, James 1991: Terminator 2: Judgment Day.
- CRONENBERG, David 1988: Dead Ringers. 1986: The Fly.
- FRAKES, Jonathan 1996: Star Trek: First Contact.
- SINGER, Bryan 2000: X-Men.
- VERHOEVEN, Paul 1987: Robocop.
- WACHOWSKI, Andy – WACHOWSKI, Larry 1999: The Matrix
- Komiksy**
- MILLAR, Mark, KUBERT, Adam, KUBERT, Andy et al., 2000 – 2003: Ultimate X-Men. New York: Marvel Comics.
- MORRISON, Grant, QUITELY, Frank, BACHALO, Chris et al., 2001 – 2004: New X-Men. New York: Marvel Comics.

Bod zlomu – česká SF před rokem devadesát a po něm aneb „Ale co tedy vlastně budeme psát?“

Vážení přátelé, je mi ctí zahájit svým příspěvkem tuto konferenci, zároveň ale cítím jistou nepatřičnost svého příspěvku, protože se nejspíše bude jak svým jazykem, tak vyzněním došti odlišovat od následujících statí.

Nejsem literární teoretik a mé uvažování o literatuře se většinou týkalo science fiction a jejích specifík a bylo povětšinou „praktické“. Tím mám na mysli, že jsem hlavně hledal vodítka, která by mi pomohla zorientovat se v současné obrovské nabídce a pomocí kterých bych vybral tituly, kterým mám věnovat svůj čas, potažmo které mohu doporučit svým přátelům.

Nebudu se zlobit, když odmítnete mé interpretace, ale budu rád, když se vydáte naznačeným směrem.

Pasivně sleduji science fiction asi jako každý z vás odmla, tedy od doby, kdy jsem zvládl přečíst svou první knihu, aktivně jsem do vývoje české SF začal zasahovat zhruba deset let před Bodem zlomu, kterého by se měla týkat má přednáška, tedy před rokem devadesát, a pokračuji v tom i dvě desetiletí uplynulá po něm, což k mému překvapení po součtu činí již třicet let. Tedy čekejte postřehy spíše osobní než akademický text. Nicméně doufám, že některé mé poznámky vás mohou vyprovokovat k badatelskému úsilí.

Prvním impulsem k sepsání tohoto textu o české SF před rokem devadesát a po něm byl případ povídky, která v jednu chvíli patřila do obou těchto kategorií.

Martin Klíma (bývalý studentský vůdce, který svým projevem¹ na Albertově vlastně zahájil listopadový převrat a manžel spisovatelky Vilmy Kadlečkové) si nedávno koupil (poprvé v životě) časopis Pevnost a narazil v něm na povídku Františka Novotného *Královna Šumavy*. Autor popisuje české pohraničí, přes které z Německa prchají na Východ roboti, a čeští venkované je na živnostenské povolení od Národního výboru odchytávají a za odměnu vrací německým majitelům.

Martin byl povídkou nadšen a hlavně jej fascinovala Františkova suverenita, s jakou bez potřeby něco vysvětlovat pominul existenci listopadových událostí a pokračuje v popisu našeho světa, kde probíhá pomalá česká obdoba perestrojky.²

Povídka je, jak můžete vidět ve svém exempláři dotyčné Pevnosti, doplněna medailonkem, který Martinovi vysvětlil (připomněl), že Královna Šumavy vznikla již v roce 1988, a tak pominutí Listopadu vlastně nijak velkým myšlenkovým počinem nebylo.

Domnívám se, že toto chybné čtení, zdánlivě pouhá literární anekdota, nejen dokumentuje, jak se změnilo očekávání a vnímání SF po roce 90, ale i jak je dobré, ale nikoli nutné znát kontext, v němž dílo vznikalo, a že opravdu dobré dílo díky svým vnitřním kvalitám přežije i vytržení z kontextu nebo dobrým zůstane, i když se podstatně změní čtenářská zkušenost.

Ale teď už konečně k autorské obci české SF před a po roce devadesát.

***

Roky před bodem zlomu (přesněji období od roku 1976, kdy vydali Jaroslav Veis a Alexander Kramer *Experiment pro třetí planetu*, do roku 1992, kdy vyšly knižně nejlepší předpřevratové sbírky³) považuji za Zlatý věk české SF povídky, to zde ale nemohu z časových důvodů příliš rozebírat, snad postačí, když připomenou, že tehdy psali a občas i publikovali své nejlepší věci Ivan Adamovič, Carola Biedermannová, Eva Hauserová, Jan Hlavička, Vilma Kadlečková, Ivan Kmínek, Pavel Kosatík, Alexandr Kramer, Eduard Martin, Ondřej Neff, František Novotný, Josef Pecinovský, Jan Poláček, Jiří W. Procházka, Jiří Olšanský, Jan „Jam“ Oščádal, Jaroslav Veis, Zdeněk Volný a další.⁴

Přestože někteří autoři již tehdy kladli zjevný důraz na zábavnost a rekreativnost svých prací⁵, obecně na sebe kladli stejné nároky jako autoři tehdejšího mainstreamu (a stejné nároky na ně byly kladeny i při vydávání, což jich bohužel zažilo méně, než by si zasloužili⁶). Aby se náhodou nesnižily vyhlídky na vydání nějaké další (české i překladové) SF, kritika té doby byla (podobně jako dnes, byť z jiných důvodů) hlavně všepochvalná.

Ondřej Neff reagoval na prostředí vzájemného recipročního kladného hodnocení českých autorů ve *Třech esejích o české sci-fi*, když v roce 1985 napsal o české SF produkované do té doby: *Ne snad, že by to všechno [o čem píší současní autoři] nebyla pravda. Naopak. Smutné je, že to vskutku jsou pravdy, ale toho druhu, jaké všichni znají, cvrlikají je vrabci na střeše a broukají si je děti při plácání báboviček. Autor vědeckofantastické prózy má objevovat takové pravdy, které budou obecnstvu známe teprve poté, kdy je s nimi seznámí!*

Soudobé české sci-fi nechybí vtip, bohudík. Chybí jí vzdělání, bohužel. Právě v tomto bodě cítím zatuchlinu zakopaného psa. Spisovatel science fiction se nemůže žít jen miskou

1 přetištěn v článku SF volí OF (a VPN), Interkom, 5/1990, příl. Kvar, s. 28

2 dále si pomyslel, že FN píše stále stejně a že povídka je přesto v celém čísle ta nejlepší (z osobního rozhovoru s Vilidou Klímovou)

3 Jan Hlavička: Panelfixn (1990), Hurá, hřbitov jede! (1991), Ivan Kmínek: Ústřední kancelář vesmíru se neozývá (1992)

4 Více v Aleš Langer: Průvodce paralelními světy, Praha 2006

5 některá díla Martina, Neffa, Pecinovského

6 František Novotný: Nešťastné přistání (ČS spisovatel, 1988)

vtipné kaše, zahuštěné dobrou vůlí v sušině, pytlík za korunu padesát se dostane v samoobsluze na rohu. Musí mít skutečné, to jest hluboké znalosti o proměnách a perspektivách světa.⁷

Mám za to, že na konci osmdesátých let to už o mnoha autorech neplatilo, objevili inspirační zdroje například ve feminizmu, kybernetice, filosofii, v prostředí vědecké komunity a podobně, zkrátka nešlo jim jen o rozvíjení jednoho nápadu či ilustraci nějaké, byť humanistické, teze.

Za důležité považuji i to, že společně tvořili autorskou komunitu s čilým společenským životem, a tak ani přerod české SF v roce devadesát nebylo pouhé pasivní přizpůsobení se novým podmínkám, ale reflektovanou zkušeností. Shodou okolností se v sobotu 18. listopadu 1989 (den poté) konal Minicon, kde podle některých pozdě, podle jiných jasnozřivě brzy začala debata „**Ale co tedy vlastně budeme psát?**“.

Na své přednášce ji zahájil **Ondřej Neff**: *Před jednadvaceti, dvaadvaceti lety nastal výbuch informací, všeobecná euforie, ale nikdo se příliš neohlížel dozadu, pitvání fádních mrtvol přežilych společenských struktur zdaleka nebylo tím nejzajímavějším, co se dělo. My scifisté se pravděpodobně nebudeme vracet k útokům na totalitu; ale co tedy vlastně budeme psát?⁸*

To komentovala **Eva Hauserová**: *V tu chvíli jsem si uvědomila, že to je problém pro Ondřeje, pro Hlavičku, Kmínka nebo i pro mě, ale už to vlastně není problém pro dnešní dvacetileté, pro Adamoviče, Klímu, Kadlečkovou a ostatní, kteří se s těmi omezeními a tabu zas tak moc nesetkali nebo proti nim s fascinující přímocností bojují: tito lidé budou psát prostě... prostě normálně. To, co by psali, kdyby žili v nějakém normálním státě. My, kteří máme za sebou pokřívající a traumatizující zkušenosti posledních dvaceti či více let, se asi od jejich generace budeme nadosmrti nějak lišit.⁹*

Na to navázal **Jan Hlavička**: *Tuto otázku (Ale co tedy vlastně budeme psát?) jsem si před nedávnem kladl také. Vše připadalo mi marno, bez těch skrytých narážek už to nebude ta sranda atd. Jenže po každém mejdanu přichází ráno.*

My scifisté se pravděpodobně nebudeme vracet k útokům na totalitu, píše Eva.¹⁰

Odpovídám, že můžeme dál útočit proti totalitě, aby k ní nedošlo znovu.

*Proč bychom se měli od těch mladých nadosmrti lišit jen proto, že my jsme nežili v normálním státě? My se lišíme přístupem, lišíme se věkem, který není zásluhou. Nepředbíhejme však událostem. Ono se rakousky říká **junge Radikalen, alte Hofsräte** (Mladí radikálové, staří hofráti, tajní radové).*

Už opět vím, o čem budu psát.

Sametová revoluce mi v posledních dnech připomíná kořátko, které začíná vystrkovat drápky a možná i nechtěně zanechává na kůži šrámky. Asi jsem příliš velký idealista a nemám rád létající třísky.

Vidím třeštění vědců, připomínající revoluční sověty, prožívám nekonečné schůze, začínám chápat, co je to kolektivní vina, (...), jsem napjat, zda Havel bude prezidentem skutečně jen do voleb a zanechá tak národu krásnou vzpomínku na neformálního prezidenta v krátkých nohavičkách a se startkami na jednacím stole, nebo zda bude ve funkci tak dlouho, až o něm začnou kolovat vtipy...¹¹

Zatím se mi zdá, že nemá smysl vracet se k rozepsaným povídkám, ale v zamýšleném románu hodlám pokračovat.¹²

Ondřej Neff tedy jako zástupce nejstarší generace hledal oporu v paralele s osobně zažitým rokem 1968. Později napsal:

Je jisté, že srpen 1968 a to, co následovalo, mě posadilo na koleje, jež vedly do konečné stanice sci-fi. Byla to literatura utěšitelka. A navíc, na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let vznikla komunita fanoušků sci-fi, a do ní jsem patřil a patřím, z této komunity pochází většina mých přátel, v ní se cítím dobře a mezi svými. To bylo nesmírně důležité v letech bývalého režimu, mít kolem sebe přirozený a zábavný a inspirující mikrosvět, jako izolaci od hnusu vládnoucímu ve světě rudého praporu.¹³

Podobně se vyjádřil, když o několik let později komentoval první kroky SF hnutí v nových podmínkách, o tehdejších představách píše:

No a pak se konal Dracon, (...), 9. prosince 1989. Byla tam tenkrát nádherně vzrušující atmosféra, všichni jsme cítili, že se musí něco udělat – a založili jsme tam tehdy Syndikát autorů fantastiky, který se stal vydavatelem pozdější Ikarie. Ono totiž 9. prosince samozřejmě nikdo nevěděl, jak to všechno dopadne. Tehdy to zdaleka nebylo jasné, jak se to jeví být jasným teď, ze zpětného pohledu. Dnes už se zapomnělo, že i pro Václava Havla byla vzorem polská situace, kde Solidarita zasedla s komunisty ke kulatému stolu, však taky první nová porevoluční vláda měla vedle chartistické opozice komunistické ministry – ba dokonce komunisté v ní tvořili většinu! Takže ten SAF, když jsme ho zakládali, měl být platformou pro sci-fi hnutí, a hlavně – platformou pro vydávání měsíčníku. Nás tehdy opravdu nenapadlo, že k vydávání měsíčníku v normální zemi nepotřebujete platformu, že k němu potřebujete hlavně prachy. Mysleli jsme si, že SAF bude „společenská organizace“ a jako taková bude mít na vydávání časopisu nárok a že ty peníze a tiskárenské kapacity a podobně – ty se nějak, z nějakých fondů, odkudsi seženou.

7 Ondřej Neff: Tři eseje o české sci-fi (ČS spisovatel, 1985)

8 Maximální Minicon in Interkom 16-17/1989

9 Tamtéž

10 Eva H. dle mého cituje Ondřeje Neffa

11 Interkom 2/1990, autorská datace 19. 1. 1990

12 Bohužel román nikdy nedokončil, ale zůstává jedním z nejlepších povídkářů

13 Bohemiacon 1998, Ústí nad Labem, 22. 8.1998, http://neff.cz/prednasky/02_bohemiacon98.html

*Byla to legrační iluze.*¹⁴

Eva Hauserová nahradila geografickou železnou oponu opouštěnou časovou a problém myšlenkové deformovanosti generací vyrostlých v totalitním režimu se stal jedním z jejích stěžejních. Poměrně nedávno¹⁵ mi napsala: *uvědomila jsem si, že ve mně osobně dozrála potřeba OPRAVDU se vypořádat s tou vnitřní totáčovou deformací teprve teď – ponořila jsem se do 70. let, do svého po mnohých stránkách temného mládí, a cosi si o tom píšu.*

Jan Hlavička podobně jako před převratem pozoroval lidské hemžení a nečekal velké změny, protože lidé se v podstatě příliš nemění, jak o tom ostatně psal ve svých povídkách.

Navíc se ale ukázalo, že ke své práci potřebuje lis bolševického útlaku a v normální společnosti ztratil motivaci psát, respektive víru, že tím může něco změnit.

Jak to na počátku devadesátých let dopadlo, všichni víte, přestal psát nejen Hlavička, ale i Ivan Kmínek, dodnes nedoceněný povídkář Jiří Olšanský, Alexandr Kramer, velkou přestávku si naordinoval Jaroslav Veis...

Pokud v letech po převratu vyšlo něco pozoruhodného, ve většině případů to leželo v šuplíku jako Kmínkova *Utopie, nejlepší verze* nebo Velinského *Engerlingové*. Ze staré gardy Ceny Karla Čapka se nenechali odradit hlavně František Novotný, Eva Hauserová a Jan Poláček (poslední dva ovšem s občasným odklonem od fantastické k fantastní tvorbě), Vilma Kadlečková, Josef Pecinovský.

***

Uběhlo šest let a vyvstaly zcela jiné otázky. Že doba, ale řekněme si to naplno, čtenářů a proto i vydavatelé chtějí něco jiného, než bylo mnoha autorům vlastní, postřehl první asi **Pavel Kosatík**. Svým článkem¹⁶ zahájil další velké tázání o tom, jak psát. Řečeno dnešní terminologií, Pavel jako první rozpoznal a upozornil na to, co bylo výběrovým efektem a celkovou nepřízeností společenského a literárního života za totality zastřešeno. Totiž že většina SF produkce spadá do popkultury.¹⁷ Tento termín jsme ale tehdy ještě nepoužívali, a otevřeně, ale terminologicky neukotveně jsme mluvili o komerci a konzumu.

Ve svém článku *Proč mě nebaví číst SF* v Interkomu v roce 1996 napsal:

SF však „není, co bývala“ ještě v jedné věci: ukázalo se, co se za totáče ukázat nemohlo, a sice že jde o žánr komerční, jehož posláním není inspirovat k myšlení ve variantách a rozšiřovat tak množství pohledů, kterými se dá dívat na život a svět, ale prostě a jednoduše zábava. Když tohle říkám, chci, aby bylo jasné, že mezi oběma póly (myšlení a zábava) nevidím žádnou jasnou a ostrou hranici a že je ani za nějaké proti-

kladné pojmy nepokládám, používám je jako označení pro tendence: přesněji bych tedy měl říct tendence k myšlení a tendence k zábavě (...)

*Soudím, že naprostou většinu čtenářů SF vůbec nenapadne, že by mohli od hrdiny svého oblíbeného románu chtít takové souznění, že by ho chtěli prožít v jeho vášních a pochybách. Podle mě žádají téměř opak – tu bezpečnou distanc, vzdálenost, která jim nedovolí nebezpečný dotyk, jenž by je mohl ohrozit. Řečeno slovy Ondřeje Neffa, nedotkli by se svého hrdiny ani špičkou hole, přestože ho vyznávají a obdivují – ale je to obdiv k postavě z pohádek, o kterých my dospělí přece už víme, že se skutečným životem nemají nic společného. Pro takto vnímající lidi píšou SF spisovatelé třetí a páté díly svých ság, u kterých je jasné, že autorské myšlenkové vstupy do románu se dějí zvnějšku, a ne z vnitřní logiky postav, z jejich psychologie, která logicky s přibývajícimi stránkami mizí v nenávratnu a nahrazuje ji vnější, objektivní epické dění. Čtenáři podvědomě dobře vědí, že od těchto hrdinů se ničím nemohou nakazit, že ačkoliv se tam střílí, pronásleduje apod., je to hra bez nasazení sebe sama, a tudíž se nic neriskuje. Pasivní čtenář se baví a netrápí ho, jak je umrtvený. Kdyby se mu to někdo pokoušel blekotavě vysvětlovat, byl by poslán do háje. (Pozorný čtenář si dávno všiml, že argumenty, které používám, se netýkají jen SF, ale v něčem se vztahují i na konzumování moderní kultury v širším smyslu. Já teď však píšu o SF, proto SF.) V mráкотách si čtenář ve své knize „počte“ stejně jako recenzent, přečtenou knihu dá do knihovny, která tak začne připomínat jakési skladiště starých krámů, a veden recenzentem, začne věřit, jaké sousto spolkně přišť. Jeho břicho roste, způsob prožívání světa nikoliv.*¹⁸

Ivan Adamovič v článku *Proč mě nebaví číst beletrii* science fiction hájí slovy: *stále ji pokládám za jednu z intelektuálně nepřitažlivějších oblastí literatury*¹⁹, ale má za to, že Kosatíkem nastíněnými problémy ve vztahu k současnému čtenáři trpí celá románová literatura, píše: *Jedním důvodem je čas a druhým zmíněná změna nároků na literaturu. Nyní chci od četby 1) nabídku podnětů k přemýšlení a 2) rozpitvávání zajímavých vztahů mezi zajímavými hrdiny. To první a částečně i to druhé mi v bohaté míře poskytnou i povídky. Povídka dokáže mnohé říci sevřeněji a pronikavěji než román. To, co je v románu a není v povídce, je jen dějová vata pro ty, které baví čtení pro čtení samotné, čtení rekreační. (...)*

*Po pravdě řečeno, skutečný svět kolem nás se mi zdá mnohem zajímavější než jakýkoliv svět fiktivní.*²⁰ Rozumím tomu tak, že trend přechodu od povídky k románům Ivan chápe jako rozředění myšlenky v mnoha slovech, bez kterých by se dobře obešel.

14 Minicon 2000, http://neff.cz/prednasky/04_jedenact_pote.html

15 mail z 1. 10. 2009

16 Pavel Kosatík: Proč mě nebaví číst SF, Interkomu 1-2/1996, <http://interkom.vecnost.scifi.cz/1996/19960106.htm>

17 Juraj Malíček: Vademecum popkultúry, Nitra 2008

18 Pavel Kosatík: Proč mě nebaví číst SF, Interkomu 1-2/1996, <http://interkom.vecnost.scifi.cz/1996/19960106.htm>

19 Ivan Adamovič: Proč mě nebaví číst beletrii, Interkom 3-4/1996, <http://interkom.vecnost.cz/1996/19960320.htm>

20 tamtéž

Z jiného pohledu nahlédl v článku **Má česká sci-fi rakovinu?** problém **František Novotný**. Povšiml si vzrůstající obliby brutality a černého vidění světa, které se v SF tvorbě objevuje ne už pro navození situace, ale pro sebe sama.²¹ V článku ještě ani nebere v úvahu Kulhánkovu knižní prvotinu²², která teprve nastartovala současný stav, nicméně František Novotný jej antcipoval i z méně zřejmých náznaků.

Píše: *Proč jsme se všichni sešli na této literárně patologické cestě, vydlážděné masmediálními panely jednosměrného vidění jen toho špatného? Proč si nepřestáváme hrát na „inženýry lidských duší“ a výhradně se patláme s maligní tkání společnosti, když víme, že takto se odoperovat nedá, když víme, že i toto byla iluze „intošů“? Čím to je, že po vítězném zvonění klíči jsou naše literární světy mnohonásobně beznadějnější než ty, které vznikaly za totality, když skutečná realita přece není horší a alespoň jeden z národů světa, komunismus, zmizel. Proč se tedy chováme tak pošetile a ještě ve zběsilejším tempu si zavlékáme rakovinné buňky do vlastní tvorby?*

Na to reagoval **Tomáš Kohl**: *Ony černé brýle brutálního násilí jsou filtrem, kterým autoři svůj text dobarvují. Že se leckdy snaží přespříliš a nevhodně, není sporu, ale týká se to i samotného Františka Novotného.*

Nedostatek odstupu od vlastní tvorby a nedostatečná znalost literárního řemesla však vede k produkci kýče. Píše: *Slovo „kýč“ jsem tu nepoužil nahodile. (...) Ježto je jednou ze základních charakteristik kýče sériovost, vyhledávání univerzálně lidských archetypů (tj. ono ňafající štěňátko, roztomilá dětská tvářička..., abych uvedl alespoň ty nejvíce profláknuté), jinak řečeno „podobiznost“, snaha množit se a **zaměnitelnost**, shledávám českou SF plně způsobilou zařazení do jeho oblasti. (...)*

Nakonec nabízí své kritérium pro odlišení tzv. komerce a tzv. umění. (...) *Ve stručnosti bych to shrnul a ilustroval na dvou žánrových knihách, z nichž první, Hammettova Rudá žeň, mi připravila opravdu strhující a fascinující chvíle **během** čtení, zatímco Stephensonův Snow Crash mě po dlouhou dobu zaměstnal ještě **po** jeho přečtení.²³*

Ondřej Neff na tuto diskusi reaguje článkem **Zřejmě došlo k nějakému velkému, velkému nedorozumění**, kde se pokouší argumentačně využít specifika science fiction, tedy oné science: ... *vnímáme svět jako dosti pekelné místo a to, co z něho uchvátíme, sváříme v tyglíku sci-fi do smrduté břečky. Je chyba v nás, jak se píše v článku podepsaného Novotným, nebo ve světě samém? Nebo ve čtenářích, kteří takové texty vyhledávají?(...).*

Pokud jde o roli vědy a techniky v tomto světě – a to je moje krédo: je to běh po jezeře krytém tenkým ledem, přičemž

pravděpodobně jezero nemá břeh. Každý další krok dává falešnou naději, že jsme už na pevnější půdě, každé prolomení nás nutí k novému kroku. Není možná ani cesta zpátky, ani setrvání na místě. Takový je prostě náš osud. Katastrofická sci-fi se kochá třeskem praskajících ker. Osobně mě víc zajímají ty kroky dopředu, přestože taky slyším praskání i nárek tonoucích. Nevidím v tom nic špatného, nejspíš proto, že nevidím nic jiného, nevím o jiné možnosti.²⁴

Řekl bych, že nikdy zcela nepochopil, oč diskutujícím šlo, protože ještě po dvou letech dodává: *Před časem jsem v Interkomu poněkud s úžasem sledoval seriál výlevů z pera lidí, kteří byli tenkrát u toho. Jako apoštolové na orloji vystupovali veřejně s prohlášením, proč je sci-fi otravuje, nudí a proč ji nečtou. Nechápal jsem přesně, co je k takovým prohlášením ve de.²⁵*

***

Autoři s vyššími literárními ambicemi, potom co si vyřeší otázku „o čem budou psát?“ a na jaké úrovni, zjišťují, že u nás mají ještě jeden zásadní problém: „pro koho budou psát?“

V trochu jiném kontextu (debaty o časopisu Živel) na to narází **Martin Klíma** a došel ke shrnutí „Málo čtenářů, málo autorů“, a dokonce zpochybnul samu účelnost takového snažení, když napsal: *Hlavním problémem Živlu (a já mám za to, že každého snažení u nás) zůstává otázka, komu je vlastně určen. Jeho ostentativní cílovou skupinou je vzdělaná intelektuální elita. Ta však umí anglicky a může si číst WIRED (nebo cokoliv jiného) na Internetu. Autentická kontrakultura na druhou stranu nemá peníze a kromě toho má jistě pocit, že Živel je poněkud příliš oficiální. (...)*

Nezájem veřejnosti o elitní umění nebo elitní časopisy se nedotýká jenom Živlu a nesouvisí jenom s počtem obyvatel. Alexis de Tocqueville napsal: „Ve velkých státech je vyvinutější láska ke slávě u jistých duchů, kteří nacházejí v ovacích velkého národa cíl hodný jejich úsilí a schopný pozvednout je jistým způsobem nad ně samé.“ To je přesně ten rozdíl mezi námi a Spojenými státy. Náš problém není „kdo to bude číst“, ale „kdo to bude psát“.

Tedy jinými slovy: ti, kdo mají dost inteligence, vzdělání a nadání na to, aby mohli psát zajímavé články do časopisu, jako je Živel, zároveň dobře vědí, že to nemá cenu. Mají dvě možnosti: buď se pokusit psát anglicky, nebo svoji inteligenci výhodně zpeněžit.²⁶

***

Musím se přiznat, že mi dnes chybí diskuse druhu, který jsem citoval výše, tedy diskuse týkající se věcí, které mě zají-

21 František Novotný: *Má česká sci-fi rakovinu?* Interkom 5/1996, <http://interkom.vecnost.cz/1996/19960558.htm>

22 Jiří Kulhánek: *Vládci strachu*, 1995

23 Tomáš Kohl, *Ne rakovinu, hemeroidy aneb putování Burnella osla světem literatury*, Interkom 6-7/1996

24 Ondřej Neff: *Zřejmě došlo k nějakému velkému, velkému nedorozumění*, Interkom 5/1996, <http://interkom.scifi.cz/1996/19960560.htm>

25 Bohemiacon 1998, Ústí nad Labem, 22. 8. 1998, http://neff.cz/prednasky/02_bohemiacon98.html

26 Martin Klíma: *Okovy živelnosti*, Interkom 1-2/1996, <http://interkom.vecnost.cz/1996/19960109.htm>

A. a B. Strugačtí: Obydlený ostrov

Maxim Kammerer, dvaadvacetiletý průzkumník SVP, přistál na planetě Sarakš. Krátce po přistání mu někdo zničil (téměř) nezničitelnou loď a tak se stal robinzonem Vesmíru. S holýma rukama, bez znalosti místního jazyka, se dostal doprostřed války mezi snad desítkami států a státech, a začal pomalu rozplétat záhady, které byly pod povrchem společnosti skryty. Čímž se, samozřejmě, stal zájmovým objektem, jak se decentně říká člověku, který upoutal pozornost asi tak tři či čtyři navzájem soupeřících a bojujících frakcí. Mezi kulkami, výbuchy granátů a dalšími příjemnými projevy konfliktů vedených vyspělými civilizacemi se přitom snaží chovat se podle svých norem, které ovšem platí až za hranicemi planety Sarakš. Není divu, že má plně ruce práce s tím, aby přežil.

Prostý příběh, bohatá zápleтка – i tak by se dal tento román vnímat. Příběh – to je vlastně „jen“ boj Maxima o přežití v prostředí, které má úplně jiné charakteristiky, než to, ve kterém (a v jehož ideálech) byl vychován. Mnohovrstevné konflikty ženou Maxima z jednoho prostředí do druhého a on postupně sbírá informace a lepí si z nich obrázek o tom, co kdo proč a jak. Ale až do úplně posledního okamžiku ani on, ani čtenář nevědí, která bije.

Svět planety Sarakš je složitý a vlastně ani není plně vykreslen, na okrajích obrazu se objevují motivy, jejichž těžiště je kdesi mimo zorný úhel vlastního příběhu. Ten má otevřený konec, Maxim dosáhne svého, ale před ním stojí řada úkolů a povinností, nemá-li jeho předchozí působení být jen epizodou, po které se Obydlený ostrov vrátí ke svému původnímu uspořádání a jsou podány jazykem, kterému rozumím (já i většina fanoušků). Prostor pro ně stále existuje, jen jej tak nějak nikdo nemá potřebu využívat; všeobecně se má za to, že k diskusi je díky své interaktivitě vhodný web, ale nějak se to, alespoň dle mého, neděje. Jistou náhradou snad mohou být literární dílny, například v časopise Pevnost, ale ty primárně směřují od zavedených autorů k začínajícím a na řešení zásadnějších otázek v nich není prostor (ani k tomu nejsou určeny).

Možná je to velkou zaměstnaností těch, kteří by byli schopni podobných výkonů, mám ale za to, že je to spíše dáno velkou otevřeností webového prostředí, pak stačí několik idiotů, kteří svým nedostatkem empatie a neschopností rozpoznat hodnotu svou a svých názorů (nemusí jít vždy jen o běžné hlupáky, někdy jde o nemocné lidi, které by každý soudný redaktor tištěného média nějak ohleduplně vyvedl) dokáží znechutit většinu diskutujících, kteří mají co říci a chtěli by znát reakci na své myšlenky.

Strugačtí se tu opět a znova vracejí ke svým klíčovými tématům vztahu člověka a společnosti, individuální i kolektivní odpovědnosti a, také, nedokonalosti lidského poznání. V jejich příbězích ožívá heslo „pochybuj, tedy jsem“, ale samotné, izolované, ho postavili mimo zákon. Jejich hrdinové poznávají, konají a milují, pochybnosti jsou jim nástrojem, nikoliv cílem.

Bratři Strugačtí napsali Obydlený ostrov jako svoji šestnáctou knihu, poprvé vyšel v roce 1969. V lečtém připomíná Je těžké být bohem (1964), je však mnohem komplexnější. Hlavní hrdina je tu postaven do složitého konfliktu, své ideály musí konfrontovat nejenom se situací, ale i s následky svých vlastních činů. Je často velmi jednoduché rozhodnout se, co je dobré nebo špatné – ale pak se člověk musí vyrovnat s tím, že i dobré rozhodnutí může mít některé následky nepříliš dobré. Není to však návod k pasivitě, ale kategorický požadavek přijmout za svá rozhodnutí odpovědnost, která nekončí zítra nebo pozítří. Odpovědnost, která nesvazuje, ale posouvá svět kupředu.

Obydlený ostrov vedle propracovaného světa a dramatického příběhu obsahuje i hlubší vrstvy, které si z knihy můžete vytahovat podle nálady a potřeby. Je to vlastně takový kapesní myšlenkodrom (podle vzoru tankodrom), který se mění a přizpůsobuje čtenáři, můžete do něj vstoupit desetkrát a pokaždé bude jiný. A vždy si ho vychutnáte.

Hodnocení: 95%.

A. a B. Strugačtí: Obydlený ostrov (Obytajemjy ostrov), překlad: Libor Dvořák, obálka: Marek Hlavatý, medailon autorů: Vlado Ríša, Triton, edice Trifid, 2009, 403 stran, 338 Kč (členové klubu Trifid 268 Kč), vázané **Pagi**

Navíc se obávám, že dříve zmíněné hodnocení Ondřeje Neffa je pro většinu současných autorů stále (nebo opět) aktuální.²⁷

Shrnutí:

Mou původní ambicí bylo ukázat, jak se nám česká SF od Bodu zlomu posunula od povídky k románu a od literatury k popkultuře. Zároveň přitom ustala diskuse o smyslu psaní a ustavil se konsenzus, že cílem psaní je na straně čtenáře zába-va a na straně autora zisk a potlesk fanoušků. A že dnes máme řadu autorů SF, ale jen několik (já vím bezpečně jen o třech) spisovatelů.²⁸ Nemyslím, že se mi to zcela podařilo, berte to jako případné téma další diskuse.

Zdeněk Rampas

Přednáška pronesená na studentské vědecké konferenci **Fantastická literatura – příběhy našich světů**

27 Ondřej Neff: Tři eseje o české sci-fi (ČS spisovatel, 1985)

28 Definuji toto dělení tak, že autoři tvoří popkulturu, spisovatelé literaturu. Jako podmínku nutnou k tomu, abych něco označil za literaturu, považuji, že autor má ještě jinou ambici než pobavit.

Slovenský Karel Čapek (osudy Júliusa Barča-Ivana)

Samozrejme, titulok článku preháňa. Má za úlohu upútať pozornosť – a kvôli úspechu a šíreniu inak nepoužiteľnej informácie sa oddá aj klamať; napokon reklama nie je klamstvo ...iba neškodná...reklama.

A komparácia v rámci literárnej histórie mimoriadne zradná vec.

...
Za slovenského Čapka mnou dosadený autor sa volá **Július Barč-Ivan** (1909-1953). Pochádza z východného Slovenska, značnú časť svojho života pôsobil ako evanjelický duchovný. Dráhu duchovného opustil roku 1942 – s cieľom postupnej profesionalizácie v oblasti tvorby divadelných hier.

Zo spoločenského hľadiska bol v medzivojnovnej ČSR antipódom Karla Čapka. Kým spomenutý český autor patril k najbližšiemu okruhu TGM

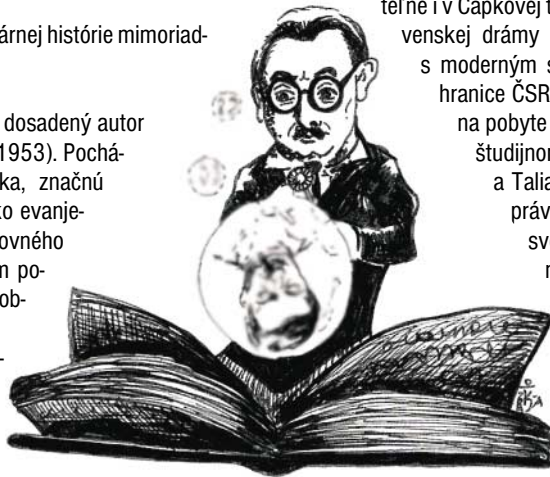
a celým svojim životom a tvorbou je po roku 1918 zainteresovaný na fungovaní systému medzivojnovnej republiky, Barč-Ivan je silou okolností dotlačený k opozičnému zmysľaniu. Narodí sa a vyrastá v Krompachoch. Kraj na pomedzí Spiša a Gemera je po vzniku ČSR po roku 1918 odrezaný od svojich prirodzených hospodárskych väzieb. Do roku 1918 je hlavný železničný ťah na Slovensku severojužný z Vrútok cez Zvolen a Lučenec na Budapešť, po roku 1918 nadobúda dominantný význam ťah západovýchodný, idúci cez Žilinu. Izolovaná oblasť na juhu stredného Slovenska a v južnej časti Spiša je onedlho vystavená ostrému konkurenčnému tlaku českej veľkovýroby. V dôsledku týchto faktorov v krátkom čase skrachujú v regióne stovky malých prevádzok (hámre, mlyny a pod.). Vznikajú povestné doliny hladu. Roku 1920 vypukne krompašská vzbura. Je potlačená za cenu ľudských obetí.

Budúci autor divadelných hier si celým životom nesie silné sociálne cítenie a skepsu voči ústrednej vláde v Prahe.

Do tohto periodika som si o ňom dovolil písať, pretože ako jeden z najúspešnejších a najkvalitnejších slovenských dramatikov je tiež autorom drámy **Koniec**, diela s jednoznačne postkatastrofickým motívom.

Divadelnú hru **Koniec** Barč Ivan napísal roku 1948. V dôsledku mimoliterárnych okolností bola inscenovaná doposiaľ len raz, roku 2001 v Divadle Janka Borodáča v Košiciach..

Odohráva sa v nejasne blízkej budúcnosti. Na Zemi, pravdepodobne postihnutej jadrovou katastrofou, prežíva skupinka ľudí. Ich vodcom je Kazateľ, muž s autoritárskymi sklonmi a charizmou. Neprestajne v ľuďoch udržiava nádej na nájdenie nezamorených priestorov. Ponuré správy poslov, ktorí po návrate z prieskumu veľmi rýchlo umierajú na chorobu z ožiarenia, pred kolektívom tají. O skutočnom stave vecí okrem Kazateľa vedia len členovia „užšieho výboru“ – Herec, Robotník, Učenec. A Starček, tajomná postava v pozadí.

Dráma Barča-Ivana, podobne ako Čapkove hry, je modelová. V súvislosti a nadväznosti na hry Veža, Dvaja a Neznámy aj v nej môžeme sledovať vplyvy poetiky expresionizmu, badať i v Čapkovej tvorbe. Barč-Ivan patrí v kontexte slovenskej drámy k tvorcom, ktorí sú najužšie spätí s moderným svetovým divadelným životom. Za hranice ČSR vycestoval dvakrát. Roku 1931 bol na pobyte v Nemecku a Poľsku, roku 1936 na študijnom pobyte vo Francúzsku, Anglicku a Taliansku. Roku 1926 študoval v Prahe právo. Štúdiá neukončil. Ovládal viacero svetových jazykov a veľmi dobre poznal i dielo Karla Čapka. Slovenská teatrológia dáva do súvislosti najmä drámy **Bílá nemoc** (Čapek, 1937) a **Diktátor** (Barč-Ivan, 1938). Aj slovenský autor poukazuje na hrozbu diktatúry, podnietenú reálnymi medzinárodnopolitickými súvislosťami (roku 1937 mali autoritatívne reži-

my moc nielen v Nemecku, Rusku a Taliansku, ale v rozmanitých podobách tiež v Poľsku, Rakúsku, Maďarsku – pod vládou Horthyho už od roku 1920 – pobaltských krajinách, Rumunsku, Bulharsku). Jeho dráma je v porovnaní s Čapkovou dejovo zložitejšia, okrem vytvorenia fiktívneho štátu však neobsahuje žiaden prvok fantastického ozvláštnenia v podobe zázračného lieku. Zámena diktátora dvojníkom a viacero groteskných výstupov navodzuje tiež súvislosti s poetikou **Osvobozeneho divadla Voskovca a Wericha**. Zmienení autori boli Baročovi-Ivanovi blízki aj svetonázorovo. Pri všetkých podobnostiach a príbuznostiach Bílej nemoci a Diktátora vidíme jeden zreteľný rozdiel. Dráma Barča-Ivana nebola v čase vzniku inscenovaná. Z doposiaľ nejasných dôvodov zasiahla ruka cenzúry. A to v čase, keď hru už tri týždne nacvičovali v Slovenskom národnom divadle. Urazený a zmätený Barč-Ivan reaguje medziným taktom:

...keď bola zakázaná moja hra, nebola zakázaná iná hra, hra vynikajúceho, dnes už nebohého českého spisovateľa, ktorej hlavná myšlienka, večný mier, bola vedúcou myšlienkou aj v mojej hre. Prečo? Neviem. (Národné noviny, roč 70, č. 24, 29. 1. 1939, s. 1-2, mimochodom, v článku sa nachádza niekoľko riadkov vybielených cenzúrou).

Zmieným autorom je evidentne Čapek s hrou **Bílá nemoc**. Povolenie inscenovania jeho hry v protiklade k svojej dramatik spomína už v priamej reakcii na zákaz v máji 1938. O dôvodoch rozdielneho prístupu sa môžeme len dohadovať. Je pravdepodobné, že v rastúcom napätí zahraničnopolitických vzťahov boli neprijemné idey oboch drám, avšak „nepustiť“ na javisko dielo jedného z najznámejších predstaviteľov kultúry ČSR, bezpochyby veľmi mienkotvorného Čapka, možné nebolo.

Barč-Ivan vtedy ani nikdy neskôr nemal podobne pevnú pozíciu (i keď v Čapkovom prípade môžeme hovoriť skôr o ilúzii

pevnej pozície. Ako vieme, žiadne z jeho neskorých burcujúcich diel nemali iný než umelecký účinok, čo autora veľmi frustrovalo). Zásah v ňom opäť vzbudí a umocní nedôveru, nechuf, skepsu voči modelu demokracie v ČSR, ktorý v článku Smútok nad hrou, ktorá sa nehrala (adresované pánu cenzorovi), publikovanom v Národných novinách piateho mája roku 1938, prirovnáva k situácii vo Veľkej Británii.

Ďalšie stretnutie Barča-Ivana s Čapkom sa odohrá v podobe názvu a hlavnej protagonistky drámy. Roku 1943 vychádza knižne, roku 1944 je inscenovaná najúspešnejšia z drám Barča-Ivana **Matka**. Ústredná postava má, presne ako u Čapka, vizionárske schopnosti. Tým sa však podobnosti končia. Matka Barča-Ivana je strhujúcou tragédiou o vine, treste a nenávisť dvoch bratov, v dôsledku ktorej hynie matka rukou jedného z nich. Názov drámy veľmi pravdepodobne nemá odkazovať na Čapkovu Matku; ako ani na realistickú jednoaktovku **Jozefa Gregora Tajovského** s identickým názvom.

Vráťme sa však k dráme Koniec. Obsahuje katastrofický motív a viacero prvkov fantastického ozvláštnenia, témou je blízka viacerým Čapkovým dielam. Postavy v tejto hre sú nositeľmi a hlásateľmi ideí, nie charaktermi s prepracovaným vnútorným životom. Nepoznáme ich mená ani výzor. Dôležitú sú myšlienky, názory, postoje, ktoré sa navzájom konfrontujú. Každá z postáv zaujíma jedno stanovisko, viac hrdinov Barčovi-Ivanovi netreba – a tak sa ani neobťažuje informovať nás o takej maličkosti koľkože ľudí vlastne prežilo. Jeho hra neukazuje osud hŕstky kolonistov, ako by to robil román, namiesto širokého záberu sa sústreďuje na čo najpôsobivejšie vyjadrenie a rozvinutie hlavného myšlienkového konfliktu (ktorý v zásade nahrádza konflikt dejový). Koniec je v podstate polemika o vzťahu jedinca a kolektívu. A... o práve na pravdu.

Kazateľ znamená moc v rukách dominantnej osobnosti vodcovského typu. Rád rozpráva, ešte radšej sa počúva, najradšej sa predvádza a predvádza svoju zodpovednosť, lásku, nezištnosť. Pretože jeho pôsobenie je nevyhnutne späté s existenciou publika, bude vždy robiť všetko pre prežitie spoločenstva. Spoločenstvo vníma ako celok a masu. Masa pre neho znamená omnoho viac než jednotlivec – pretože len množstvo ľudí dokáže vyvolať správnu odozvu jeho prejavov a umožniť mu realizáciu. V mene prospechu celku je ochotný klamať a tiež obetovať jednotlivcov. Miestami hovorí tak presvedčivo, že je schopný oklamať sám seba. Je to človek otvorený, priateľský, komunikatívny, v kolektíve obľúbený (a preto ním zvolený za vodcu).

Učenec predstavuje protikladne ladený introvertný typ. Hoci je utiahnutý, ku kolektívu má v zásade pozitívny vzťah. Je ochotný konštruktívne pôsobiť v záujme celku. Vnútri však skrýva pochybnosti. Keďže neverí v prežitie komunity, odloží dve dávky záračného lieku, ktorý vynášiel pre seba a svoju vyvolenú, Dámu (eufemistické označenie dramatika pre prostitútku). Jeho konanie tvorí presný protiklad nezištnosti Čapkovho Galéna, ústredného predstaviteľa Bilej nemoci. Barč-Ivan v roku 1948 zaujíma k možnosti a schopnosti jednotlivca byť morálne nezlomným omnoho skeptickejší postoj. Morálne nepoškvrnené v dráme Koniec ostávajú len postavy pozbavené farchy rozhodovania a voľby.

Učenec napokon napriek silnej vôli prežiť predčasne hynie v konflikte s Hercom.

Herec je typ umelecký, výbušný, nestály, nevyrovnaný. Neverí, nie je schopný veriť, nie je ochotný veriť. Večný pochybovač hľadá tienisté stránky a rozvracia súdržnosť celku. Zahubí Učencu a spôsobí Kazateľovu smrť. Následne sa, v podstate nedobrovoľne, stáva vodcom komunity. Bojí sa prevziať zodpovednosť za rozhodnutia. Najväčšie pochybnosti však, celkom príznačne, pociťuje voči sebe. Väčšmi než neverí, neverí si. Keď si ho teda Dáma vyberie ako Učencovho nástupcu a zverí mu liek ako cestu k životu, Herec odmieta, liek dá Robotníkovi a Dievčaťu. Na nový začiatok ako nový Adam, sa cíti príliš nečistý. Jeho rozhodnutie na prvý pohľad vyznieva ako akt nezištnej obety, v skutočnosti je však len dôsledným dovedením rozkladného princípu Hercovej osobnosti. Tak, ako rozvracia svet, rozvracia i seba. Vedome neprirodeným spôsobom popiera pud sebazáchovy, princíp života a lásky. Jediným svetlom miestom jeho osobnosti je schopnosť snívať a sen, to je pre neho nádej v rukách Robotníka a Dievčaťa. A sen sa pre neho napokon stáva prameňom viery v nové, v ideu, v Boha.

Robotník je postavou, ktorú Barč-Ivan zámerne pozbavil farchy rozhodovania. V hre v zásade vykonáva rozkazy a riadi sa radami iných. Ostáva čistý – ale i prázdný. Nevieme, čo si myslí. Možno nemyslí. Koná. V dvoch variantoch zakončenia odchádza za novým životom, v jednom zomrie na chorobu z ožiarenia, zakaždým však ostáva nevinný.

Východisko hry vo všetkých troch verziách zakončenia je prísľub nádeje, ukotvený vo viere, ktorú napokon nachádza Herec v srdci:

Dúfajme, ľudia! A pokračujme v práci s nádejou: Tak nech stojí každý na svojom mieste, na ktorom doteraz stál. A verme, že žijeme preto, lebo Boh chce niečo s nami a máme na Zemi úlohu, ktorú nám On dal.

Herec sa teda napokon pod tlakom okolností prerodí, prijíma rétoriku a azda i presvedčenie Kazateľa – to presvedčenie, ktoré v úvode nazýval rozprávkami. Pretože život je možný len ako súhlasné prítakanie konštruktívnemu princípu.

Na čele celku/spoločenstva môže vždy stáť len Kazateľ a sebaklamy v podobe legiend a nádeji budú vždy nevyhnutné.

Deterministický záver drámy je v súlade s vierou evanjelikov augsburského vierovyznania v predurčenie. Svetielko nádeje na konci tunela už nemá rozumové, logické zdôvodnenie – ostatne dosť podobne ako v závere Čapkovho Krakatitu. Viera v silu kolektívu, dobovo podmienená a zreteľne prítomná v neskoréj Čapkovkej tvorbe, u Barča-Ivana, autora so zreteľne ľavicovým svetonázorom (pozri úvod článku) v roku 1948 pod tlakom spoločenských okolností získava značné trhliny. Kým u Čapka môžeme sledovať zrod ilúzie kolektívizmu v myslení liberálneho humanistu, u Barča-Ivana sledujeme krach tejto ilúzie v rámci svetonázoru ľavicovo orientovaného intelektuála.

Tri zachované varianty drámy svedčia o množstve nezodpovedaných a nezodpovedateľných otázok, ktoré si autor položil.

Divadelná hra Koniec nie je v kontexte tesne povojnových rokov na Slovensku dielom tematicky či myšlienkovy ojedine-

HVĚZDU NA KRKU MÁŠ

Před časem zmínil Martin Gilar vzpomínku Ivana Adamoviče na téma provázení zpovytkaného Američana po vlastech českých. Možná jste ji, stejně jako my v redakci, stejně jako my, marně hledali na webu. Není tam (zatím), při digitalizaci Interkomu ročník 1991 nějak vypadla. Přetiskujeme ji proto znovu.

To bylo dva dny před posledním Parconem v Bratislavě (v roce 1990, pozn. red.). Do Prahy přijel slavný americký spisovatel SF, osobnost SF světa, Norman Spinrad se svou manželkou N. Lee Wood. Před Spinradovým příjezdem tu kolovala pověst, že je homosexuál, neboť nám Lee připadalo jako mužské křestní jméno a obdivovali jsme, jak je přeci jen ten Západ krůček před námi, když jsou tam možný takové vymoženosti, jako je sňatek dvou chlapů. Tak tedy ne. N. Lee je sympatická dlouhováška, o půl hlavy vyšší než Spinrad. Po krátkém pobytu v Praze chtěli jet do Bratislavy na Parcon. Oba jsou Američané z New Yorku, ale bydlí nyní trvale ve Francii. Ptoč? „New York je PŘÍŠERNĚ nudné město!“

O, temná noci, proč jen Olša přišel na ten nápad, že bych je mohl doprovodit na Karlštejn?

Bydleli v zapadlém hotýlku za Kotvou. Sešli dolů do recepce a já hned viděl, že N. Lee se na ten výlet těší a Spinrad ne. Auto měli v garáži pod Kotvou. Na parkovacím lístku bylo napsáno, že ztráta lístku znamená zaplacení 100 Kčs. Spinrad tušil, že parkování dlouhé tři dny bude stát víc. Zeptal se mě, jestli by tedy neměl lístek ztratit. Řekl jsem, že raději ne, kdo ví, jak jinak by si to mohli ověřit. Když mu u výjezdu z garáží řekli, že má zaplatit 300 Kčs, málem mu vypadly oči z důlků a váhavě se ještě jednou podíval na lístek, až jsem se bál, že ho raději sní. Od těch tří kil se Spinradova nervozita začala stupňovat.

Nikdy jsem nikoho v autě nenavigoval, a tak i když jsem měl přesně popsáno, jak se ke Karlštejnu dostat, měl jsem s tím dost problémy, hlavně na víceúrovňových křižovatkách. Legrace byla, když chtěl Spinrad natankovat. Viděli jsme na

Slovenský Karel Čapek (pokračování z předchozí strany)

lým. Postkatastrofické vizie s utopickým koncom nachádzame tiež v dobových románoch Hoffmana Bukovinku či Pavla Pionteka. Nádej z konca vojny a obava zo začiatku druhej (presnejšie tretej a pravdepodobne poslednej, definitívnej svetovej) vyhrocujú dobovú atmosféru do polohy naozaj ťažko riešiteľnej dilemy.

Július Barč-Ivan, zrejme čiastočne aj pod psychickým tlakom nepriaznivých okolností po roku 1948 (v tom čase bola pozastavená možnosť javiskovej realizácie všetkých jeho drám) vážne ochorel a roku 1953 zomrel vo veku necelých 45 rokov.

...

Oddá sa zavádzať kvôli záchrane sveta? pýta sa Barč-Ivan v dráme Koniec.

Oddá sa zavádzať kvôli Barčovi-Ivanovi? Bol slovenským Karlom Čapkom alebo len Barčom-Ivanom?

Je reklama klamstvom, úspech všeliekom a komparácia spôsobom ako porovnať všetko so všetkým? **Miloš Ferko**

dálnici v protisměru pumpu, ale ujeli jsme asi dva kilometry, než jsme vykoumali systém, jakým je možné dostat se do protějšího pruhu. Natankovali jsme a Spinrad (říkejme mu S.) si chtěl dohustit pneumatiky. To byl ovšem problém. Hustítko pneumatik bylo u příjezdu k pumpě, a aby se k němu člověk dostal, musel jet kolem pumpy asi dvacet metrů v protisměru k jedoucím autům. Spinrad (S.) nechtěl věřit vlastním ušim. N. Lee se procházela kolem pumpy a on zoufale hleděl na auta řítící se kolem. Pokoušel se o něj hysterický záchvat. V protisměru? Ano, v protisměru, tady v pruhu hned u kraje silnice, tady stejně auta nejezdí. S. začal křičet. Nakonec se začal dožadovat své ženy. Kde je moje žena?? Chci svou ženu!! N. Lee přišla a s klidem ho pomalu navigovala podél krajnice. Teprve teď jsem pochopil, proč se mi zdála od začátku taková vyrovnaná. Bylo to vypěstované dlouhou zkušeností.

Jsmo v přístroje na vhnání vzduchu do pneumatik. S. vzal do ruky gumovou hadičku a nevěřícně zíral na místo, kde náhle končila syčícím otvorem. „Ale tady něco chybí! Tady musí být koncovka s tlakoměrem!“ Vysvětluji mu, že nic takového se u nás nevede. Všichni si hustí takto. „Ale tak si nemůžu pneumatiky vůbec nahustit! Zavolejte mi obsluhu!“ Pumpař i pumpařka řekli, že nemají čas. Pendloval jsem mezi nimi a S. několikrát, než se mi podařilo pumpařku přesvědčit, že bez její pomoci prostě neodjedeme. Přišla k našemu autu a názorně S. ukázala, jak lze pneumatiky hustit hadičkou bez koncovky a tlak v pneumatikách zjistit hmatem. Teď jsem se zase trochu divil já. Pumpařka hovořila francouzsky a odmítla peněžitou odměnu. Asi jí nás přišlo líto.

Opouštíme Prahu směr Karlštejn. S. jezdí autem tak, že každých několik vteřin přišlápně pedál plynu a auto se řítí vpřed rychlostními poskoky. Kudy teď? Kudy teď? ječí před každým rozcestím. Naviguji. Jedeme správně? ptá se každou chvíli. Jedeme.

A teď to přijde. Přijíždíme pod Karlštejn na parkoviště. Spouštím okénko a ptám se, kudy k hradu. Hlídač mi říká, že až k hradu se autem jet nedá, Buď pěšky asi 15 minut chůze, nebo taxíkem dodávkou asi za 50 korun. S. soplí. Fuck! řve na celé kolo, Shit! V češtině říkáme „kurva“ a „do prdele“ – Pak už jen syčí Ffff ... a Šššš ... , tedy kur... a dopr... Parkujeme a čekáme na taxi. S. si chce koupit cigaretové papírky. Nemají. Posílá mne pro Sparty a nezplatí mi je. Vztekle kouří. Oblutují nás vosy.

K S. přijde nějaký chlap jako hora a něco mu říká anglicky, musí to být Angličan nebo Američan. S. mu cosi vztekle odpovídá a fouká mu kouř do obličeje. Snad šlo o to, aby na veřejnosti S. tak nenadával. Chlap-hora odchází a S. poznamenává: „To víš že jo, ty zkurvysyne.“ Chlap se otáčí. „Co jsi to řekl?“ Vrátil se k S., bere ho za klopy a zvedá ho do vzduchu. „Nech mě, já jsem hvězda!“ volá S. „Ty že seš hvězda, ty sráči?“ třepe s ním chlap, Musím zasáhnout. Nasazuji výraz číslo 13 (prosímvásnebijtemitatínka) a říkám: „Prosím, nechte toho. Prosím.“ Chlap se na mne podívá, spustí S. na zem a znechuceně odchází. S. se tváří, jako by zvířel.

Když jedeme taxíkem nahoru, taxikář se mě ptá: „A to se nebojíte jezdit autem s takovým neurotikem?“

Jsmu u hradu. N. Lee zasněně vyhlíží z cimbuří, Karlštejn se jí líbí. Musíme čekat 15 minut na průvodce. S. se šklebí. Má ruce v kapsách. Brumlá si „kur ...“ a „dopr ...“. Kope do zdi. Vzteká se. Odcházím stranou, abych se na něj nemusel dívat. Když se vracím, je schoulený v náruči N. Lee, přede a ona ho hladí po vlasech. Madona se svým synem umučeným.

Prohlídka proběhla bez zvláštních událostí. N. Lee všechno zajímá, všechno si prohlíží, S. se loudá s rukama v kapsách za námi.

Když jsme s N. na chvíli sami, říká mi: „Nezlobte se, on se dnes špatně vyspal. Jindy takový nebývá.“

„Aha,“ říkám. Na zpáteční cestě S. stoupla nálada. Ptám se ho na jeho knížky a chválím jeho rubriku v časopisu Isaac Asimov's SF Magazine. S. má najednou velice dobrou náladu. Celou cestu zpátky si povídáme o SF. Říká mi, jak jedna rocková skupina, myslím že Who nebo Jefferson Airplane, použila

na přebal desky část textu z Wyndhama románu Kukly. Byl z toho průšvih kvůli copyrightu, hrozil soud, ale Wyndham pak umřel a vše se urovnalo.

Přijíždíme k hotelu. Loučíme se. Děkuji mi za doprovod. Já jim také v duchu děkuji. Zase jsem o něco moudřejší. Bohatí, bezstarostní Američané. Jasně. Pohoda. Víte, co vám řeknu, když mě požádáte, abych někoho doprovodil na nějaký hrad? Fuck!

Ivan Adamovič

in KVARK 2/91, ... a tak brouzdám světem

Ivan Adamovič tehdy také napsal:

V této nepravidelné rubrice pro Interkom bych chtěl (nevím, jak dlouho mi to vydrží) povídat o různých věcech a knížkách a událostech, které by snad mohly zajímat i někoho jiného. Krátká zastavení v běhu po ostří nožů při pátrání po pravidlech Hry.

Schválně jestli po letech naváže, kde přestal :-)

Daryl Gregory: Pandemonium

Právě jste vystoupili z letadla, jste unaveni po několikahodinovém letu, nejradši byste už leželi v hotelové posteli, ale ještě vás čeká letištní kontrola a dlouhá cesta taxíkem. Stojíte uprostřed fronty a najednou se vám před očima udělá černo. O okamžik později ležíte na zemi, kolem jsou policajti a neuvěřitelný nepořádek a rozruch.

Tak přesně toto se vám může stát ve světě Darylho Gregoryho.

Démoni většinou mají ve zvyku posednout svou oběť, sehrát si svou oblíbenou scénu, a pak se rychle přesunout do jiného hostitele. Může se ale stát, že se démonovi z vašeho těla nechce pryč. Tu smůlu měl ve svých čtrnácti letech i Del, když ho posednul démon zvaný Hellion, mající ve zvyku sestřelovat prakem lidem brýle z nosu. Trvalo dlouho, než byl z jeho těla vypuzen. Nyní, o více než patnáct let později, se zdá, že se do něj Hellion vrátil. Nebo ho snad nikdy neopustil? Začne se ukazovat, že tak jednoduché to ani zdaleka není...

Kniha je vyprávěná v první osobě z pohledu Dela. Kdysi jsem slyšel, že ich forma je jen pro líné spisovatele, každopádně díky ní se

kniha velice dobře čte, přestože děj místy jakoby stojí a ne a ne se pohnout dál. Daryl Gregory exceluje především ve stavbě napětí a atmosféry, která je místy až hororová, ukočirovat lábeň mu ale občas činí menší problémy. Pasáž v Harmonia Lake je trochu zdouhavá a některé části, jako třeba přepad komandem, působí trochu samoučelně. Nedílnou součástí knihy je také humor. Nehrozí sice, že byste se váleli smíchy po zemi, koutky úst vám ale určitě párkrát zacukají. Geniální jsou obzvlášť palindromy v Delových komiksech.

Myšlenka, že vás démon může posednout kdekoliv a kdykoliv, je zajímavá a originální, jen je trochu škoda, že si s ní autor víc nepohrá. Dojde i na exorcismus, ale nečekejte svěče-

nou vodu, krucifix a podivné zařikávání. Gregoryho pojetí démonologie je mnohem vědecktější. Jména démonů jako Pirátský kapitán nebo Ajznbónák Johnny potom dráždí vaši fantazii a o některých z nich se můžete mnohé dozvědět v několika „mezikapitolách“. Může se to zdát trochu samoučelné, ale není tomu tak. Tyto mezihry občas tvoří jakýsi prolog k následující kapitole nebo vám poodhalí něco z alternativní historie Gregoryho Ameriky.

Kromě démonologie můžeme v knize najít stopy lidské neurologie a komiksu. To první je zde jen lehce naťuknuté, ovšem komiks má na knihu mnohem větší vliv. Obzvlášť jedna ze závěrečných kapitol jako by byla vystřižena z jednoho z nich. Kromě toho Gregory do své knihy umístil odkazy na své oblíbené spisovatele – A. E. Van Vogta a Philipa K. Dicka. Druhý zmiňovaný se v knize dokonce osobně nachází posednutý démonem jménem Valis.

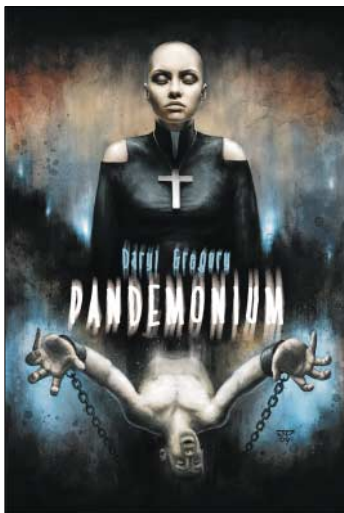
Obálka od Jana Doležálky je jedním slovem skvělá a perfektně ladí s atmosférou knihy. Jméno překladatelky Jany Rečkové už je samo o sobě zárukou kvalitního překladu. Pandemonium rozhodně není výjimkou, především již zmiňované palindromy musely dát spoustu práce.

Takže ačkoli Pandemonium není bezchybnou knihou, určitě se jedná o příjemné počtení na dvě, tři odpoledne a zanechá vás v netrpělivém očekávání další Gregoryho knihy.

Hodnocení: 70 %.

Daryl Gregory: Pandemonium /Pandemonium/, Triton, 2009, přeložila: Jana Rečková, obálka: Jan Doležálek, redakce: Petr Mušálek, 336 str., 110 x 165 mm, paperback, 268 Kč

Petr Vařák

Klaun Šalimar

Salman Rushdie, kterého patrně netřeba představovat, složil svou poslední knihou hold zemi svých prarodičů – Kašmíru – ráji na zemi, který se změnil pro část jeho obyvatel v peklo. Rushdie rozehráł složitý příběh, aby čtenáře uvedl do historicko-sociologické studie o Kašmíru, a i tu později obětoval thrilleru, v němž uzavřel osud (téměř) všech tak delikátně vybraných postav. Velvyslanec Ophuls a jeho žena, hrdinové protinacistického odboje, poslední pandita v kašmírské vesnici a jeho jediná dcera, poslední nositelé tisícileté kultury Kašmíru, poslední kuchaři, poslední akrobati, ale i první multikulturní teroristé čekají na oči čtenářovy.

Rushdie je vskutku excelentní vypravěč. Vnitřní dialogy jsou živé, jako by čtenář byl přímo v hlavách postav. Popisy se nemilosrdně přelévají do děje a děje jsou popisovány. Desetiletí životů, vzdálené kontinenty a úlomky dějin. Kniha je vlastně o celém světě. V přívalech příměrů a opisů se nechte snadno a rychle, pokud si chcete její košatost opravdu vychutnat. Naštěstí i překlad je trefný, od souvětí po hovorové obraty a dodává knize zvláštní, poetickou, avšak těžkou náladu: *rejpání na zahrádce; dederóni v trabantech*.

Nechtěl jsem vůbec psát o ději, ale snad bude dobré připomenout alespoň to, co je na záložkách. Smrt velvyslance Ophulse má kořeny v Kašmíru, ačkoliv si na ni počkáme a budeme sledovat vývoj vztahu stárnoucího otce, protřelého diplomata světového významu, a jeho dcery Indie. Vlastně hned na počátku budeme svědky ztráty jeho protřelosti. *Před smrtí velvyslance odsoudil vývoj v Kašmíru. Mluvil o tragédii panditů, kašmírských brahmánů, které vyhnali z jejich vlasti islámští vrahové. O znásilňování mladých dívek, otcích upalovaných zaživa a hořících jako majáky, jež věští konec světa.*

Klíč k problémům stáří je však potřeba hledat v mládí, a tak autor čtenáře odvádí do Kašmíru, aby sledovali soupeření a hašteření Šírmálu a Pačigámu, vesnice organizující hostiny a vesnice organizující vystoupení artistů a herců. Drobná hašteření jsou však v chudých letech bojem o život. Kolik obětí nakonec stojí pokus o smíření, a zbytečně. *Nepřijdou hosté do Šalimarské zahrady. Pirájélál i Abdulláh marně velebili mírové soužití i rovnováhu. Marná byla Ramlíla i Budšáh. Vejce na hrotu kopí se zhroutilo. Kabilové. Armáda Kabilů z Pákistánu překročila hranice a rabuje... Pastevec Sopor zvedl ruku a úmyslně poslal vetřelce opačným směrem. Ukřížovali ho. Z každého sladkého soužití čpí pach peci Treblinky, ať se jmenuje jak chce sladké soužití, ať se jmenuje jak chce Treblinka.*

To byl vznik Indie a Pákistánu. Indická armáda zaútočila. Horské kmény udržely Gilgít, Hunzu a Baltistán. *Když mléko zkysne, už nikdy nechutná sladce.* A netřeba to sledovat jen na osudech států! Kolik přemáhání, odříkání a udobřování stojí v Pačigámu svatba Abdulláhova syna Šalimara – muslima a Pirájélálovy dcery Búnji – hinduistky. Jak otřesně složitě je nebytí nenávistný! Mezitím ani kolo dějin nezahálí a indická armáda neskklízi mezi muslimskými Kašmířany nadšení. *Železní mulové zrození z kovového šrotu zanechaného indickou armádou vyžadovali úctu, strach a poslušnost.* I do Šírmálu jeden přišel. Jen ponižující šarádou zabrání Bombur Jambarzal útoku na Pa-

čigám. Lidé, kteří mají moc a chtějí mír, se jeho udržováním zabývají většinu svého života, těm druhým stačí jen přilévát olej slovo do ohně každodenního tření.

Stačí jen jiná nálada, osobní zklamání, selhání blízkých a najednou kašmírský soulad mizí. Tolerance se rozpouští. V historické perspektivě je útlak hinduistů tvrdší a krutější než jinde v Indii. Jak malichernou podobu na sebe může vzít životní volba. Tak dlouho a složitě pačigámští vzdorovali náboženskému rozdělení, ale rozlomení na hinduisty a muslimy muselo přijít. A přišlo. Nepodstatné jsou osobní osudy, i fyzický Kašmír je vedlejší. Jen epopej nenávisti je věčná. Kašmír přijde. Přišel do Chorvatska. Bosna je Kašmír, Kosovo je Kašmír. Vítkov jsou vrata do Kašmíru, která se velmi snadno doširoka otevřou.

Jediní, kdo sázeli na soužití, alespoň místních – kašmírští separatisté jsou pomalu dušeni a vybiti indickou armádou. Jejich porážka nažene mnoho Kašmířanů do náručí fundamentalistů v Pákistánu. Volby v roce 1985 jsou indickými úřady zmanipulovány, tehdy také přijdou do Kašmíru afghánské burky. Ó, kde je ta tolerance a svobodomylnost? *Heslo: „Jednoho zabít, deset zastrážit“ fungovalo. 350 000 hinduistů uprchlo z Kašmíru do Džammú, ale vláda je po několika měsících nedokázala ani zaregistrovat. Ostatní byli rozptýleni, osloucháni, ubytováni v povodňových strouhách, v dřevěných stanech. Vláda udělala vše pro to, aby byli neviditelní.* I my už máme zákon zakazující pojmenovávat oběti. Jak lépe naznačit, že si nezasluhují ani soucit ani pomoc?

Jak nádherně je vyličen svět globálního terorismu, napojený na tajné zájmy významných vlád i permanentní potřebu zabíjáků bez minulosti. Spící agenti, záhadné osoby cestující napříč světem, perfektně organizované sítě i losangeleský policajt, který by s prominutím nechytil ani rýmu v ruským průvanu. Od obecné teorie soužití a rozkladů vývoje indického subkontinentu je čtenář navrácen zpět k osobním tragédiím. Tak jako pro život, je pro knihu charakteristické přelévání významu. Co bylo hlavní v předchozí kapitole? Indie? Víra? Svoboda? Tloustnoucí milenkka?

Na příkladu mateřského selhání Ophulsovy manželky se ukazuje další rys Rushdieho díla – je to kniha, kde všichni selhali. Krysa jako matka, Ophuls jako otec, Kašmířané jako občané, Indie jako správce Kašmíru, Pákistán jako jeho osvoboditel, mírotvorci jako mírotvorci, tálibové jako bojovníci. Od kuchaře po tvůrce nového řádu světa, jeden vedle druhého selhali.

Zasloužilo by se zacitovat některého z vypjatých gnostiků: Svět byl stvořen nesprávně, láme se, protože vada je zabudována v jeho kořenech. Činy nejsou správné, protože je ženou přání, která nejsou správná, a ta nejsou správná, protože neberou v potaz logiku a poznání – pravdu. Proto padl Kašmír! Proto padl Kašmír?

Kniha má zjevně alespoň dvě možnosti čtení, buď ji můžete brát jako členitou detektivku nebo spíše thriller. V tom horším případě ji můžete číst jako univerzální dějiny světa na partikulárním příkladu. A to je čtení neradostné, protože Rushdie umí v příkladech velice dobře popsat, jak se rodí a v obecnosti musí zrodit nenávist a válka.

Vydala Paseka v roce 2008.

Jarek Kopeček

Hmyz v bytě

Pondělí, píše Reger, bývá obvykle kudlankovým dnem, budím se na nejvyšší míru zmravenčelý, protože v neděli mi bytem (a mojí hlavou, píše Reger) zpravidla pochodují mravenci, invaze těch tropických pralesních oblud pokryje stěny mého bytu, nájezd zcela zaplní vanu i toaletu, je to nechutný pocit koupat se mezi miliony mravenců, kteří vytékají i z kohoutků, namísto teplé vody teplí mravenci a namísto vody studené mravenci studení (ač stále původu tropického, píše Reger). To vše dělají jen proto, aby pondělní ráno byt (a moji hlavu, píše Reger) opustili, ponechali mě však zmravenčelého ve stavu naprosté paralýzy, únavy, a, musím s hanbou přiznat, také jisté tuposti, kdy pro hemživost myšlenek nejsem schopen soustavnějších duševních úkonů.

V pondělí ráno pak přicházejí kudlanky. Dříve jsem jejich nájezdům unikal tím, že jsem odcházel do zaměstnání, kam však již nyní nedocházím, píše Reger, a jsem proto kudlankám vydán zcela na pospas. Rozumějte mi dobře, píše Reger, nemám z kudlanek a jejich drápů či kusadel strach, nicméně pozorovat jejich nekonečné sexuální hry je strašlivě únavné, tisíce kopulujících kudlanek, samečci po kudlankovitým způsobu vždycky samozřejmě bez hlav, obscénní kanibalismus, snažím se dělat jako že nic, piji kávu a předstírám, že je nevidím, říkám si, píše Reger, že pouze takto jde s hmyzem bojovat, když vím, že prášky proti hmyzu jsou hanebně neúčinné a navíc pro ně mám jiné využití. Pokouším se tedy kudlanky ignorovat, skrývám hlavu pod polštář, ale nakonec stejně krátce po poledni otevřu oči.

Nestoudné kudlanky. Když vidím jejich hostinu, nemohu sám pozřít ani sousto, v poslední době ztrácím na váze, současně totiž nemohu ani opustit byt, abych něco pojezdil jinde, protože kdybych tak učinil, kdo ví, jakých prostopášností by se dopouštěly za mémi zády, a taková představa mě děsí. A je tu další pochopitelný důvod, proč totiž v kudlankové pondělní náladě, ačkoliv zmravenčnění postupně přechází, nemohu vyjít na ulici, neboť vím, že se zde pohybuje značné množství žen, neměli by je nechávat volně běhat, když vidíte, co provádějí kudlanky, vysvětlil jsem to i ředitelce našeho podniku, to bylo ovšem v době, kdy jsem v pondělí (a myslím, že rovněž v jiné dny, tím si však nejsem úplně jistý, píše Reger) docházel do zaměstnání. K večeru již bývám nájezdem kudlanek zcela zmožen, mezi pokoji bytu se přesouvám jen mátožně a má cesta nemá jiný cíl než uniknout, zařídit, aby kudlanky procházely pouze bytem a nikoliv mou hlavou, která je ještě zcela zahlcena nedělním řáděním mravenců, ale, jak jsem již říkal, píše Re-

ger, sotva odejdou mravenci, na jejich místo se ihned stěhují kudlanky, ať již jde o kuchyň, obývací pokoj nebo mou hlavu.

Nevím, jak se mi nakonec podaří usnout, ale v úterý nad ránem mě po většinu týdnů budí úděsné pískání komárů, vysoký tón na hranici slyšitelnosti, který rve uši. Proměny v říši hmyzu, k nimž dochází noc co noc, mi nepřestávají vrtat hlavou

(samozřejmě pokud není zrovna zmravenčelá).

Proč z mravenců vznikají téměř vždy právě kudlanky a kudlanky se transformují zrovna do komárů? Soudím, že když se téměř každý týden koloběh opakuje v nezměněné podobě, a jde tedy o proces cyklický, mám před sebou nutně fenomén odlišný, než popisují učebnice evoluční biologie. Nemá smysl pátrat po mutaci, která učiní z mravence během jediné noci kudlanku, ani radioaktivní záření (kterého je pravda můj byt plný, píše Reger) nic takového nezmuže. A navíc jsem došel k závěru, píše Reger, na rozdíl od slepého hodináře, který bez zájmu a přemýšlení tahá za nitky evoluce, lze za procesem odehrávajícím se v mém bytě zřetelně tušit ruku (a hlavu, píše Reger) jakéhosi návrháře. Evoluce hmyzu však v tomto případě nespěje k jakékoliv dokonalosti (pchá, píše Reger, hovořit u hmyzu o dokonalosti je samozřejmě na první pohled oxymoron, jsou to pořád jen bídní hmyzáci), cílem vůle stojící za celým procesem je bezpochyby působit mi co největší soužení.

Vím, že takový pohled na věc zavání kačírstvím či snad dokonce šilenstvím (znám, píše Reger, ty všechny námitky o tom, že člověk není tak důležitý, aby se kolem něj točil celý svět a všechno se odehrávalo jen kvůli němu, vysvětlujte to ale mravencům a kudlankám a komárům), fakta jsou nicméně neúprosná. Takové myšlenky, píše Reger, se mi honí hlavou vždy v úterý nad ránem, kdy pro pištění a slizké chvění komářích křídel nemohu spát. Balím se do speciální moskytiéry, ale ani ta nepomáhá, dvojité špunty do uší, noční klapky na oči a černé brýle, komáři se však proderou sebepracovanější ochranou a s rozedněním (které ovšem přes klapky a brýle nevidím, píše Reger) pronikají přímo do mé hlavy, sají mi myšlenky, které mi pak zoufale chybí, takže nemohu přijít na to, jak se s hmyzími invazemi vypořádat.

Nemá smysl podrobně popisovat zbytek týdne. Někdy se cykly v detailech liší, obvykle jsou si však podobné. Snad, napadá mě, píše Reger, bych se měl ve svém zkoumání zaměřit právě na ony odlišnosti, a dojít tak k nějakému hlubšímu pochopení procesů odehrávajících se v mém bytě, to však není možné, mám příliš mnoho jiných starostí: v neděli to bývá zmravenčnění, v pondělí kudlanky, v úterý komáři a tak dále.

Ve středu koberce i postel zakryjí hnusné zelené housenky, snaží se svým svíjením vzbudit naději, že se někdy promění v motýly, barva a třepotání křídel, vůně nektaru, to vše mi přichází na mysl, sladké květiny, motýl je metaforou pro duši, píše Reger, jenže housenky mě podvádějí, vytvoří pouze žluklé kukly a namísto jejich vylihnutí přijde s unaveným svítáním další den, totiž čtvrtek, kdy byt obsadí škvoři. Myslel jsem, že škvor je silný brouk, který dokáže prohrýzat ušní bubínek, čímž by mě zbavil sluchu, což bych si přál, protože bych v úterý nemusel naslouchat komářimu pištění, ale taková naděje je lichá, vím už, že od škvorů se člověk pomoci nedočká, jsou v nejlepším případě lhostejní, a ostatně bez ohledu na škvory by mi komáři příští úterý do hlavy vnikli tak jako tak, pochybuji, že by pro ně prokousnutí ušní bubínek představoval vážnější překážku, když přece moskytiéra ani špunty do uší atd., píše Reger. Tedy, píše Reger, škvoři přicházejí po housenkách, ze kterých nikdy nevznikli motýli, jen odporné kukly, slib her křídel a medového nektaru nebude nikdy naplněn, housenky, jak už jsem říkal, mě touto nadějí jen úmyslně souží a zvyšují moji hrůzu.

Pátek bývá ve znamení much; kromě odporného pachu fekálií, jejich oblíbené potravy, se mi vysmívají také tím, že konzumují i mucholapky, které se od stropu vinou bytem, papírové třásně stočené jako had, kde by se však had mohl vzít v mém bytě plném hmyzu, dávno by musel být umučen nájezdými tropickými mravenci, nestoudností kudlanek či falešnou nadějí, kterou vzbuzují housenky. Přesto však v pátek někdy najdu dostatek sil, abych si udělal několik poznámek, je to však stejně zbytečné, protože popsané papíry mizí – pravděpodobně je konzumuje nějaký hmyz, snad moli, kteří se ohlašují vždy v sobotu, aby je v neděli vystřídalo totální zmravenčení, píše Reger.

Když má někdy týden více dnů, objevují se také červi živící se na mrtvolách, dlouhé slizké mnohonožky nebo krví nasáklé vší. Zvlášť se děsím přestupných dnů, kdy nábytek i mé tělo pokrývají husté, přesto však současně mokravé povlaky mšic, přičemž ovšem návštěva mnohametrových tasemnic, které po celý den vylézají z mých útrob, také nebývá zážitkem nijak povznášejícím. Opět: možná by stálo za to, píše Reger, abych se ve svých výzkumech soustředil právě na tyto nepravdivosti, ale jakékoliv soustředění v mém stavu není v žádném případě možné a systematickost výzkumu je navíc zneumožněna tím, že mé poznámky mizí, atd., píše Reger. Nevím tedy ani, zda tyto nepravdivosti nějak souvisejí s pohyby hvězd či měsíčními fázemi, protože pro okna pokrytá hmyzem nemohu provést příslušná pozorování.

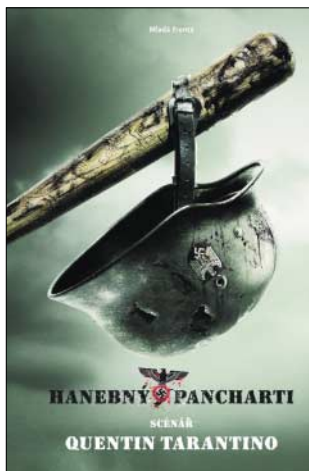
Často namísto toho přemýšlím, v jaký den bych nejraději zemřel, snad v pondělí, to abych unikl úternímu bzukotu komárů, ovšem zemřít ve stavu jen zvolna odezínávajícího zmravenčení atd., a také mě napadá, že poslední, co bych spatřil, by v tomto případě byly obscénní kudlančí hostiny, tedy snad ve středu, třebaže bych věděl, že naděje na motýlí proměnu je stejně veskrze falešná, snad by byl tedy, uvažuji, nejpříjemnějším společníkem mého skonu škvor, vzbuzující přece jen nej-

menší odpor, jen díky nim bývám v pátek natolik při smyslech, abych mohl psát, píše Reger.

Ať už je však týden pravidelný nebo v jeho zhoubných cyklech dojde k nějakým odchylkám, na závěr přijdou v neděli mravenci udělat jakýsi děsivý úklid, nájezd obdobný jejich žravým pralesním invazím, při kterém pozřou veškerý další hmyz a jeho zbytky, takže po týdenním řádném nezůstane ani stopa. Snad bych mohl takový vývoj vítat, píše Reger, jenže útěchu mi nepřináší, protože samotní mravenci ve svých proudech pokrývají úplně vše, včetně vany a mé hlavy, ale to už jsem zmiňoval, píše Reger. Navíc, protože mravenci smyjí veškeré stopy, nemohu svá zkoumání, svá hmyzí zkoumání, doplnit žádnými hmotnými důkazy, nemohu sledovat, zda třeba úterní komáři či středeční housenky nevykazují nějaké změny oproti tvorům, kteří mě přepadli v minulých týdnech. A proto také, že díky mravencům nemohu předložit žádné věrohodné důkazy o dění ve svém bytě, mému líčení nikdo nevěří. I entomologové, kteří se jednoho nedělního večera po mé naléhavé výzvě uvolili navštívit byt, skutečně nic neviděli, tedy až na mravence, ty ovšem údajně také neviděli, což však bylo dáno jejich totální zaujatostí a akademickou zaslepeností. Přitom se jednalo o studované, takzvané studované entomology, úpadek vzdělání, učí se všechny ty čeledi, takže mě v reakci na mé podrobné líčení ti akademici dokonce s lehkým povýšeneckým pousmáním upozornili na to, že tasemnice ani mnohonožky prý v biologické systematice vůbec nepatří mezi hmyz. Napadlo mě, píše Reger, že je to pro dnešní vzdělání typické, systematiku znají, ale hemžící se proudy mravenců nevidí a o skutečné zálužnosti hmyzu se během celého studia nedozvědí vůbec nic.

Pak, píše Reger, zpujní entomologové odešli a společností mi opět zůstal pouze hmyz, říkám hmyz, i když podle nich mnohonožky a tasemnice atd., ale o to nejde a stejně se objevují jen nepravidelně, když je týden delší než sedmidenní. Kdysi jsem doufal, píše Reger, že i já třeba projdu transformací a změním se v obřího brouka a v tomto třebaže ubohém a odpuzujícím stavu nebudu svoji žalostnou situaci vnímat, ale zatímco hmyz v mém bytě stále prochází zálužnými transformacemi, mně byla milost této proměny podle všeho navždy odepřena.

Pavel Houser

Hanebný pancharti

Máte-li rádi božského Quentina a jeho poslední film, nechte si ujit filmový scénář, který vydala Mladá fronta. Mirka Spáčilová ve své recenzi potřebovala několik stran, aby vypsala vše, co je ve scénáři rozvedeno širěji či vysvětleno důmyslněji či alespoň jinak než ve filmu. *Mladá fronta*, 176 s., 249 Kč

Dinocon 2-4/10/2009

Léta už s Martinem cony nevymetáme, ale děti stihly odrůst, takže je zřejmě načase zase začít. A nejlépe někde u kořenů či u zdroje: tam, kde se slézají dinosauři. Abychom si dobře ujasnili, jestli máme úmysly doopravdy vážné, hledali jsme místo co možná nejdálenejší – a našli Rožnov pod Radhoštěm. Ideální město, kam zajet, když si má Pražák popovídat (převážně) s Pražáky!

Dinocon je sraz komorní, málem rodinný. Nepravdělně, ale s gusem a velkou péčí ho pořádá překladatel Petr Kotrle. Velké zásluhy má též jeho tchýně, která na akci dodává valašské frgále (makové jsou skvělé, tvarohové úžasné a hruškové nepopsatelně nepopsatelné...). Za znamenání taky stojí její trik, jak je do beden od rajčat naskládat tak, aby se jich vešlo co nejvíc: prokládá je špejlemi; jenže 'nejvíc' stejně nikdy není 'dost', protože dinosauři jsou extrémně žraví. Dinocon programově nemá žádný program, takže v člověku nehodá žádný pocit povinnosti a může se po libosti oddávat jídlu a pití (pozdní sběr!) a při tom provětrávat své panty rozmarným hovorem. I dinosauři jsou ale bytosti sociální až stádní, takže v sobotu většina společnosti (včetně nás) poměrně organizovaně vyrazila na procházku po okolních kopcích (kde bylo možné vyfotit si podzimní lesy a začít se těšit na večeri). Někteří odpadlíci (třeba Rampasovi) se ovšem drželi v hranicích města, prolézali obchůdky a pak naše hnědo-zelené fotky (stromy, stromy, hlína, stromy) přebíjeli svými fialovými (protože objevili obchůdek s polodrahokamy a vyfotili ametyst, ametyst, ametyst a ametyst).

Sobotní večer, tradičně považovaný za vyvrcholení každého conu, se obešel bez vyhlásování a předávání čehokoliv komukoli. Žádné sošky! Žádné diplomy! Žádný obojživelník! Jelo se do lesní hájovny na pochoutky z grilu, aby celodenní procházka získala opodstatnění. Přesun probíhal auty, a okamžitě se ukázalo, že příliš mnoho svobodné vůle a individualismu škodí: náš stroj řízený Šamanem poslechl volání přírody, odtrhl se od stádečka ostatních automobilů, zběhl na opuštěnou lesní stezku, nedbaje na značku 'Průjezd zakázán' ani na zoufalství satelitní navigace, která nic takového neměla v mapě; a tam přejížděl přes výmoly o půl hodiny déle, než bylo záhodno, zatímco navigace se tvářila, že se vznášíme v Nicotě (na což podvozek auta namítal, že to, o co on drhne, tedy rozhodně žádná Nicota není). Když jsme se konečně vynořili na normální silnici a čtyři z pěti členů posádky (kteří už na Dinoconu dřív byli) se shodli, že 'to tu poznávají', zavolal mi Martin, jestli se ještě někdy uvidíme. Vzala jsem si pro jistotu k telefonu Petra Kotrleho, abych se zeptala na cestu, a když jsem mu přečetla z cedule jméno vesnice, ve které se nacházíme, zmohl se jen na kontsternované: „Jéžišmarja.“

Pak jsme jeli Nicotou zase zpátky.

Rožnov je městečko povšechně malebné. Klidně by ho mohli fotit do turistických brožurek, kdyby už v nich nebylo. Zamlouvalo se mi snobské ubytování v čtyřhvězdičkovém hotelu – to blaho, bez spacáku, bez stanu a bez dětí! Viděla jsem se se starými známými a seznámila s novými a ještě k tomu byl frgál; co si víc od conu přát? Díky, Petře!

Vilma K.

Tento Dinocon jsme se Zdeňkem pojali jako relaxační, nebrali jsme s sebou výbavu pro turistiku, ale naladili se na poklidné pomalé procházky po Rožnově. A to se nám povedlo – přispělo k tomu i na tuto část roku nebyvale teplé počasí, sluníčko svítilo, místy i páliło.

Rožnov má podél Bečvy poměrně rozsáhlý stromopark s mnoha upravenými cestičkami pro cyklisty i pěší, v jeho středu je část skanzenu – měšťanské domy, kostelík aj. Protože ve skanzenu jsme už byli

během minulých Dinoconů, tentokrát jsme jeho prohlídku neplánovali, i když všechny jeho tři části byly otevřené. Zato jsme prošli vilovou částí města a nakukovali do zahrádek s rozkvetlými pozdními letními a podzimními květy a konstatovali, že většina domů je zateplená, nebo aspoň opravená.

V centru města jsme během pátečního odpoledne a sobotního dopoledne nahlédli do obchodů – samozřejmě do knihkupectví, já prolitla oděvy a v papírnictví si koupila lampion – měsíční tvář, hodně podobný lampiónům, které mám v paměti z dětství – takové placaté, velké, oranžovo-žluto-černé s kšichtíkem. Tenhle je víc do žluto-modra a menší. Měli také lampion-hrůzostrašnou dýni, tomu jsem odolala :-).

Před hotelem Aeroplán jsme si zblízka prohlédli plechový aeroplán – vrtule se točí díky el. pohonu, nikoli silou větru – takhle si představuju, že fungují slavné větrníky, trčící v krajině jako... (doplňte dle vlastní úvahy). Už v pátek odpoledne naši zvědavost vzbudila šípka ukazující ke Světu kamenů. Zkrotili jsme ji, což byla, jak se ukázalo, chyba, protože v sobotu jsme v tomhle obchodě strávili asi dvě hodiny. Nechcete si pořídit jako dekoraci obýváku metrový leštěný jaspis či ametystovou geodu? Jestliže ano, jste na správném místě. My pro knihy nemáme žádné místo, takže jsem se spokojila s perleťovým náramkem a Zdeňk se zkamenělým žraločím zubem. Za výlohou starožitnictví mi padly do oka hračky – slavná „bruselská“ kočka a jakýsi panáček. Hned jsem zbystřila, ale k mému zklamání byla pod nimi cedulka „Koupím podobné hračky“. Ach jo, takže můj harmonikový lev zůstane sirotkem. Pak jsme v místní galerii potkali Dominika Petra, šel se zjevně podívat, jak maluje konkurence, také se ulil z výletu, ale jeho výmluva na dvě malé děti byla mnohem věrohodnější než ta naše.

No a moje nesouvislé osobní povídání skončí v sobotu večer ve špízové salaši. Bylo to dobré, ale poměrně daleko a tak trochu to roztránilo večer. Následovalo povídání u frgálů, obětavě zajištěných Petrem Kotrlem, v hotelu Horal, ale to si už můžete představit sami...

P. S.: Když o dva týdny později řádila sněhová slota a víchr, tak jsem nemohla uvěřit, že ještě před pár dny bylo v tom sněhem zasypaném a popadanými stromy od světa odříznutém Rožnově tak krásně.

Michaela R.

Časem s vědou - technický říjen

o velkých činech i lidech vědy a techniky

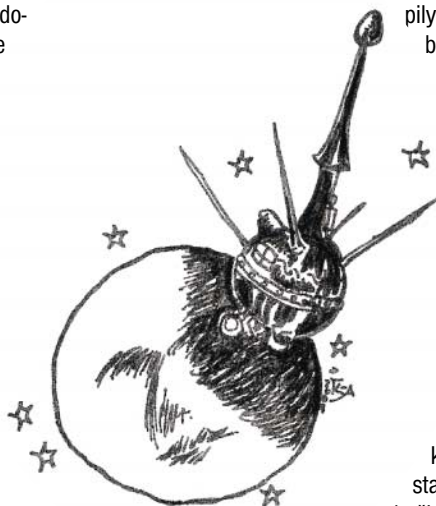
Nedaleko Liverpoolu začíná 6. října 1829 dvoudenní soutěž lokomotiv. Požadavek rychlosti alespoň 16 km/h při 20 t zátěže vyvolá u jednoho ze zasvěcenců tu-to poznámku: „Jen banda šarlatánů mohla vyhlásit takovéhle podmínky! Je přece dokázáno, že žádná lokomotiva tak rychle jet nemůže... Jestli tohle některá dokáže, upeču jedno její kolo a celé ho sním!“

Strojů se dostaví pět, ale jeden je diskvalifikován už před začátkem - pohání ho totiž kůň ukrytý uvnitř. Klání pak suverénně vyhrává *The Rocket* George Stephensona, když její maximální rychlost bez zátěže 56 km/h zůstane nadlouho rekordem. Za to se jí za necelý rok dostane cti otevřít novou (v pořadí druhou na světě) železniční trať z Liverpoolu do Manchesteru.

V polovině září dopadlo na Měsíc první těleso vytvořené lidskou rukou - sovětská kosmická sonda Luna 2. 7. října 1959 pak její mladší sestra Luna 3 našeho nejbližšího vesmírného souseda poprvé fotí takříkajíc „zezadu“. Snímky odvrácené strany Měsíce, pořízené ze vzdálenosti 70 000 km, jsou ve speciálním přístroji vyvolány, ustáleny a usušeny a hotové fotografie jsou během návratu sejmuty a klasickou televizní cestou vyslány na Zemi.

Na zkušební plavbu vyráží 14. října 1839 první skutečný parník hnaný lodní šroubem. Jmenuje se *Archimedes* (šroub má tvar úseku Archimedovy spirály), má výtlač přes 200 tun, pohání ho stroj s výkonem 80 koní. Konstruktorem je třicetiletý anglický statkář Francis Smith. Loď dosáhla rychlosti přes 17 km/h, což bylo dvakrát víc, než se předpokládalo! *Archimedes* tak uzavřel etapu vývoje tohoto druhu pohonu

(zahájenou v Evropě Josefem Ressellem v polovině 20. let 19. století). Po zkušenostech s *Archimedesem* začala Admiralita stavět lodi šroubové, z odměny 20 000 liber ovšem Smith nedostal ani penny. Noviny nad tím ztřepily povyk a stylem „národ sobě“ od lidí vybraly dva tisíce. Poté byl Smith povýšen do šlechtického stavu a dostal dvě stovky roční penze. Nic moc, leč oproti našemu Resselovi osud přesto záviděníhodný...

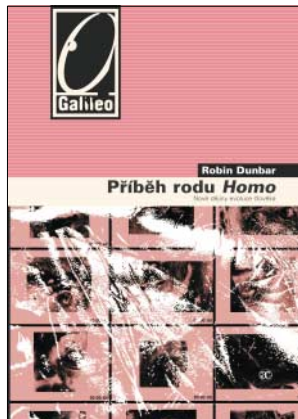

Poněkud ve stínu měsíčního projektu Apollo začíná společný kosmický program tehdejších socialistických států - Interkosmos. 14. října 1969 vypuštěná družice *Interkosmos 1* má studovat krátkovlnné záření Slunce, Československo přispělo optickým fotometrem a fotometrem měkkého rentgenového záření. Tři týdny po startu se však porouchal orientační systém družice, která počátkem roku 1970 zanikla.

Program však pokračoval - mj. první československou družicí Magion (1978). Program Interkosmos tiše zanikl s potížemi sovětské kosmonautiky koncem 80. let.

Svět jása nad obloukovkami, ale Edison vidí dál. Po svém zvyku bez skrupulí přejme myšlenky svých předchůdců, přidává k nim ty nejlepší ze svých. Ne ovšem, že by to měl snadné; jenom hledání vhodného žhavicího vlákna by vydalo na knihu. Nakonec nejlépe posloužila zuhelnatělá bavlněná nit. Zbývá tento superkřehký poklad „jen“ bez poškození zasadit do vakuované baňky a... spustit dynamu, což se stalo 21. října 1879 večer. „Naším zrakům se objevilo světlo, po němž jsme tak dlouho toužili...“ Tentokrát žárovka poprvé vydává víc než jen blik - září skoro dva dny! A to je opravdový začátek.

..... NON FICTION .....

Robin Dunbar: Příběh rodu Homo

Nedávno jeden konzervativní katolický politik, byvší scifista, aby žertem ospravedlnil svou lenost, pronesl: „Na rozdíl od všech darwinistů si nemyslím, že práce polidštila opici.“

Spíš než o jeho vtipnosti to ale svědčí o celkově velmi mlhavé představě o darwinismu, nejen jeho, ale mám za to, že ve společnosti celkově. I když pravda, zaměnit Charlese Darwina a Bedřicha Engelse, to chce kumšt, i když oba měli plnovousy.

V tomto případě je to o to smutnější, že podle skutečných současných darwinistů se zdá, že velkou roli při vzniku moderního člověka (totiž jeho mysl) hrálo náboženství, tedy schopnost víry v něco vyššího, co dává světu jednotný řád a umožňuje jen poznávat. Snad to dokonce byla ta konkurenční výhoda proti lépe osvaleným neandrtálcům.

Jestli se chcete dovědět něco nového o fungování a vývoji lidské mysli, o stupních intencionality či Dunbarově čísle, je (sympaticky tenký) *Příběh rohu Homo* kniha pro vás.

Robin Dunbar: *Příběh rodu Homo*, Nové dějiny evoluce člověka. Academia 2009, 224 str. 225 Kč

Zatímco James Watt, hrubě nespokojený se stávajícími parními stroji, zoufale shání sponzora, aby stroje mohl vylepšovat, na druhé straně Kanálu jde francouzský důstojník Nicolas Cugnot rovnou k věci a dvouálcovou Newcomenovu mašinu zapřáhá do kočáru. Nedostatkem peněz netrpí, platí ho armáda. Dělostřelci sní o tom, že ohňový vůz by jim jednou mohl tahat kanóny... **23. října 1769** tedy nastupují tři vysocí důstojníci ke zkušební jízdě. Tváří se jako před beznadějnou bitvou. Na kozlík šplhá vynálezce a... ono to skutečně jede! Co na tom, že pomaloučku a jenom pár minut... Dnes poprvé veze lidi pára.

V Ohiu (USA) startuje **23. října 1934** balon s uzavřenou gondolou a s Jeanem Piccardem (bratrem slavnějšího Augusta) a jeho ženou Jeanettou v ní. Chtějí se pokusit o překonání výškového rekordu. Hned po startu se však balon poryvem větru natrhne a za usedavého pláče dvou přihlížejících Piccardůtek mizí v oblacích... Po osmi hodinách však šťastně přistává. Rekord sice o pár stovek metrů nepřekonal (dosáhl „jen“ 17 550 m), zato poprvé úspěšně vyzkoušel lepší způsob odhazování páry a oxidu uhličitého z ovzduší gondoly a (hádejte, pokolikáté a s jakým výsledkem?) vyzkoušel speciální krycí nátěr, propouštějící dovnitř gondoly teplonosné infračervené paprsky.

Ve stejný den, také ve vzduchu a stejně tak pokus o rekord, jen místo a disciplína jsou jiné... Francesco Agello s hydroplánem *MC 72* italské firmy Macchi je úspěšnější než jeho balonoví spřízněnci za Velkou louží: výkonem 709,2 km/h světový rychlostní rekord vytvoří. Zajímavé na tom je, že tento rekord v oboru hydroplánů s vrtulovým motorem pravděpodobně nebyl dosud překonán.

V ýzkum a příprava penicilínu má u nás tradici – během 2. světové války dokonce pracovníci farmaceutické továrny v Dolních Měcholupech připravili Němcům pod nosem tajnou vlastní verzi penicilínu! Americká verze však byla mnohem pokročilejší, a tak **26. října 1949** podle ní začíná v továrně v Roztokách u Prahy (pozdějším Výzkumném ústavu antibiotik a biotransformací, dnes VÚAB Pharma) průmyslová výroba tohoto prvního antibiotika u nás.

Ž ili byli dva počítačová nadšenci – Charley Kline na Kalifornské univerzitě v Los Angeles a Bill Duval na Stanfordově univerzitě v San Francisku. Onoho **29. října 1969** si po pečlivých přípravách měli mezi svými počítači poslat slovo „LOGIN“. Na první pokus dorazila jen první dvě písmena, podruhé – o devadesát minut později – už prolezlo slovo celé. Do konce roku 1969 měla počítačová síťka (jmenovala se *Arpanet*) čtyři členy. Dnes je na internet připojeno bratru tři čtvrtě miliardy uživatelů.

František Houdek

Minicon ve znamení nemoci a smrti

Proč ten morbidní titulěk, divíte se zřejmě, copak to bylo špatné? Nebylo. Právě naopak! Na Miniconu se mi líbilo, setkala jsem se tam s mnoha přáteli, měla příležitost si s nimi opět popovídat a navíc i vidět zajímavé pořady. Témata nemoci a smrti ovšem con provázela, ať už záměrně či neúmyslně.

Začalo nám to tedy pěkně, myslela jsem si v sobotu ráno, když jsem vstala a zjistila, že nemohu mluvit. Jako jedna z účastníků miniconové panelové diskuze s autory, jimž letos vyšla první kniha, bych byla hlas docela potřebovala. Dorazila jsem na con s vědomím, že přinejhorším nechám nějakou oběť z řad dalších autorů tlumočit svůj chrapot.

V předšálí jsem se setkala s Johnakem (Honzou Kotoučem), který se stejně jako já měl zúčastnit chystané diskuze. Přijel na con s kašlem a nadopovaný léky proti nachlazení. A zdálo se, že epidemie chřipky způsobila i prořídnutí obecnstva, které se sešlo spíše nevelké.

Společně s Johnakem, Martinou Šrámkovou, Mílou Lincem, Miroslavou Kvášovou a moderátorem Egonem Čiernym jsme v půl dvanácté usedli ke stolu na pódiu. Padaly spíše klasické otázky; co nás přimělo k napsání knihy, zda se ztotožňujeme se svými postavami, jestli nám na nich něco vadí... Egon se zdál být překvapen, že u většiny přítomných autorů si hrdinové často „dělají, co chtějí“. Ukázala jsem se být jedním z „ukázněnějších“ spisovatelů, neboť postavy Zločinu na Poseidon City si sice občas vytyčily jinou cestičku, než jsem pro ně zamýšlela, ale alespoň došly do stejného či podobného cíle.

Během diskuze jsem zjistila užitečnou věc: Do dobrého mikrofónu se dá i šeptat, aby vás bylo v sále slyšet. Posлуhači tak byli ušetřeni krákorání hodného Havrana.

Poměrně velkou část pořadu jsme strávili polemikou o zabíjení postav, což je vždy vděčné téma; vzpomínám si, jak jsme se o tomtéž dlouze bavili na letošním Sconu. Musím přiznat, že likvidace postav mi žádné potíže nedělá, psaní těchto scén bývá naopak zábavné; jiní autoři si to dokonce užívají, zvláště jedná-li se o smrt vznešenou. Těch ovšem bývá ve sci-fi zpravidla méně než ve fantasy (což mne jakožto pragmatického človíčka těší). Hrdinové fantasy ovšem mají na druhou stranu více příležitostí zemřít opravdu zbytečnou smrtí – stačí se říznout a infekce je v krušných dobách bez antibiotik rychle skolí.

Po polední se ale nedalo nic dělat, náš čas také vypršel (naštěstí pouze ten v programu) a nahradilo nás vyhledávání výsledků 0 železnou rukavici lorda Trollslayera. Svých pár vteřin slávy jsem využila k propagaci chystané sbírky o tajemné říši zvané Šerosvit, již připravujeme s Vilmou Kadlečkovou, Sančou Fülle, Luckou Lukačovičovou a Karolinou Francovou. Ukázalo se také, že loňští Drakobijci byli opravdu poslední – na jaře příštího roku je nahradí nový sborník nazvaný Žoldněří fantazie. Držme mu tedy palce.

S Johnakem, Veronikou Mayerovou a Martinou Šrámkovou jsme se posléze usadili v kavárně knihovny a prodiskutovali naše psaní, filozofii, Star Trek a mnohé jiné. Doufám jen, že Martina si z našeho posezení skutečně odnesla pouze příjemné

DOGMA

Začnu netradičně divadlem:

JAKO THELMA A LUISA – je komediálně dramatická divadelní verze známého filmu a hrají ji v divadle „kde-není-vůbec-místo-pro-nohy“ Kalich. Ačkoliv jsem se domníval, že budu okouvat krásky typu Bary Munzarové, víc pozornosti jsem k svému překvapení věnoval dvojici pánů, která byla prostě skvělá. Nebýt to v tak nemravně malém divadle, šel bych na to ještě jednou. (Hláška vzniklá přehmatem, a tudíž ji asi normálně neuslyšíte: „Starý telefon, dobrý telefon!“)

A nyní hurá na filmy, které jsem stihl na Festivalu fantazie v Chotěboři:

G. I. JOE – smutný konec dobrého režiséra. Být mi deset, asi bych byl nadšen – pořád se tam něco děje, bojuje, exploduje –, ale těžce snáším, že z předchozích snímků pana Sommersa (Chobotnice, Mumie) jsem byl nadšen i jako dospělák. Další část názoru – viz Transformers 2 v tomto článku.

T.M.A. – Juraj Herz ještě pořád umí vzbudit atmosféru nejistoty a strachu, ale neumí si bohužel vybrat scenáristu. Najde se někdo, kdo mi vysvětlí propletený závěr, nebo se jednotlivé

linie filmu opravdu tak minuly? Jinak důkaz, že český horor opravdu příliš nefunguje.

HARRY POTTER A PRINC DVOJÍ KRVE – knihu považuji za nudnou, ovšem film mě překvapil: nejenže je stejně nudný, ale navíc mu chybí finální bitva. Rowlingová se asi definitivně zbláznila, když na tohle kývla.

PROROCŤVÍ – před zhlédnutím jsem prohlásil, že na film Alexe Proyase bych šel, i kdyby to byla romantika. To platí pořád – škoda, že tohle romantika nebyla. Ale abych byl spravedlivý: výborný nápad, slabší zpracování, dvě výborné katastrofy a zoufale pitomý epilóg. Jak já nenávidím flandáky!

SPIRIT – Nuda, nuda, nuda. Nuda, nuda, nuda. Už Třístovka mi při své délce přišla nezáživná, ale tohle – přitom, že mám rád starosvětské maskované mstitelky – překonává všechny stupnice nudnosti. Forma natočení sice ukazuje, kam všude se může vydat film, ale s takovýmto scénářem dojde v jakékoliv podobě akorát do pr-

TRANSFORMERS: POMSTA PORAŽENÝCH – typický představitel filmů, které nepotřebují režiséra; stačí jim výrobce hraček a tvůrci speciálních efektů. Asi to vydělá těžké prachy, malí kluci z toho budou nadšený, ale vytratila se plnokrevnost Hvězdných válek, která způsobovala, že ty milujeme od dětství do smrti. Je to pestrá hračka, která skončí na půdě ještě před pubertou.

S přáním kvalitních filmových i literárních Vánoc Filip Gotfrid

Sci-fi klub ANDROMEDA Plzeň vyhlašuje

21. ročník literární soutěže O Strříbřitělesklý halmochron

Soutěžní podmínky:

1. Zasláné práce musí být v žánru SCI-FI. Upřednostňujeme povídky na téma Cestování časem.

2. Rozsah povídky je omezen na 40 normostran nebo maximálně na TŘI povídky, jejichž součet nepřesáhne 40 normostran.

NORMOSTRANA – stránka, která obsahuje 30 řádků o 60-ti znacích s řádkováním 1,5 – to značí 1800 znaků na stránku včetně mezer. Jednoduchým výpočtem lze zjistit, že rozsah povídky(dek) by neměl přesahovat 72000 znaků. Elektronicky zasláné povídky není nutné formátovat na normostránkový vzhled.

3. Soutěž je NEANONYMNÍ – tzn. příspěvky by měly mít v hlavičce jméno autora či alias, pod kterým mají být uváděny.

dojmy a žádné mikroskopické černé pasažéry; já a Veronika s angínou a Johnak s kašlem jsme museli být poněkud nebezpečnými společníky.

Ale jak je známo z fantastické literatury, všechna nebezpečí nakonec pomínou a hrdinové si užijí zajímavé přednášky (no dobrá, v jejich případě spíše úžasného dobrodružství) a vrátí se domů živí a zdraví. A pokud je nějaký zlomyslný autor inspirovaný conovou diskuzí nezabije, budou žít šťastně do té doby, dokud je bude někdo číst.

Julie Nováková

Texty musí být zaslány e-mailem nebo na CD/DVD (čestně vrátíme), napsané v běžném textovém editoru nebo dodány ve třech exemplářích, psané strojem nebo vytištěné na kvalitní tiskárně. Texty dodané v elektronické podobě mají větší šance na zveřejnění ve sborníku a není je nutné zasílat v papírové formě. Soubory by neměly obsahovat viry známého či neznámého původu. **NEZAPOMÍNEJTE NA ZPÁTEČNÍ ADRESU!**

4. Nevyžádané písemné příspěvky se nevrací.

5. SFK ANDROMEDA si vyhrazuje právo na uveřejnění ve svém klubovém fanzinu, který by měli obdržet všichni účastníci soutěže (letos z důvodu krize na finančních trzích pravděpodobně pouze v PDF).

6. Prosíme autory, kteří nesouhlasí se zveřejněním svého příspěvku na Internetu, nechť nás na to laskavě upozorní.

7. Vyhlášení výsledků soutěže a předání cen bude pravděpodobně na TRICONu v Českém Těšíně/Cieszynie (PL) 26. – 29. srpna 2010.

8. Uzávěrka soutěže je dne 31. 3. 2010

9. Soutěžní příspěvky zasílejte na adresu: endymion@email.cz, kde získáte i další informace.

Písemné práce zasílejte na adresu:

Petr Kaufner; Kralovická 41; 323 32 PLZEŇ

Pořadatelé se zavazují, že osobní údaje účastníků soutěže neposkytnou žádné třetí osobě a využijí je pouze pro komunikaci s autory prací.

Petr Kaufner

V pátek 20. listopadu převzal na plzeňské radnici Vlasta Toman z rukou primátora Pavla Rödla Čestné uznání Ceny Bohumila Polana za rok 2008 za knihu *Třetí výprava*.

Jiřina Vorlová informuje:

Uzávěrka Ceny Karla Čapka

30. listopadu je uzávěrka Ceny Karla Čapka, někteří z vás už jste mi své příspěvky poslali. Podrobnosti o vyhlášení soutěže i další rady najdete na www.fandom.cz v sekci CKČ. Příspěvky možno odevzdat i osobně na Miniconu, eventuálně jinde v Praze, dohodněte se se mnou mailem. Zahraněním účastníkům jsem ochotna to vytisknout, aby nemuseli utrácet nehorázné peníze za poštovné, ale je nutné si to se mnou taky dohodnout a hlavně poslat příspěvek dostatečně včas. Rozdávání prací porotcům do jednotlivých uzlů proběhne jako vždy na Fénixconu, takže letos opravdu není prakticky žádná časová rezerva na zpracování – co nebudu mít ve středu 2. 12. v poledne, bude mít nejspíš smůlu, protože musím vypálit porotcovská céděčka a připravit balíky k odvozu do Brna.

Jak zdůraznil profesor Viktora, člen poroty pro prózu, je ocenění knihy o to významnější, že je to próza ze žánru sci-fi a fantasy, který se v dosavadních devíti ročnících Polanovy ceny neobjevil.

Prvý slovenský podcast o SF

Podcasty sú dnes vo svete štandardným legálnym prostriedkom šírenia hovoreného slova a hudby. Za oceánom existuje množstvo podcastov, venovaných fantastike. Na Slovensku ešte nič podobné nie je a keďže neexistuje žiadna iná relácia, venovaná science fiction, fantasy, hororu a príbuzným žánrom, stáva sa prvý slovenský podcast o SF Rádio Fantastika priekopníkom v tejto oblasti.

Podcast pripravujú sci-fi klub Quasi a rádio TLIS v spolupráci s Astroconom. Práve na Astrocone 2009 bola jeho prvá časť odvysielaná v predpremiére, pričom premiérovo ju vysielalo rádio TLIS 16. septembra. Odo dneška ho nájdete na stránke <http://fantastika.tlis.sk/> pripravený na stiahnutie.

V prvej časti si môžete vypočuť rozhovor s hlavným organizátorom Astroconu Róbertom Žitňanom, poviedku Antona Stiffela „Voľné pády“ a správičky z našej a zahraničnej fantastiky.

Do ďalších dielov chystáme napríklad astroconovské prednášky Františky Vrbenskej, Petry Nemoillnerovej, rozhovor s nimi aj s ďalšími osobnosťami slovenskej a českej SF scény a samozrejme, ďalšie poviedky.

Samotný podcast na stiahnutie a informácie o ňom nájdete na <http://fantastika.tlis.sk/>.

Martin Kralík

Fenixcon

4. až 6. prosince v Brně se koná Fénixcon. Letos v hotelu Slovan (Tedy jinde než loni! Myslím, že tam byl předloni.), info na www.fenixcon.com.

SF&F Workshop bude mít vlastní programovou linii (vzhledem k mé časové

zanepřítomnosti a nechávání věcí na poslední chvíli dosud neinzerované), tradiční workshop naživo uspořádáme někdy v sobotu odpoledne nebo večer.

Ubytovací kapacity jsou vyčerpány a dost náročné na finance, navíc ve Slovanu jsou pokoje dost malé, takže místo na spaní na zemi je hodně omezené. Pokud by však někdo byl v „bytové krizi“, zkuste se mi ozvat a uvidíme, co se s tím dá dělat.

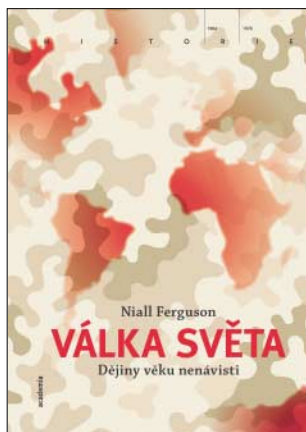
Vidoucí – veřejné hlasování

Na www.sfkpalantir.net probíhá druhé kolo soutěže Vidoucí – veřejné hlasování. Kdo má čas a chuť číst a hodnotit povídky, zavítejte tam, pravděpodobně budete vítáni (samozřejmě pokud vaše práce do druhého kola nepostoupila). Svá hodnocení můžete posílat do konce roku.

Komu nic neříká termín „workshop naživo“, může se podívat na staré stránky Workshopu workshop.scifi.cz/aktual/WS_nazi-vo.htm.

O informace si pište a povídky do workshopu zasílejte na jeden z mých mailů Aquila@altar.cz nebo AQL@seznam.cz. Specifikujte vždycky, o jakou akci se jedná, případně zda máte zájem o nocleh ze kdy na kdy. Těšíme se na vás!

Jiřina

NON FICTION

Niall Ferguson

Válka světa

Dějiny věku nenávisti

Autor známý scifistům hlavně knihou o *Virtuálních dějinách* navazuje na své dílo *Nešťastná válka* a analyzuje minulé století: soudí, že je nelze interpretovat jako triumf, ale jako úpadek Západu. Navzdory desetiletím evropského míru má za to, že Válka světa ještě neskončila.

Niall Ferguson: Válka světa, Academia, přeložila Zuzana Gabajová, Praha 2008, 776 str., 595 Kč